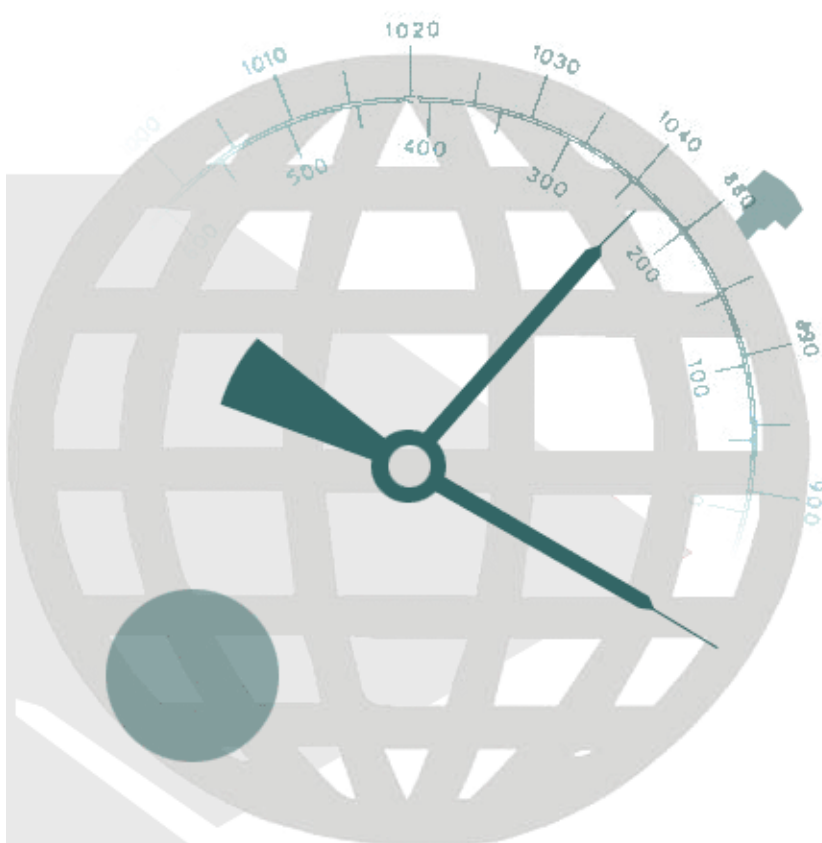

êçp escola de
cultura de pau

Baròmetre 14

Sobre conflictes, drets humans
i construcció de pau

Abril - Juny 2007
UNITAT D'ALERTA

Generalitat
de Catalunya

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Universitat
Autònoma
de Barcelona

El present Informe ha estat elaborat per l'equip de la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau, format per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Patricia García Amado (crisis humanitàries), Marta Mendiola Gonzalo (drets humans), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèl·lica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Eneko Sanz Pascual (desarmament), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell Garcia (conflictes armats), Ana Villellas Ariño (conflictos armats) y María Villellas Ariño (gènere y construcció de pau).

Glossari	4		
00 Introducció	7		
01 Conflictes armats	11		
1.1 Evolució dels conflictes armats	12		
Àfrica	12		
a) Àfrica Occidental	12		
b) Corn d'Àfrica	13		
c) Grans llacs i Àfrica Central	14		
d) Magreb y Norte de África	15		
Amèrica	15		
Àsia i Pacífic	16		
a) Àsia Meridional	16		
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	18		
Europa	20		
Orient Mitjà	21		
02 Situacions de tensió i disputes d'alt risc	25		
Evolució de las tensions	25		
Àfrica	26		
a) Àfrica Austral	26		
b) Àfrica Occidental	26		
c) Corn d'Àfrica	27		
d) Grans llacs i Àfrica Central	28		
Amèrica	30		
a) Amèrica del Nord, Centre Amèrica i Carib	30		
b) Amèrica del Sud	30		
Àsia	31		
a) Àsia Meridional	31		
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	32		
Europa i Àsia Central	35		
a) Àsia Central i Caucas	35		
b) Europa	36		
Orient Mitjà	36		
03 Processos de Pau	41		
3.1 Evolució dels processos de pau	41		
Àfrica	42		
a) Àfrica Occidental	42		
b) Corn d'Àfrica	42		
c) Grans llacs i Àfrica Central	42		
d) Altres zones d'Àfrica	44		
Amèrica	46		
Àsia i Pacífic	46		
a) Àsia Meridional	46		
b) Àsia Oriental	47		
Europa i Àsia Central	49		
Orient Mitjà	51		
3.2. La agenda de negociacions sobre formes de autogovern	52		
04 Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional	55		
4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica per àmbits de intervenció	56		
a) Seguretat	56		
b) Govern i participació	58		
c) Justícia i reconciliació	60		
d) Benestar social i econòmic	61		
4.2 Països en fase avançada de rehabilitació.	63		
Esdeveniments destacats			
4.3. Acompanyament Internacional	64		
05 Crisis humanitàries	67		
5.1. Evolució dels contextos de crisis humanitàries	67		
Àfrica	67		
a) Àfrica Austral	68		
b) Àfrica Occidental	68		
c) Corn d'Àfrica	69		
d) Grans llacs i Àfrica Central	70		
		Amèrica i Carib	71
		Àsia i Pacífic	71
		Europa i Àsia Central	72
		Orient Mitjà	73
		5.2. L'acció humanitària durant el trimestre	74
		a) Desplaçament intern: Revisió global de tendències i progressos en 2006	74
		b) Informe ACNUR 2006: Tendències globals	75
		c) La resposta dels donants duran el trimestre	76
		06 Desarmament	79
		6.1. Proliferació d'armament lleuger	79
		a) Nacions Unides	79
		b) Iniciatives internacionals	80
		c) Iniciatives regionals	81
		6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)	83
		a) Esdeveniments més rellevants del trimestre	83
		b) Serveis bàsics per la reintegració de ex combatents	86
		07 Drets Humans i Dret Internacional Humanitari	89
		7.1. Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals	89
		a) Conflictes armats, drets humans y dret humanitari	89
		b) Drets humans i contextos de tensió	93
		c) Altres situacions que cal destacar	93
		7.2. Justícia transicional	95
		a) Tribunals internacionals: decisions sobre responsabilitat penal internacional	95
		b) Esdeveniments en el àmbit de las Comissions de la Veritat i en la justícia ordinària	97
		c) Polítiques del perdó	97
		08 Dimensiones de gènere en la construcció de pau	101
		8.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats	101
		a) Violència contra las dones	102
		b) Violència sexual como arma de guerra	102
		8.2. La construcció de pau des de la perspectiva de gènere	104
		a) La participació de las dones en los processos de pau	104
		b) La perspectiva de gènere en las Nacions Unides	104
		c) Ecofeminisme: la construcció de una pau sostenible	106
		Escola de Cultura de Pau (UAB)	109

ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats	FDI: Fons de Desenvolupament per a Iraq
ACP: Àsia, Carib, Pacífic	FDLR : Forces Democràtiques per a l'Alliberament de Rwanda
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats	FFAA: Forces Armades governamentals
ADF: <i>Afghanistan Development Forum</i>	FKM: <i>Front Kedaulatan Maluku</i> (Front per a la Sobirania de Moluques)
AIEA: Agència Internacional de l'Energia Atòmica	FLEC: <i>Frente de Libertação do Enclave de Cabinda</i>
AMIB: Missió de la Unitat Africana a Burundi	FMI: Fons Monetari Internacional
ANP: Autoritat Nacional Palestina	FNL: <i>Forces Nationales de Libération</i>
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament	GAFI: Grup d'Acció Financera
APC: Autoritat Provisional de la Coalició	GAM: <i>Gerakin Aceh Merdeka</i> (Moviment d'Aceh Lliure)
APHC: <i>All Parties Hurriyat Conference</i>	GIA: Grup Islàmic Armat
AUC: <i>Autodefensas Unidas de Colombia</i>	GNT: Govern Nacional de Transició
BICC: <i>Bonn International Center for Conversion</i>	GPP: <i>Groupement Patriotique pour la Paix</i>
BM: Banc Mundial	GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a R. Centrafricana	HIPC: <i>Heavily Indebted Poor Countries</i> (Països Pobres Fortament Endeutats)
BRF: <i>Bougainville Resistance Force</i>	IANSA: <i>International Action Network on Small Arms</i>
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament	ICBL: <i>International Campaign to Ban Landmines</i>
CAP: <i>United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process</i> (Crida Consolidada Interagències de Nacions Unides)	IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
CARICOM: <i>Caribbean Community</i>	IDH: Índex de Desenvolupament Humà
CAS: Assistència Estratègia País	IDP: <i>Internally Displaced Persons</i> (Persones Desplaçades Internes)
CASA: <i>Coordinating Action on Small Arms</i>	IEMF: <i>Interim Emergency Multinational Force</i> (Força Multinacional Provisional d'Emergència)
CDHNU: Comissió de Drets Humans de Nacions Unides	IFM: <i>Isatubu Freedom Movement</i>
CEI: Comunitat d'Estats Independents	IGAD: <i>Intergovernmental Authority on Development</i>
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central	IISS: <i>International Institute for Strategic Studies</i>
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja	IOM: Organització Internacional de Migracions
COAV: <i>Children in Organised Armed Conflict</i>	IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
CODHES: <i>Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento</i>	IRIN: <i>United Nations Integrated Regional Information Network</i>
CPI: Cort Penal Internacional	IRIS: <i>Institut de Relations Internationales et Stratégiques</i>
CPN: <i>Communist Party of Nepal</i>	ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració	ISDR: <i>International Strategy for Disaster Reduction</i>
Dòlars: Dòlars d'EUA	JEM: <i>Justice and Equality Movement</i>
ECHA: Comitè Executiu Afers Humanitaris	JKLF: <i>Jammu and Kashmir Liberation Front</i>
ECHO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea	KANU: <i>Kenya African National Union</i>
ECOMOG: <i>Economic Community of West African States Monitoring Group</i>	LDC: <i>Least Developed Countries</i> (Països Menys Desenvolupats)
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides	LND: Lliga Nacional Democràtica
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental	LRA: <i>Lord's Resistance Army</i>
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia	LTTE: <i>Liberation Tigers Tamil Eelam</i> (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamil)
EUA: Estats Units d'Amèrica	LURD: <i>Liberians United for Reunification and Democracy</i>
ELN: <i>Ejército de Liberación Nacional</i>	MAS: <i>Movimiento Al Socialismo</i>
ENA: Exèrcit Nacional Albanès	MDC: <i>Mouvement for the Democratic Change</i>
EUFOR: <i>European Union Forces</i>	MDJT: <i>Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad</i>
EZLN: <i>Ejército Zapatista de Liberación Nacional</i>	MDF: <i>Meckaunvi Defense Force</i>
Fad'H: <i>Forces Armées d'Haití</i>	
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de Nacions Unides	
FARC: <i>Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia</i>	
FDD: <i>Forces pour la Défense de la Démocratie</i>	

MDR: Moviment Democràtic Republicà	PMA: Programa Mundial d'Aliments
MERCOSUR : Mercat Comú del Sur	PNB: Producte Nacional Brut
MFDC: <i>Mouvement des Forces Démocratiques de Casamance</i>	PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
MILF: <i>Moro Islamic Liberation Front</i>	PRIO: <i>Peace Research Institute of Oslo</i>
MINUCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire	PWG: <i>People's War Group</i>
MINURSO: <i>Misión de Naciones Unidas para el Referéndum en el Sáhara Occidental</i>	RAMSI: <i>Regional Assistance Mission to the Solomon Islands</i>
MINUSTAH: Missió de Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití	RCD-Goma: <i>Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma</i>
MJP : <i>Mouvement pour la Justice et la Paix</i>	RCD-K-ML: <i>Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération</i>
MLC: <i>Mouvement pour la Libération du Congo</i>	RCD-N: <i>Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National</i>
MNLF: <i>Moro National Liberation Front</i>	RTFT: <i>Results Focused Transnational Framework</i>
MODEL: <i>Movement for Democracy in Liberia</i>	RSM: <i>Republik Maluku Selatan</i> (República de Moluques del Sud)
MONUC: Missió de Nacions Unides a RD Congo	RUF: <i>Revolutionary United Front</i>
MPCI: <i>Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire</i>	SADC: <i>South African Development Community</i>
MPIGO: <i>Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest</i>	SFOR: <i>Stabilisation Force</i>
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola	SIPRI: <i>Stockholm International Peace Research Institute</i>
MSF: Metges Sense Fronteres	SLA: <i>Sudan's Liberation Army</i>
NDC: <i>National Democratic Congress</i>	SPLA: <i>Sudan's People Liberation Army</i>
NDFB: <i>National Democratic Front of Bodoland</i>	TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord
NEPAD: <i>New Economic Partnership for African Development</i>	TNP: Tractat de No Proliferació Nuclear
NMRD: <i>National Mouvement for Reform and Development</i>	UA: Unió Africana
NLFT: <i>National Liberation Front of Tripura</i>	UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
NPA: <i>New People's Army</i>	UE: Unió Europea
NPP: <i>New Patriotic Party</i>	ULFA: <i>United Liberation Front of Assam</i>
NRC: <i>Norwegian Refugee Council</i>	UNAMA: Missió d'Assistència de Nacions Unides a Afganistan
NSCN (IM): <i>National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah</i>	UNAMIS: Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan
OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic	UNAMSIL: Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
OCHA: Oficina de Coordinació d'Affers Humanitaris de Nacions Unides	UNDG: Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
OCI: Organització de la Conferència Islàmica	UNDOF: Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides
ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenari	UNESCO: Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
OEA: Organització dels Estats Americans	UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
OMC: Organització Mundial del Comerç	UNICEF: Fons de Nacions Unides per a la Infància
OMS: Organització Mundial de la Salut	UNIDIR: Institut de Nacions Unides per a la Investigació sobre el Desarmament
ONG: Organització No Governamental	UNIFEM: Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona
ONU: Organització de les Nacions Unides	UNIFIL: Força Interina de Nacions Unides a Líban
ONUB: Missió de Nacions Unides a Burundi	UNFPA: Fons de Nacions Unides per a la Població
ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA	UNITA: <i>União para a Independência Total de Angola</i>
OPM: <i>Organisasi Papua Merdeka</i> (Organització de la Papua Lliure)	UNAMA: Missió de Nacions Unides a Afganistan
OSCE: Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa	UNMA: Missió de Nacions Unides a Angola
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord	UNMEE: Missió de Nacions Unides a Etiòpia y Eritrea
PAC: <i>Patrullas de Autodefensa Civil</i>	UNMIK: Missió d'Administració Interina de Nacions Unides a Kosovo
PDP: <i>People's Democratic Party</i>	UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria
PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna	
PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa	
PIB: Producte Interior Brut	

UNMISET: Missió de Nacions Unides de Suport a Timor-Leste

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de Nacions Unides a Índia i Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Supervisió i Verificació de les Inspeccions de Nacions Unides

UNOCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea-Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides en Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides a Timor-Leste

UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de Nacions Unides per als Refugiats Palestins a Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides a Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional d'EUA

USCRI: *United Nations Committee for Refugees and Immigrants*

VIH/SIDA: Virus de Inmunodeficiència Humana / Síndrome de Inmunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

El “**Baròmetre**” és un informe trimestral editat en castellà, català i en anglès pel programa de Conflictes i Construcció de Pau de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, que **analitza els esdeveniments ocorreguts al món al llarg del trimestre (abril – juny 2007)** a través de vuit apartats: conflictes armats, tensions, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica, crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari i dimensió de gènere en la construcció de la pau. Aquesta publicació actualitza les dades de l'informe anual “Alerta 2007” i dels anteriors números del “Baròmetre”, basant-se en la informació publicada quinzenalment al “Semàfor”¹, butlletí electrònic editat igualment pel programa de Conflictes i Construcció de Pau.

Alguns dels fets més rellevants assenyalats en aquest “Baròmetre” del segon trimestre de 2007 són els següents:

Conflictes armats

- El nombre de conflictes armats va augmentar a 25, a causa del deterioració de la situació a Líban, Palestina, Iemen i Waziristan (Pakistan).
- La majoria de contextos en conflicte van patir una deterioració significativa durant el trimestre, destacant la situació de l'Afganistan, l'Iraq, Palestina i Somàlia.
- Es va iniciar la implementació de l'acord de pau a Còte d'Ivoire, la qual cosa pot suposar el final de l'etapa de violència que ha sacsejat el país en els últims anys.
- El Govern sudanès va donar llum verda a l'establiment de la missió mixta UA/ONU de manteniment de la pau a Darfur.
- L'ofensiva de les FFAA filipines a l'arxipèlag de Sulu va provocar una notable disminució de la capacitat militar de Abu Saiaf i alguns enfrontaments amb el MNLF.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

- A Nigèria, unes 200 persones van morir en fets relacionats amb la contesa electoral, qualificada de fraudulenta per la comunitat internacional i l'oposició.
- Es va produir la primera confrontació armada entre les FFAA txadianes i sudaneses després de mesos de tensió i acusacions mútues entre ambdós països.
- Les manifestacions a Veneçuela en protesta contra la decisió del Govern de no renovar la llicència a *Radio Caracas Televisión* van comportar la detenció d'un elevat nombre de persones, segons Amnistia Internacional.
- Es va incrementar la tensió al Pakistan després que el cessament del president del tribunal suprem desencadenés massives protestes que van causar desenes de morts.
- El règim de Myanmar va anunciar la continuació per un any més de l'arrest domiciliari de la Premi Nobel de la Pau, Aung Sant Suu Kyi, provocant la condemna internacional.
- La tensió a Turquia en relació al conflicte del Govern amb el PKK es va incrementar de forma alarmant, com ho va evidenciar el desplegament de tropes al sud-est del país.
- L'establiment d'un Tribunal Internacional per jutjar la mort de l'ex Primer Ministre Rafiq Hariri al Líban va incrementar considerablement la tensió al país.

Processos de pau

- Va destacar el bon desenvolupament dels processos de Burundi, Còte d'Ivoire, RCA (UFDR), Irlanda del Nord, Nepal (CPN) i Iemen.
- Per primera vegada en set anys, el Marroc i el Front POLISARI es van reunir per trobar una sortida al conflicte del Sàhara Occidental, sota els auspicis de l'ONU.

¹ Aquest número del Baròmetre inclou *Semàfors* del número 167 al 172.

- En l'últim any han estat diversos els contextos (Indonèsia (Aceh), Nepal, Côte d'Ivoire, Txad, Congo, Irlanda del Nord, Sudan) on els antics líders de grups armats d'oposició han passat a ocupar càrrecs de govern, després de signar-se els acords de pau.
- Més de la meitat dels processos de negociació estan relacionats amb la recerca de models d'autogovern.

Rehabilitació postbèl·lica

- La Comissió Electoral Nacional de Sierra Leone va finalitzar el registre de votants, censant prop de 2,6 milions de persones, al voltant del 91% de possibles electors.
- El Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar l'ampliació per sis mesos més les missions que l'organització té desplegades a Libèria, Côte d'Ivoire i RD Congo.
- El Comitè Organitzatiu de la Comissió per a la Consolidació de la Pau de les Nacions Unides va publicar les directrius provisionals que regularan la participació de la societat civil en els treballs de la Comissió.
- El pla proposat per a Kosovo per l'Enviat Especial de les Nacions Unides va ser rebutjat per la delegació de Belgrad i va quedar a l'espera d'una resolució del Consell de Seguretat.

Crisis humanitàries

- Els últims informes de la FAO van alertar sobre l'augment de la inseguretat alimentària al sud africà que afectaria més de cinc milions de persones.
- La falta de recursos i la violència van impedir el desenvolupament de l'acció humanitària de la UNRWA a la franja de Gaza.
- Només quatre països inclosos en el Procés de Crides Consolidades van assolir recaptar el 50% dels fons necessaris per a l'acció humanitària des de gener.
- L'informe anual de l'ACNUR va destacar que el 2006 es va produir el primer augment en cinc anys del nombre de refugiats degut principalment a la guerra de l'Iraq.

Desarmament

- Dos informes de les Nacions Unides i Amnistia Internacional van denunciar el reincident incompliment de l'embargament d'armes al Sudan.
- Uns 90 països van presentar les seves propostes a considerar en el Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes de les Nacions Unides en finalitzar-se el termini de consulta.
- L'assassinat de 32 persones en una universitat dels EUA va dur a l'aprovació de la primera llei estatal sobre control d'armes en el país de l'última dècada.
- Es va celebrar la Segona Conferència Internacional sobre DDR i Estabilitat a Àfrica, on se segueix concebut la reintegració dels excombatents com un repte i la necessitat de suport local en els programes nacionals.
- La cadena britànica BBC va acusar membres de la MONUC de participar en la compra d'or i en la venda d'armes a una milícia de RD Congo.

Drets humans

- L'ACNUDH va acusar el Govern sudanès de no portar a terme cap acció efectiva per evitar futurs atacs de les FFAA a la població civil, ni per processar els responsables o compensar les víctimes.
- A Myanmar, va persistir en la seva política de persecució a les ONG de drets humans i va prorrogar per un any la detenció d'Aung Sant suu Kyi.
- Côte d'Ivoire va aprovar una llei d'amnistia que podria suposar la impunitat per als responsables de violacions greus de drets humans.
- La Cort Penal Internacional va iniciar una investigació sobre R. Centrafricana i va emetre les primeres ordres d'arrest al Sudan.

Gènere i construcció de pau

- L'actuació de les forces de seguretat israelianes als territoris palestins va tenir greus conseqüències sobre la salut materno-infantil de les dones palestines, segons va denunciar UNFPA i el Ministeri de Sanitat palestí.
- Diverses organitzacions de dones locals van denunciar que les FFAA de Myanmar estan utilitzant de manera indiscriminada la violència sexual com a arma de guerra contra dones de diferents grups ètnics.
- Les organitzacions de dones d'Uganda van demandar un paper més actiu en el procés de pau després de la signatura de l'Acord sobre Solucions Globals a les Causes del conflicte pel govern i l'LRA.
- Nombroses ONG van reclamar la creació d'una agència única de les Nacions Unides que coordini l'àrea dels drets i la promoció de la dona i la perspectiva de gènere i estigui dotada dels recursos suficients per dur a terme la seva feina.

Conflictes armats¹

- ❑ El nombre de conflictes armats va augmentar a 25, a causa del deteriorament de la situació a Líban, Palestina, Iemen i Waziristan (Pakistan).
- ❑ La majoria de contextos en conflicte van patir un deteriorament significatiu durant el trimestre, destacant la situació de l'Afganistan, l'Iraq, Palestina i Somàlia.
- ❑ Es va iniciar la implementació de l'acord de pau a Côte d'Ivoire, la qual cosa pot suposar el final de l'etapa de violència que ha sacsejat el país en els últims anys.
- ❑ El Govern sudanès va donar llum verda a l'establiment de la missió mixta UA/ONU de manteniment de la pau a Darfur.
- ❑ L'ofensiva de les **Forces Armades** filipines a l'arxipèlag de Sulu va provocar una notable disminució de la capacitat militar d'Abu Saiaf i alguns enfrontaments amb l'MNLF

En el present apartat s'hi analitzen els **25 conflictes armats**² actius durant el segon trimestre del 2007. En aquest segon trimestre s'ha produït un augment de la xifra global de conflictes armats de 22 a 25, per la inclusió de Líban, Palestina, Iemen i Waziristan (Pakistan), i la fi del conflicte armat a Côte d'Ivoire. La nota més rellevant del trimestre va ser l'increment de les hostilitats en 17 contextos, destacant per la seva virulència **Afganistan, Iraq, Palestina, Somàlia, Sri Lanka i Sudan (Darfur)**. Cinc contextos més van continuar estancats i no es van constatar massa canvis ni millores perceptibles respecte al trimestre anterior. Finalment, cal remarcar la relativa millora de la situació al nord d'Uganda. En aquest sentit, el cessament d'hostilitats entre el Govern d'Uganda i el grup armat d'oposició LRA va ser renovat fins a final de juny. En el cas del **Iemen**, durant el trimestre també es va produir una millora de la situació com a conseqüència de l'acord d'alto el foc entre el Govern i el clergue al-Houti. A més, es va iniciar la implementació de l'acord de pau a **Côte d'Ivoire**, la qual cosa pot suposar la superació del conflicte armat que ha patit el país des de l'any 2002. Paral·lelament, va continuar vigent el cessament d'hostilitats entre el Govern filipí i el grup armat d'oposició **MILF** a pesar de diverses violacions de l'alto el foc.

Quadre 1.1. Conflictes armats en el segon trimestre del 2007

Àfrica	Algèria, Txad, <i>Côte d'Ivoire</i> , Nigèria (Delta del Níger), R. Centreafricana, RD Congo (Kívus i Ituri), Somàlia, Sudan (Darfur), Uganda
Amèrica	Colòmbia
Àsia	Afganistan, Filipines (Abu Saiaf), Filipines (MILF), Filipines (NPA), Índia (Assam), Índia (Jammu i Caixmir), Myanmar, Pakistan (Waziristan) , Sri Lanka, Tailàndia
Europa	Rússia (Txetxènia)
Orient Mitjà	Iraq, Israel-Palestina, Líban, Palestina, Iemen

En cursiva, fi del conflicte armat. En negreta, nou conflicte armat durant el segon trimestre del 2007.

¹ Es considera **conflicte armat** qualsevol enfrontament protagonitzat per grups de diversa índole, com forces militars regulars o irregulars, escamots, grups armats d'oposició, grups paramilitars o comunitats ètniques o religioses que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La xifra de 100 morts és un indicador que s'ha de relativitzar en funció d'altres elements, com la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com amb el nivell de destrucció generat i els desplaçaments forçats de població que comporta. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat.

² Es considera **conflicte armat** qualsevol enfrontament protagonitzat per grups armats regulars i irregulars de diversa índole que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes mortals en un any. La consideració de conflicte armat en funció del nombre de víctimes contempla altres factors com la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com el nivell de destrucció generat i els desplaçaments forçats de població que comporta. Aquesta definició no inclou aquelles situacions que corresponguin a altre tipus de violències com serien els actes de delinqüència comuna. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat. L'existència d'un cessament d'hostilitats temporal en un context determinat no suposa la fi del conflicte armat.

Evolució dels conflictes armats

Àfrica

Taula 1.1. Evolució dels conflictes armats a l'Àfrica

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2007
Algèria (1992-)	Govern, Organització de al-Qaeda al Magreb	Fragilitat democràtica, exclusió política de la oposició islamista, instrumentalització religiosa	Deterioració
Txad (2006-)	Govern, FUC, SCUD, milícies sudaneses Janjaweed	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder, influència conflicte armat de Darfur (Sudan)	Estancament
Côte d'Ivoire (2002-2007)	Govern, <i>Forces Nouvelles</i> , milícies progovernamentals	Marginació d'algunes regions, fragilitat democràtica, exclusió política	Fi del conflicte armat
Nigèria (delta del Níger) (2003-)	Govern, milícies de les comunitats ijaw, ogoni, itsereki i urhobo, companyies de seguretat privades, MEND, MOSOP	Control del poder polític i dels recursos naturals, exclusió social i política	Deteriorament
R. Centreafricana (2006-)	Govern, APRD, diverses milícies	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder, influència conflicte armat de Darfur (Sudan)	Estancament
RD Congo (1998-)	Govern, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, FDLR, Rastas, CNDP de Laurent Nkunda	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder i control dels recursos naturals	Deteriorament
Somàlia (1988-)	GFT, SICS, Etiòpia, senyors de la guerra i milícies no adscrites a ambdós grups	Absència de pràctica democràtica, lluita pel poder polític regional, confederació vs. federació	Deteriorament
Sudan (Darfur) (2003-)	Govern, milícies progovernamentals, SLA-Minawi, SLA-AI-Nour, SLA-Qassem Haj, JEM, NMRD, NRF	Marginació regional i política, control dels recursos naturals	Deteriorament
Uganda (1986-)	Govern, LRA	Messianisme religiós i marginació regional	Acord de cessament d'hostilitats

a) Àfrica Occidental

Al **Delta del Níger**, a **Nigèria**, van persistir els atacs i segrests contra el sector petrolífer en paral·lel a l'**escalada de la violència a tot el país**, i en particular a la regió del Delta, com a conseqüència de la **celebració de les eleccions parlamentàries i presidencials** el 21 d'abril. Aquestes van donar la victòria al candidat del governant PCP, Umaru Yar'Adua, en unes **eleccions** afectades per múltiples irregularitats i **considerades fraudulent**³. Pel que fa a la situació al Delta del Níger, es van produir diverses ocupacions de plataformes petrolíferes durant el trimestre, i el MEND va anunciar un increment de les seves accions com a protesta pels resultats fraudulents de les eleccions, i després d'una escalada en els atacs a la regió durant els últims mesos, a principi de juny va declarar un mes de treva per facilitar el diàleg amb el Govern. Per la seva banda, els governadors dels estats de Rivers, Bayelsa i Delta es van reunir amb el President Umaru Yar'Adua i van sol·licitar la posada en llibertat a Mujahid Dokubo-Asari, dirigent històric del MEND a l'espera de judici acusat de traïció. A mitjan de juny el Govern va procedir al seu alliberament per raons de salut, complint amb la principal condició d'aquest grup armat per començar les negociacions amb el Govern. El seu alliberament és vist com un intent de l'Executiu per obrir camins a la negociació amb el MEND.

b) Banya d'Àfrica

A **Somàlia**, durant la primera part del trimestre es van produir **els més durs enfrontaments a Mogadiscio** dels últims 16 anys, que s'afegeixen a l'escalada de la violència iniciada al febrer

³ Vegeu l'apartat de tensions

que ja ha causat més de 1.600 víctimes mortals. Aquests enfrontaments entre les **Forces Armades** etiòps, recolzades per les milícies del Govern Federal de Transició (GFT), contra les milícies dels tribunals islàmics, dels clans i de senyors de la guerra oposats a la presència de tropes estrangeres van provocar el desplaçament forçat d'unes 400.000 persones de la ciutat (més d'un terç de la població). Els barris que van ser més afectats per les operacions militars etiòps i del GFT van ser Huriwaa i Towfiq. La població civil, tot i la persistència de la inseguretat i dels enfrontaments esporàdics, va iniciar la tornada cap a la capital. No obstant això, el vicepresident dels deposats tribunals islàmics, Sheik Sharif Sheik Ahmed, i l'ex President del Parlament Federal de Transició, Sheik Hassan Sheikh Aden, van alertar que les milícies islamistes havien decidit canviar de tàctica i a partir d'ara durien a terme operacions de guerrilles contra la presència de les tropes estrangeres, alhora que van limitar l'abast real de les operacions militars realitzades per Etiòpia i el GFT a la ciutat. En paral·lel, Sheik Sharif Sheik Ahmed i l'ex Viceprimer Ministre del GFT i antic senyor de la guerra, Hussein Aideed, van formar una aliança oposada a la presència d'Etiòpia, amb base a la capital eritrea, Asmara. En aquest sentit, es va constatar aquest canvi en les accions militars de la insurrecció en produir-se diversos atemptats amb cotxe bomba i explosions de mines al pas de tropes etiòps, del GFT o de la missió de la UA (AMISOM) causant diverses víctimes mortals, com l'atemptat, el quart en l'últim any, que va sofrir el Primer Ministre del GFT, Ali Mohamed Ghedi en la seva residència, del qual va sortir indemne. Tot i les crides d'Uganda, de la UA i del GFT per reforçar els 1.700 militars ugandesos de l'AMISOM, els diversos països que s'havien compromès a reforçar el contingent de la UA van congelar l'enviament de militars a causa de la inseguretat existent i la falta de mitjans.

La pau a Somàlia, tan a prop i tan lluny

La conferència de reconciliació que havia de celebrar-se a l'abril i que havia estat posposada per al 14 de juny va ser novament retardada per al 15 de juliol, la qual cosa suposa un dur revés per als esforços de reconciliació del país, i comportarà que la situació continuï deteriorant-se tret que s'aconsegueixi promoure un procés de reconciliació real. Aquest procés hauria de configurar un govern d'unitat nacional que inclogui líders de les comunitats que donaven suport als tribunals, en concret figures prominents del clan Hawiye, societat civil i fins i tot representants moderats dels tribunals islàmics. En aquest sentit, el *Hawiye Elders' Council* va anunciar que no està en contra de la celebració de la conferència, encara que sí que va destacar que aquesta ha de ser transparent i lliure de manipulació. De moment l'AMISOM s'està convertint en objectiu dels atacs insurgents, la qual cosa frena el desplegament de la missió al complet. La comunitat internacional, i especialment, els EUA i la UE, haurien de forçar l'establiment d'un alto el foc (la qual cosa facilitaria el desplegament total de les tropes de la UA de països que han frenat la seva participació davant la greu situació de violència) i la retirada incondicional de les tropes etiòps. A més, la UE, com a principal donant del GFT, hauria de pressionar l'actual President perquè la conferència de reconciliació nacional sigui veritablement inclusiva i condueixi realment al fet que amplis sectors somalis siguin incorporats en les Institucions Federals de Transició perquè se sentin participants del procés polític i donin suport a la labor del GFT i de la missió africana al país.

Pel que fa a la regió de **Darfur**, al **Sudan**, durant el segon trimestre de l'any va persistir la intensa activitat diplomàtica en paral·lel als actes de violència i inseguretat sobre el terreny, dels quals va ser objecte la població civil i també els components de la missió de la UA, la qual cosa va provocar l'amenaça del Senegal de retirar les seves tropes. Les **Forces Armades** sudaneses van bombardejar diverses localitats, i van persistir les activitats a banda i banda de la frontera txadianosudanesa de grups de delinqüència comuna, dels grups armats sudanesos, de les milícies progovernamentals *Janjaweed* i dels grups armats txadians amb total impunitat. En paral·lel, **es van produir avanços en l'establiment de la missió híbrida ONU/UA**, amb l'aprovació de la segona fase del pla per a la creació de la força, consistent en l'enviament de 3.000 cascos blaus amb protecció militar aèria per donar suport als 7.000 militars de la UA, i després de rebre noves pressions de diversos membres de la comunitat internacional i una visita del Consell de Seguretat de l'ONU, el Sudan es va comprometre a acceptar una missió de manteniment de la pau mixta ONU/UA més àmplia formada per entre 17.000 i 20.000 militars, amb el requisit que el líder fos africà. El President dels EUA, George W. Bush, va anunciar l'establiment de sancions unilaterals econòmiques de caràcter simbòlic com a forma de pressió perquè el Sudan permetés el desplegament de la missió, i amb diversos països occidentals, van pressionar la Xina perquè adoptés una postura davant el contenciós de Darfur.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

La situació a la **RD Congo** es va caracteritzar per la **persistència de la inestabilitat política i de la violència en l'est del país**. En primer lloc, els enfrontaments entre la guàrdia de seguretat de Jean Pierre Bemba i les **Forces Armades** congolese del 22 i 23 de març entorn de la qüestió del desarmament i reducció de la milícia encarregada de la seguretat del líder opositor van culminar amb la mort d'unes 600 persones i l'exili de Bemba a Portugal. Aquests fets van provocar la condemna internacional per l'abús de la força comès pels cossos de seguretat sense haver esgotat prèviament les vies de negociació. Per altra banda, els actes quotidians de violència contra la població civil a l'est (principalment a Kivu Nord i Sud) i l'amenaça realitzada per l'exgeneral dissident d'origen tutsi, Laurent Nkunda, de retirar les seves tropes dels batallons mixts de les **Forces Armades** unificades congolese van amenaçar de provocar una escalada de la violència de gran intensitat. La massacre comesa a l'agrupació de Kaniola (província del Kivu Sud) que va causar la mort de 18 persones el 26 de maig presumptament comesa pel grup dels Rastas, format per membres de les FDLR rwandese (responsables del genocidi de 1994 a Rwanda), desertors de les **Forces Armades** congolese i criminals comuns, va contribuir a atiar la tensió intercomunitària i les amenaces de reinici de les hostilitats. Aquesta qüestió va ser assenyalada pel mateix arquebisbe de Bukavu, que va instar la MONUC i les **Forces Armades** congolese a intervenir per protegir la població civil. En aquest sentit, l'ACNUR va acusar tots els grups armats de la regió, a més de les **Forces Armades**, de cometre atrocitats contra la població civil, incloent-hi saqueigs, violència sexual i atacs directes contra la població. Finalment, la MONUC, que concentra a la zona el 85% dels 17.000 militars desplegats al país i intervén en operacions militars contra les FDLR en suport de les **Forces Armades**, va veure qüestionada novament la seva labor en publicar-se un informe segons el qual els cascos blaus pakistanesos van participar en la compra d'or i venda d'armes a una milícia de la regió d'Ituri, a la província d'Orientale, durant l'any 2005.⁴

D'altra banda, la **R. Centreafricana** va seguir travessant una greu crisi de seguretat i humanitària durant el trimestre. Van persistir els enfrontaments al nord-oest del país entre les **Forces Armades** i el grup insurgent APRD de l'antic membre de les **Forces Armades**, Bedaya N'Djadder, i també va continuar present el clima d'inseguretat a la zona oest fronterera amb el Camerun. No obstant això, el Govern va signar acords de pau amb diversos moviments armats rebels, entre ells l'UFDR.⁵ Juntament als actes de criminalitat comuna, els atacs dels grups armats i les represàlies de les **Forces Armades** (com l'operació de càstig amb l'incendi de 400 habitatges de la població de Ngaoundaye, a l'extrem nord-oest del país, per l'assassinat del subprefecte de la localitat) van provocar nombroses víctimes mortals i l'increment de la població desplaçada fins a les 280.000 persones, segons les Nacions Unides i diverses ONG presents a la zona. Cal assenyalar l'important pas fet per la Cort Penal Internacional en anunciar l'obertura d'una investigació per crims de guerra al país comesos durant els combats entre forces del Govern i rebels entre 2002 i 2003, i concretament, **violacions massives de caràcter sexual**, que ascendeixen a més de mil casos.⁶

Durant el segon trimestre de 2007 es va prolongar la situació de violència i inseguretat a l'est del **Txad** amb greus conseqüències humanitàries. En aquesta zona s'hi concentren al voltant de 400.000 persones desplaçades dels seus llocs d'origen, 150.000 de les quals són txadianes i les 240.000 restants són refugiades sudanese fugides de Darfur. Tres van ser les qüestions més destacades del trimestre: d'una banda, les reunions entre membres del Govern txadià i membres de les Nacions Unides per explorar la possibilitat d'establir una **missió de manteniment de la pau de caràcter militar** a la zona, a la qual cosa el Txad va continuar manifestant el seu rebuig, considerant suficient una operació civil que comptés amb la presència d'un component policial. En segon lloc, cal destacar els **enfrontaments a l'abril entre les Forces Armades txadianes i les sudanese** a territori sudanès que van desencadenar una intensa activitat diplomàtica que va aconseguir frenar l'escalada de la tensió entre ambdós països.⁷ En tercer lloc, el Govern va anunciar l'**aixecament de l'estat**

⁴ Vegeu l'apartat de desarmament.

⁵ Vegeu l'apartat de processos de pau.

⁶ Vegeu l'apartat de drets humans.

⁷ Vegeu els apartats de tensions i de processos de pau.

d'emergència el 25 de maig després de sis mesos de vigència perquè va considerar que la situació a l'est estava resolta, tot i la persistència de la violència i la inseguretat.

Durant el trimestre es van produir tímids encara que perceptibles avanços pel que fa a les **fràgils converses de pau** entre el Govern d'**Uganda** i el grup armat d'oposició LRA per posar fi al conflicte armat que pateix el nord del país.⁸ A l'abril es va prolongar l'acord de cessament d'hostilitats per tres mesos, fins a final de juny, fet que va redundar en una millora de la seguretat al nord d'Uganda, encara que l'LRA va cometre diversos actes de violència contra la població civil al sud del Sudan. No obstant això, la qüestió de la retirada de les ordres de crida i cerca de la Cort Penal Internacional com a requisit establert per l'LRA per arribar a un acord de pau definitiu va seguir congelada, i l'acantonament dels membres de l'LRA a la base de Ri-Kwangba, a la frontera entre la RD Congo i el Sudan va seguir sense completar-se.

d) Magreb i Nord d'Àfrica

A **Algèria**, durant el segon trimestre de l'any es va produir una recrudescència de la violència per part de l'**Organització d'al-Qaeda per al Magreb Islàmic** (OQMI, antic GSPC). L'11 d'abril es van produir a Alger dos atemptats que van causar la mort d'una trentena de persones i més de 200 ferits. Aquest greu esdeveniment va posar de manifest la relació entre l'antic GSPC i al-Qaeda, oficialitzada des de l'11 de setembre del 2006, i el caos en què es va sumir Alger, que va reobrir davant la comunitat internacional els anys de plom viscuts durant la dècada dels 90, situació que el mateix Govern d'Abdelaziz Bouteflika havia intentat silenciar a força de declarar amnisties fracassades i de realitzar operacions de contrainsurgència. En els dies següents, les **Forces Armades** i cossos de seguretat algerians es van llançar a la recerca de suposats sospitosos de pertànyer a l'OQMI, donant per mort el seu número dos, Samir Saioud, a Bumerdés, i capturant 80 suposats islamistes vinculats amb al-Qaeda a l'Iraq. El 17 de maig es van celebrar unes eleccions legislatives (boicotejades per l'OQMI) que van donar de forma previsible la victòria a l'FLN, i van registrar un 35% de participació i un 14,5% de vots nuls, la qual cosa reflecteix el descontentament de la població, segons el mateix Ministre d'Interior. Les eleccions van venir precedides per una escalada d'atemptats amb bomba i emboscades que van provocar la mort de 18 soldats i de 22 islamistes.

Amèrica

Taula 1.2. Evolució dels conflictes armats a Amèrica			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2007
Colòmbia (1964-)	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	Exclusió política històrica, injustícia social, control sobre recursos naturals i degradació del conflicte pel narcotràfic	Estancament

El segon trimestre de l'any a **Colòmbia** va estar marcat per l'**eclosió d'escàndols relacionats amb la parapolítica**, terme que fa referència a la vinculació de destacats polítics als grups paramilitars. En aquest sentit van ser detinguts 15 congressistes, tres governadors i l'anterior director dels serveis d'intel·ligència, diversos d'ells estretament vinculats al President, Álvaro Uribe. Destacats militars i importants empreses colombianes i multinacionals també es van veure involucrades en la trama paramilitar. En aquest marc, el Congrés dels EUA (sota el nou control demòcrata) va congelar part de l'ajuda militar i la ratificació del Tractat de Lliure Comerç, la qual cosa va suposar un gran revés polític per al Govern colombià. D'altra banda, es van continuar produint avanços en les converses exploratòries entre la guerrilla de l'ELN i el Govern.⁹ En relació a la guerrilla de les FARC, en el marc de l'estancament de l'ofensiva militar, el Govern va alliberar unilateralment centenars de guerrillers per propiciar un gest recíproc per part de la insurrecció. El President francès, Nicolas Sarkozy, va pressionar específicament per l'alliberament del càrrec mitjà, Rodrigo Granda, i, com a contrapartida, va aconseguir incloure una referència a Colòmbia en la declaració final de la reunió del G-8 a Alemanya al juny. Per

⁸ Vegeu l'apartat de processos de pau.

⁹ Ibid.

altra banda, el Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon, va oferir la seva mediació en tasques que permetin assolir la pau a Colòmbia.

Àsia i Pacífic

Taula 1.3. Evolució dels conflictes armats a l'Àsia			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2007
Afganistan (2001-) ¹⁰	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), milícies talibanes i diversos grups	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica i religiosa	Deteriorament
Filipines (1969-)	Govern, NPA	Control del poder polític i fragilitat democràtica	Estancament
Filipines (1978-)	Govern, MILF	Autonomia vs. independència, marginació de algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal d'hostilitats
Filipines (1991-)	Govern, Abu Saiaf	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Deteriorament
Índia (Assam) (1989-)	Govern, ULFA, NDFB	Autonomia vs. independència i control sobre los recursos econòmics	Deteriorament
Índia (Jammu i Caixmir) (1989-)	Govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	Autonomia vs. independència e instrumentalització religiosa	Millora
Myanmar (1948-) ¹¹	Govern, grups armats ètnics	Autonomia vs. independència	Deteriorament
Pakistan (Waziristan)	Govern, milícies talibanes	Lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica i religiosa	Deteriorament
Sri Lanka (1989-)	Govern, LTTE	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa	Deteriorament
Tailàndia (sud)(2004-)	Govern, grups armats d'oposició	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Deteriorament

a) Àsia Meridional

A l'**Afganistan** va persistir l'**escalada de la violència i dels atacs** per part de les milícies talibanes i de les operacions de les **Forces Armades** afganeses i les tropes nord-americanes contra aquestes milícies, i es va registrar un increment dels atemptats suïcides. El líder talibà Mullah Dadullah va morir a principi de maig a Kandahar, la qual cosa suposa la mort del principal membre de les milícies talibanes des de 2001. No obstant això, la qüestió que va adquirir més rellevància durant el trimestre va ser el **creixent nombre de civils víctimes de la violència armada**, posada de manifest per les Nacions Unides, *Human Rights Watch* i la Comissió Independent Afganesa de Drets Humans (AIHRC, per les seves sigles en anglès). En primer lloc, la successió de morts de població civil com a conseqüència de les accions militars estrangeres, principalment dels EUA i en menor mesura de l'ISAF, va generar un seriós descontentament social i el Govern afganès va expressar en diverses ocasions la seva preocupació per la situació als alts càrrecs militars estrangers. En segon lloc, cada vegada més la població civil, incloent-hi treballadors humanitaris, personal docent i funcionaris, s'està convertint en l'objectiu de les milícies talibanes. Les Nacions Unides van destacar que 380 civils van morir en els primers quatre mesos de l'any. Finalment, el Senat va instar el Govern que mantingués converses directes amb els militants talibans i que cessessin les operacions militars de l'OTAN contra aquestes milícies. A més, es va assenyalar que quan les **Forces Armades** i la policia afganesa hagin arribat a les seves plenes capacitats, caldrà dissenyar un calendari per a la retirada de les forces d'ocupació estrangeres. Per la seva banda, el Secretari General de l'OTAN va destacar que no hi ha solució militar a la situació del país, i que **els nivells de violència actuals són els més alts des de la caiguda del règim talibà el 2001**.

La situació de violència a la zona del **Waziristan (Pakistan)** ha tingut una especial gravetat aquest trimestre, que va començar amb la mort d'unes 180 persones, la majoria d'elles

¹⁰ El conflicte armat que pateix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i el Regne Unit a l'octubre del 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des del 1979.

¹¹ Tot i que l'inici del conflicte armat es remunta al 1948, s'inclou en l'apartat de conflictes armats en el primer trimestre de 2007 degut a l'escalada de la violència en els últims mesos.

uzbekes, com a conseqüència d'enfrontaments entre milícies de les tribus locals del Waziristan Sud i milícies armades integrades per uzbeks, pròximes a les milícies talibanes que operen a l'Afganistan. Els enfrontaments es van iniciar després que l'assassinat d'un líder local d'al-Qaeda fos atribuït als militants uzbeks. Després d'aquest fet, els comandants de les milícies locals vinculades a les milícies talibanes i al-Qaeda es troben dividits entre els que continuen donant suport a les milícies uzbekes i els que no. Posteriorment, líders tribals i religiosos de la zona van arribar a un acord amb el Govern pakistanès pel qual es comprometien a no donar suport als militants armats d'origen uzbek. Al llarg de tot el trimestre es van produir de manera continuada més episodis de violència, provocant un degoteig de víctimes mortals i ferits. Per altra banda, la revista nord-americana *The Nation* va assenyalar que com a conseqüència de la violència en aquesta zona del Pakistan, les **Forces Armades** podrien haver sofert unes 700 baixes, xifra que il·lustra la magnitud de la violència.

A l'Índia s'hi analitza la situació de dos contextos de violència. En relació a l'estat de **Jammu i Caixmir**, el seu Govern va declarar que de moment no es faria efectiva la reducció del nombre de tropes que un grup d'experts havia aconsellat a l'Executiu indi atenent a la reducció de la violència que s'havia detectat a la regió des del 2004. En aquest sentit, a principi del 2006 ja s'havien retirat alguns milers d'efectius dels més de 500.000 que l'Índia té desplegats a Jammu i Caixmir. No obstant això, el Govern va al·legar una recent escalada de violència a la regió per posposar o cancel·lar l'esmentada reducció de tropes. Així, es van continuar cometent de forma esporàdica actes de violència. Normalment, el final de l'hivern coincideix amb un increment dels índexs de violència, ja que el desglaç de determinades regions de l'Himàlaia permet una millor mobilitat als grups insurgents. En aquest sentit, el Ministre de Defensa indi, A. K. Antony, va acusar el Pakistan de continuar donant suport a les infiltracions transfrontereres d'opositors armats a Jammu i Caixmir, encara que van persistir els contactes i negociacions entre ambdós països.¹²

D'altra banda, a l'estat d'**Assam**, on diversos grups armats mantenen una disputa amb les autoritats índies des de fa dècades en reivindicació de la independència i la defensa dels drets de les comunitats locals, durant el trimestre es va produir un augment dels atemptats per part del grup armat d'oposició ULFA. Aquest increment dels atacs va causar la mort de desenes de persones, principalment població emigrant hindi, les baixes de les quals aquest any ascendirien a unes 100 persones, i va motivar la intensificació de les operacions militars contra el grup armat. Des del mes de gener (quan van tenir lloc uns atemptats que van causar la mort de prop de 80 persones) aquests operatius van portar a la detenció de 553 dels seus integrants, a la mort de 51 i a la rendició de 29, segons les **Forces Armades**, que van desplegar més de 4.000 membres de les forces de seguretat de manera addicional. A partir de llavors més de **100.000 persones hindi parlants podrien haver-se vist forçades a fugir** de l'estat com a conseqüència de la violència. Les operacions també es van incrementar a l'estat d'Arunachal Pradesh, utilitzat pels opositors armats per creuar a Myanmar.

Quant a la situació de **Sri Lanka**, durant el trimestre es va produir un increment dels enfrontaments entre les **Forces Armades** i la guerrilla tamil a la zona nord i est del país. A final de març l'LTTE va llançar el seu primer atac aeri sobre la base militar adjacent a l'aeroport internacional de Colombo, la capital del país, la qual cosa suposa un salt qualitatiu en l'activitat insurgent del grup armat. Posteriorment, el Govern va anunciar que l'aeroport internacional restaria tancat per les nits després d'haver estat objecte de diversos atacs aeris per part de l'LTTE. Aquesta escalada dels enfrontaments estan tenint lloc de forma habitual en terra i en mar. Les **Forces Armades** van assenyalar a final de maig que en els últims quatre mesos 500 integrants del grup havien mort com a conseqüència del conflicte armat, a la qual cosa la insurrecció tamil va respondre que la xifra de morts era d'un 60. El Govern, que està apostant clarament per la via militar, va anunciar l'acord de treva signat en 2002 ha de ser reexaminat novament per Noruega, davant les continuades violacions que estan tenint lloc per ambdues parts.¹³

¹² Vegeu l'apartat de processos de pau.

¹³ Ibid.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

A les **Filipines**, la situació no va registrar canvis significatius respecte al grup armat d'oposició **NPA**. El Govern va criticar la poca voluntat política del grup per arribar a un acord per mitjà del diàleg, el va acusar d'exigir contraprestacions econòmiques als candidats que van voler realitzar campanya electoral en les seves àrees d'influència i, a mitjan de juny, va reafirmar la seva disposició de derrotar l'**NPA** i de prosseguir amb l'ofensiva militar anunciada fa mesos per la Presidenta Gloria Macapagal Arroyo. Amb aquesta situació, tot i la crida de l'Església catòlica a ambdues parts perquè se signi un alto el foc i es reprenguin les converses de pau, durant el trimestre van seguir produint-se nombrosos enfrontaments a diferents parts del país, especialment des que l'**NPA** assaltàs a principi d'abril una de les presons més importants del país a Davao i confiscà una gran quantitat material bèl·lic.

Quant al conflicte amb el grup armat d'oposició **MILF**, la situació va millorar enormement respecte els mesos anteriors, en els quals es van registrar els pitjors enfrontaments des de la signatura de l'acord d'alto el foc al juliol de 2003 i que van provocar el desplaçament de 18.000 persones a Mindanao, especialment a la província de Cotobato Nord. Alguns dels fets que expliquen la millora de la situació són la brusca disminució dels enfrontaments, la pròxima represa de les converses de pau a Kuala Lumpur (posposada a petició del Govern per la celebració de les eleccions a mitjan de maig), la possibilitat confirmada pel **MILF** que en breu s'arribi a un acord territorial o la posada pràctica d'algunes mesures de foment de la confiança

MNLF, un nou front a Mindanao?

Els enfrontaments entre les **Forces Armades** i una facció del grup armat d'oposició **MNLF** van provocar durant el trimestre la mort d'unes 40 persones (la major part rebels) i el desplaçament forçós de més de 42.000 a l'illa de Jolo, al sud, després que a mitjan d'abril l'**MNLF** atacés una base militar a l'arxipèlag de Sulu. Tot i que l'**MNLF** i el Govern van signar un acord de pau el 1996, l'**MNLF** no s'ha desmobilitzat completament en l'última dècada i esporàdicament ha protagonitzat alguns episodis de violència. El linxament polític i la posterior detenció del líder històric del grup, Nur Misuari, per part del Govern, així com la falta d'implementació d'alguns aspectes importants de l'acord de pau han minat la confiança entre les parts en els últims anys. A més, el fet que la facció de l'**MNLF** en qüestió operi al mateix lloc que Abu Saiaf, regió en la qual les **Forces Armades** estan duent a terme una ofensiva militar d'alta intensitat des de l'any passat, ha provocat nombrosos enfrontaments entre l'exèrcit i l'esmentada facció de l'**MNLF**, liderada per Halik Malik, considerat un dels comandants més intransigents del grup. Halik Malik acusa les **Forces Armades** d'estar provocant la mort de població civil, mentre que el Govern ha denunciat que Malik podria estar actuant de connivència amb Abu Saiaf o Jemaah Islamiyah. Tot i això, està previst que el Govern i la cúpula política de l'**MNLF**, amb la intermediació de l'Organització de la Conferència Islàmica, es reunixin el mes de juliol que ve a Aràbia Saudita per negociar la plena implementació de l'acord de pau i el futur de Nur Misuari, que ja va anunciar la seva intenció de postular-se a governador de Jolo.

També a les Filipines, el grup armat d'oposició **Abu Saiaf** hauria vist disminuïda a la meitat la seva capacitat militar i s'hauria vist obligat a fragmentar-se en petites unitats com a conseqüència, segons el Govern, de l'ofensiva d'alta intensitat que des del passat mes de setembre estan duent a terme les **Forces Armades**, amb el suport dels EUA, a l'arxipèlag de Sulu. A més, dos dels principals líders d'Abu Saiaf haurien mort en combat. Les operacions de les **Forces Armades**, en les quals també s'han produït enfrontaments oberts amb una facció del **MNLF**, pretenen a més la captura de dos líders de l'organització Jemaah Islamiyah suposadament responsables dels atemptats de Bali el 2002. A pesar d'haver sofert més d'un centenar de baixes, Abu Saiaf va seguir duent a terme nombroses accions armades i incorrent en la pràctica del segrest i les decapitacions. A més de la implicació directa dels EUA en el combat contra Abu Saiaf, el Govern filipí i el seu homòleg australià van signar un acord bilateral que preveu cooperació i exercicis conjunts en matèria antiterrorista, a més de la transferència d'una gran quantitat d'equipament bèl·lic per combatre Abu Saiaf i altres grups que suposadament operen a Mindanao i Sulu. La Constitució filipina no permet la presència de tropes estrangeres en territori filipí excepte en els casos en els quals així ho prevegi un tractat.

A **Myanmar**, el trimestre va començar amb la denúncia de diversos grups armats d'oposició ètnics del fet que els enfrontaments amb les **Forces Armades** s'havien intensificat, especialment als estats Karen i Shan. Les **Forces Armades** van incrementar les seves

operacions militars contra diferents grups armats, tot i els acords d'alto el foc mantinguts amb alguns d'ells. A més, es van dur a terme atacs contra poblats civils. Aquests enfrontaments es van repetir al llarg de tot el trimestre, forçant un èxode de població cap a la veïna Tailàndia i a l'interior del mateix país. Per altra banda, cal destacar que a l'estat Karen es van repetir també els enfrontaments entre diferents grups armats, entre ells el KNLA i el DKBA, aquest últim comptant amb el suport de les **Forces Armades**.

A **Tailàndia**, es van incrementar notablement tant la violència (que ja ha provocat més de 2.200 víctimes mortals i un nombre molt superior de ferits des de principi de 2004) com la complexitat del conflicte, ja que per primera vegada el Govern va reconèixer la possibilitat que organitzacions foranes (concretament de les veïnes Cambotja i Indonèsia) estiguin involucrades en la situació de violència que afecta les províncies meridionals de majoria malaiomusulmana. A més, cada vegada és més evident la polarització de la població al sud del país, ja que ja s'hi han registrat alguns enfrontaments entre voluntaris de defensa civil budistes i camperols musulmans. Segons el Govern, els grups armats secessionistes han modificat sensiblement la seva estratègia en els últims mesos, consistent a reduir el nombre d'atacs però fer-los més violents amb el principal objectiu de aterrir la població civil i encoratjar els esmentats enfrontaments comunitaris. En l'últim trimestre, a més, s'han incrementat els atemptats contra objectius militars i s'han mantingut els índexs de violència contra el sector de l'educació, de tal manera que en els últims tres anys s'han incendiat més de 200 escoles i gairebé 80 mestres han estat assassinats. Davant d'aquesta situació, el Govern, que ha rebutjat l'ajuda oferta pels EUA, es planteja la possibilitat d'incrementar en milers d'efectius militars els aproximadament 30.000 que ja es troben desplegats en el terreny i, a més, ha contemplat públicament la concessió d'una amnistia a les persones involucrades en la violència.

L'atomització de la violència al Sud-est Asiàtic

Una de les característiques que comparteixen els tres principals conflictes actius al Sud-est Asiàtic (Filipines, Tailàndia i Myanmar) és l'enorme fragmentació i complexitat del mapa d'actors.

A **Mindanao**, el Govern filipí va utilitzar la suposada connivència del MILF amb l'organització regional Jemaah Islamiyah per desacreditar-lo i administrar-ne el tempo i contingut polític de la taula de negociació. Igualment, Manila sempre ha sostingut que Abu Saïf manté vincles amb al-Qaeda i que combat i entrena conjuntament amb organitzacions com Darul Islam i Jemaah Islamiyah. Recentment, l'Executiu de Gloria Macapagal Arroyo va denunciar obertament que algunes faccions de l'MNLF, com la liderada per Halik Malik, han establert contactes i punts de col·laboració amb Abu Saïf i Jemaah Islamiyah a l'arxipèlag de Sulu. A tota aquesta constel·lació d'organitzacions cal afegir-hi les milícies al servei de grups i representants polítics (com el cas de les *Civil Volunteer Organisations*, vinculades al governador de Maguindanao) i un fenomen essencialment local conegut com "rido", que al·ludeix als històrics enfrontaments entre diferents clans familiars o ètnics i que ha provocat la mort de centenars de persones en les últimes dècades.

Al **sud de Tailàndia**, el moviment insurgent secessionista històricament havia estat molt fragmentat en diferents grups (BNPP, BRN, Pulo, New Pulo, GMIP), i només a final dels anys 90 va intentar coordinar les seves activitats a través de l'organització Bersatu, que va obtenir magres resultats i que avui està pràcticament desarticulada. Tot i que la informació escassa i confusa dificulta enormement l'anàlisi, la major part d'experts coincideixen a assenyalar que l'actual fisonomia de la insurrecció és molt distinta a la de les dècades passades, molt atomitzada en cèl·lules poc nombroses i independents, amb estructures molt flexibles, sense lideratges identificables i sense objectius polítics explícits. A més, l'emergència de grups d'autodefensa civil suposadament recolzats per l'Estat i la recent declaració del Govern que els grups armats del sud del país gaudeixen del suport i entrenament d'organitzacions radicals musulmanes de Cambotja i Indonèsia afegeix incertesa sobre la naturalesa, el *modus operandi* i el grau de transnacionalització dels grups insurgents independentistes.

Myanmar segueix sent un dels països amb un nombre d'actors armats més elevat a tot el món a pesar que durant la dècada dels 90 la dictadura militar va aconseguir signar acords d'alto el foc amb més d'una quinzena d'organitzacions insurgents. Actualment, més d'una desena de grups armats (com KNU, KNPP, SSA-S o ANP) segueixen actius en els set anomenats "estats ètnics" de Myanmar reivindicant la democratització i federalització del país. Encara que si aquests grups combaten principalment les **Forces Armades** de Myanmar, també és cert que esporàdicament s'enfronten entre ells i que sovint han de plantar cara a grups paramilitars finançats pel govern i als antics grups armats d'oposició a Rangun (denominats "ceasefire groups"), induïts per l'amenaça de la dictadura militar de desarmar-los de manera

forçosa, eradicar-los militarment i suprimir-los l'accés als recursos i als privilegis polítics i econòmics si no cooperen amb la seva estratègia contrainsurgent.

Aquests tres casos il·lustren com l'impacte prolongat de la violència crea les condicions perquè emergeixin actors no directament vinculats a la naturalesa del conflicte i perquè eventualment s'aliïn organitzacions amb objectius i estratègies no necessàriament coincidents. A més, en els tres contextos anteriors probablement existeixen factors comuns que expliquen l'atomització dels actors armats, com la llarga durada dels conflictes (tots ells iniciats fa més de quatre dècades), l'aïllament polític, geogràfic, mediàtic i humanitari de les regions en les quals s'esdevenen els conflictes, la mobilitat i transnacionalització de determinades xarxes armades regionals, la preeminència d'organitzacions considerades terroristes al Sud-est Asiàtic, el faccionalisme i les constants escissions dels grups armats d'oposició o la voluntat dels Governos en qüestió d'utilitzar estratègies de contrainsurgència basades en el "divideix i venceràs" i en la militarització de la societat civil a través de la creació de grups paramilitars.

Sigui com sigui, l'atomització de la violència no només dificulta l'anàlisi dels conflictes armats de la regió, sinó que sobretot obstaculitza la seva resolució. En efecte, els lideratges i objectius difusos dificulten la interlocució política; el pas del temps petrifica les posicions, explica la mutació de les metes originals de la lluita armada i justifica la utilització de determinades estratègies per perpetuar la capacitat militar; la xarxa complexa d'interaccions d'aliança, cooperació o coexistència entre vells i nous actors, construïda en la majoria d'ocasions a partir de l'oportunisme tàctic i no de l'afinitat ideològica, atempta contra la lògica simplista, excloent i gairebé dual amb la qual els Governos en qüestió tradicionalment han tractat de resoldre els seus conflictes armats.

Europa

Taula 1.4. Evolució dels conflictes armats a Europa

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2007
Rússia (Txetxènia) (1999-)	Govern rus, govern regional prorus, grups armats d'oposició txetxens	Autonomia vs. independència	Deteriorament

El trimestre a **Txetxènia** es va caracteritzar per cert **increment de l'activitat armada i la violència** entre els grups armats independentistes i les forces de seguretat russes i txetxenes en contrast amb el discurs sobre la suposada calma a la república nord-caucàsica que ha mantingut des de la seva investidura a l'abril, i ja abans, el seu nou President, Ramzan Kadyrov, malgrat que alguns generals russos van admetre un empitjorament en el terreny. A això s'hi uneixen les rumors creixents entre la població, no confirmats però dels quals es van fer eco alguns mitjans internacionals, com *Prague Watchdog*, sobre una hipotètica progressiva concentració de presència rebel clandestina a Grozny. D'altra banda, davant la falta d'informació fiable, les xifres de **víctimes mortals a les files rebels i governamentals** van tornar a ser molt disperses, evidenciant que el de la comunicació és un dels principals fronts del conflicte armat, silenciats per Rússia i inflats pels grups armats. D'altra banda, tant Txetxènia com les repúbliques veïnes d'Ingúixia i el Daguestan van registrar **operacions de gran escala de rastrejament i control de localitats** en recerca de membres de formacions armades il·legals. En paral·lel, ambdues parts en conflicte van continuar cometent abusos de drets humans.

Txetxènia, el conflicte que no acaba

Un any més, el període previ a l'estiu ha vist com els enfrontaments entre les forces de seguretat russes i txetxenes i els grups armats txetxens s'intensifiquen i, com davant les baixes entre les files rebels aquestes es reorganitzen i preparen la seva campanya de violència per al període estival. Ambdós factors, la intensificació de la violència i la reorganització de la insurrecció txetxena albren un escenari gens esperançador per als pròxims mesos i, per tant, mantenen el clima de tensió que viu la població civil. Tot això, en el marc d'un escenari de violacions de drets humans per a les dues parts enfrontades, segons denunciïn ONG locals i internacionals.

Des de l'abril, la violència a Txetxènia s'ha incrementat, especialment a les zones muntanyenques de la república. Entre els episodis més greus (també en el front informatiu, en el qual les autoritats russes i txetxenes tendeixen a silenciar les seves baixes i els grups rebels a exagerar els seus atacs), hi hauria els enfrontaments registrats al començament d'abril al districte txetxè de Noshai-Yurt (sud-est), on segons els rebels van morir 71 soldats, mentre les autoritats russes van admetre dues morts i dos ferits a les seves files, alhora que admetien baixes aquestes mateixes dates en altres zones de la regió. Segons apunten

centres com *The Jamestown Foundation*, l'assumpció de defuncions accidentals en altres zones és una tècnica usada amb freqüència per ocultar les nombroses morts a les tropes federals durant enfrontaments amb els grups armats. La renovada violència es veu alimentada també per la incorporació, no massiva, de nous membres als grups armats en els últims mesos, tendència reconeguda pel mateix líder dels clergues txetxens, el muftí Sultan Mirzayev. Per la seva banda, el considerat President del govern rebel txetxè, Dokka Umarov, ha afirmat que les files rebels s'han preparat satisfactòriament per a la campanya militar de la primavera i de l'estiu. Al seu torn, com indiquen alguns mitjans de comunicació, les tropes russes van començar a dur a terme a l'abril "operacions de neteja" a Txetxènia i a la república veïna d'Ingúixia: operacions de recerca de membres de grups armats mitjançant el bloqueig i rastrejament de poblacions, mesures freqüents en els inicis de la segona guerra txetxena, període que aquestes accions van resultar en la conculcació de drets fonamentals de la població civil.

Aquest clima de renovada violència coincideix amb alguns canvis registrats a les files rebels, com el nomenament de Supyan Abdullayev com a Vicepresident del Govern rebel. La seva nominació per part d'Umarov, vinculat a l'esfera secular dels grups rebels, respondria segons alguns analistes a intents de reforçar els llaços entre les faccions més radicalitzades (amb Abdullayev com al principal ideòleg salafista i fidel aliat del líder desaparegut Shamil Basayev, vinculat aquest últim a la branca més extremista), i les files més seculars i fidels a Umarov. Malgrat que la influència de les files més extremistes seria més reduïda en l'actualitat que en els anys 90, una posició no massa còmoda ni forta d'Umarov l'hauria dut a assegurar-se el suport dels grups rebels que controlen el sud-est de Txetxènia, seguidors de Basayev, segons planteja *The Jamestown Foundation*. A això s'hi uneix la necessitat de consolidar o reforçar les estructures rebels després d'un període de baixes pròpies importants en els últims dos anys, amb morts destacades com l'assassinat del President Aslan Maskhadov, al març de 2005; del President Abdul Khalim Sadulayev al juny de 2006; i del Vicepresident Shamil Basayev, al juliol de 2006.

Orient Mitjà

Taula 1.5. Evolució dels conflictes armats a l'Orient Mitjà

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2007
Iraq (2003 –)	Govern de transició, coalició EUA/Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	Lluita pel poder polític, Instrumentalització ètnica i religiosa, lluita contra la presència de les tropes estrangeres, accés a recursos petrolífers	Deteriorament
Israel – Palestina (2000, II Intifada-) ¹⁴	Govern israelià, milícies de colons, ANP, braços armats de les organitzacions Hamàs i Jihad Islàmica; Brigades dels Màrtirs d'Al Aqsa, FPLP, FDLP	Ocupació, colonització i control de la terra, instrumentalització religiosa i demanda de reconeixement polític	Deteriorament
Liban (2007 –)	Govern, milícia Fatah el-Islam, milícia Jund al-Sham	Lluita pel poder polític, fragilitat democràtica	Deteriorament
Palestina (2007 –)	Fatah, Hamàs	Lluita pel poder polític	Deteriorament
Iemen (2004 –)	Govern, seguidors d'al-Houthi	Lluita pel poder polític, Instrumentalització religiosa	Acord de cessament d'Hostilitats

La **violència de caràcter sectari** a l'Iraq durant el segon trimestre de l'any va continuar en augment, si és possible, amb l'increment d'atemptats suïcides amb cotxes bomba que van causar nombroses víctimes mortals. Els més greus van tenir lloc a Bagdad el 18 d'abril, on es van cometre cinc atemptats suïcides que van causar al voltant de 230 víctimes mortals (una de les jornades més mortíferes des de l'inici de la invasió el 2003), la majoria xiïtes, i el 19 de juny, on van morir 78 persones i 220 van quedar ferides en encastar-se un camió bomba contra una mesquita xiïta. Aquests atemptats estan suposadament vinculats a grups sunnites prosadamistes dins de l'òrbita d'al-Qaeda. En paral·lel, les forces de seguretat iraquianes i nord-americanes van continuar llançant operacions militars contra la insurrecció en el cinturó de ciutats sunnites que envolten Bagdad pel nord, est i oest (Ramadi, Samarra, Fallujah i Baquba). A més, tot i l'oposició del Govern iraquian, les tropes nord-americanes van iniciar a l'abril la **construcció d'un mur** per aïllar els districtes sunnites envoltats per àrees xiïtes a Bagdad, per prevenir la violència sectària entre les dues comunitats. Segons diversos analistes, els murs reforçaran l'existència de diferències religioses i ètniques a l'Iraq, facilitant la identificació de les

¹⁴ Encara que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'hi analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la 2ª Intifada, iniciada al setembre del 2000.

seves víctimes. En aquest sentit, en un intent de frenar la violència sectària i de recuperar protagonisme polític, el clergue xiïta **Moqtada al-Sadr va anunciar que cooperaria amb les faccions sunites per lluitar en contra de l'ocupació nord-americana i per intentar reduir la violència sectària** que afecta el país. Finalment, en el plànol internacional, es va celebrar a principi de maig una conferència internacional a Sharm al-Sheikh que va reunir als països veïns de l'Iraq, al Consell de Seguretat, a la UE i al G-8. A més, el Congrés i el Senat nord-americà van aprovar el projecte de finançament per al 2007 de la guerra de l'Iraq i l'Afganistan, que ascendeix a 120.000 milions de dòlars fins al setembre, sense supeditar-lo a un calendari de retirada de les tropes després que el President George W. Bush amenacés amb utilitzar el veto.

Pel que fa al conflicte armat entre **Israel i Palestina, Hamàs va decretar la fi de l'alto el foc que mantenia des de novembre de 2006** amb el llançament de míssils a Israel des de Gaza com a resposta a les contínues incursions i atacs israelians a la franja i a Cisjordània. El llançament de míssils va ser acompanyat per un increment dels atacs aeris israelians, que van causar desenes de víctimes mortals palestines. En paral·lel, no obstant això, els mandataris d'Israel i de Palestina van continuar celebrant reunions de forma infructuosa per intentar arribar a un nou alto el foc. La Primera Ministra israeliana, Tzipi Livni, va declarar que Israel estaria disposat a acceptar la presència de tropes de manteniment de la pau internacionals a Gaza sempre que estiguessin disposades a perseguir terroristes i armes, a més d'altres rols. Paral·lelament, Amnistia Internacional va denunciar que des de setembre de 2000 les **Forces Armades** israelianes van matar 4.000 palestins, la majoria civils desarmats, inclosos 800 menors. Per altra banda, els grups armats palestins van matar més de 1.1000 israelians, 750 dels quals civils, inclosos 120 menors. Gairebé un terç dels civils israelians assassinats per grups armats palestins eren colons en territoris ocupats. Les organitzacions israelianes *Btselem* i *HaMoked Centre for the Defence of the Individual* van denunciar les condicions inhumanes a les quals són sotmesos els 11.000 detinguts palestins en mans d'Israel, que són objecte de tortura i privació de drets. Un informe del BM publicat al maig va considerar que les restriccions imposades per Israel a Cisjordània havien provocat la creació de 10 enclavaments aïllats econòmicament, afectant greument els vincles financers i negant l'accés dels palestins al 50% de la terra.

En paral·lel, el trimestre es va veure marcat per la **violència que va enfrontar les milícies d'Hamàs i Fatah** i els intents de posar fi a aquesta situació. La formació a mitjan abril d'un Govern d'unitat nacional per superar el bloqueig de la comunitat internacional i especialment d'Israel i els EUA, no va posar fi a la violència a Gaza, i es van succeir, sense èxit, diversos intents de treva i mediacions regionals per intentar acabar amb la situació. Aquesta escalada dels enfrontaments, principalment a la franja de Gaza (on Hamàs té una presència predominant i un ampli suport social), **va culminar a mitjan juny amb la derrota i desmantellament dels cossos de seguretat lleials al president palestí, Mahmud Abbas, a la franja**. Des de la victòria d'Hamàs al gener de 2005, la violència en Gaza s'ha cobrat al voltant de 500 víctimes mortals, la majoria en els últims mesos. Aquesta situació de conflicte també va tenir el seu reflex a Cisjordània, on el suport polític i la presència de les milícies de l'un i l'altre bàndol és més equilibrat. Després de la victòria d'Hamàs, l'organització islamista va restaurar l'ordre en la franja, i el president palestí, Mahmud Abbas, va buscar el reconeixement internacional amb la formació d'un Govern exclusivament compost per membres del seu partit, Fatah.

La fràgil situació al **Líban** es va agreujar considerablement amb l'inici, el 20 de maig, **d'enfrontaments entre l'exèrcit libanès i la milícia Fatah al-Islam al camp de refugiats palestins de Nahr al-Bared** prop de la ciutat septentrional de Trípoli¹⁵. Fatah al-Islam, amb vincles amb la intel·ligència síria segons fonts governamentals libaneses, va proclamar la seva simpatia cap a al-Qaeda, encara que va negar tenir llaços amb l'organització. El conflicte es va estendre a altre camp de refugiats pròxim a Sidó amb enfrontaments entre les **Forces Armades** i la milícia Jund al-Sham. Les diferents organitzacions palestines (encarregades de la seguretat dels camps de refugiats) es van desmarcar de l'actuació d'ambdós grups armats (que estarien integrats per estrangers de diversa procedència), i van donar la decisió del Govern libanès de combatre'ls. A mitjan de juny els enfrontaments a Nahr el-Bared havien provocat la mort d'almenys 150 persones, inclosos 20 civils i el desplaçament d'unes 15.000 persones, la majoria cap a camps de refugiats veïns que van quedar saturats. En paral·lel als enfrontaments

¹⁵ Vegeu el capítol de crisis humanitàries

als camps de refugiats, **es van produir diverses explosions a l'àrea de Beirut**, una d'elles al districte cristià de la capital, que va provocar la mort d'una persona i ferides a dotzenes, i una altra a la ciutat d'Alejo, de majoria drusa, que va causar 16 morts. L'assassinat a mitjan de juny d'un parlamentari pertanyent a la majoria governamental 'antisiriana' va empitjorar de nou la situació, agreujada per l'aprovació d'un tribunal internacional per jutjar la mort de l'ex Primer Ministre libanès Hariri (desencadenant dels enfrontaments a Nahr al-Bared, segons el Govern).¹⁶

Els enfrontaments al nord del **lemen** entre forces governamentals i partidaris del clergue xiïta Hussein Badr al-Houthi van continuar al llarg del trimestre, encara que **a mitjan de juny el Govern va anunciar un acord d'alto el foc amb els rebels**.¹⁷ Els combats s'havien intensificat a final de gener i algunes fonts locals donaven una xifra de **1.500 morts entre les tropes de l'exèrcit i 2.000 entre els rebels durant els primers quatre mesos de l'any**. Així mateix, organitzacions humanitàries van alertar de la intensitat dels atacs de l'exèrcit contra poblacions xiïtes de la província septentrional de Saada, que van provocar el desplaçament de milers de persones.¹⁸ A principi de juny l'Exèrcit havia comunicat que les operacions estaven a punt d'acabar després que haguessin pres, amb l'ajuda de tribus de la zona, la ciutat de Qalaa i l'edifici governamental a l'àrea de Razih, controlada fins a llavors pels rebels, i que molts d'aquests s'haguessin rendit. Així mateix, al maig el Govern va acusar l'Iran i Líbia de donar suport als rebels i va anunciar la retirada dels seus ambaixadors en aquests països, alhora que portaveus dels rebels van declarar no rebre cap finançament extern. El conflicte es va iniciar fa tres anys quan els partidaris del clergue al-Houthi, pertanyents a la minoria xiïta que pobla el país, van iniciar una rebel·lió que, segons fonts governamentals, pretén reinstaurar un règim teocràtic similar al desaparegut el 1962. Els rebels sempre han acusat al Govern de desatendre les regions muntanyenques del nord del país i de corrupció, i s'han oposat a la seva aliança amb els EUA en la lluita contra el terrorisme. Per altra banda, el 2 de juliol un atemptat a Mareb atribuït a al-Qaeda per les autoritats iemenites va causar la mort de 9 persones, 7 d'elles turistes espanyols.

¹⁶ Vegeu l'apartat de tensions

¹⁷ Vegeu l'apartat de processos de pau

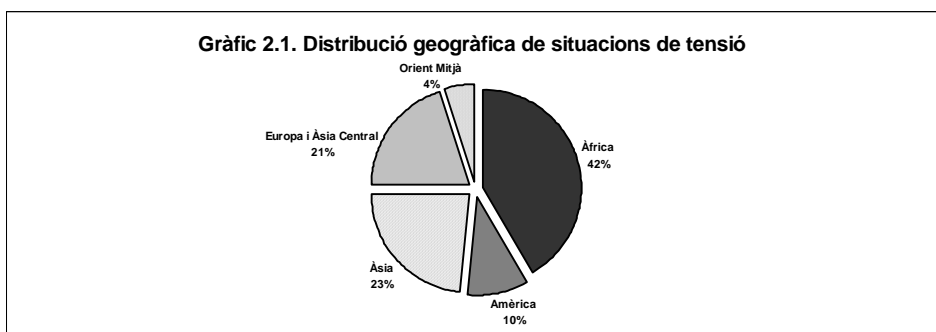
¹⁸ Vegeu l'apartat de crisis humanitàries

Situacions de tensió i disputes d'alt risc¹

- ❑ A Nigèria, unes 200 persones van morir en fets relacionats amb la contesa electoral, qualificada de fraudulenta per la comunitat internacional i l'oposició.
- ❑ Es va produir la primera confrontació armada entre les FFAA txadianes i sudaneses després de mesos de tensió i acusacions mútues entre ambdós països.
- ❑ Les manifestacions a Veneçuela en protesta contra la decisió del Govern de no renovar la llicència a *Radio Caracas Televisión* van supurar la detenció d'un nombre elevat de persones, segons Amnistia Internacional.
- ❑ Es va incrementar la tensió al Pakistan després que el cessament del president del tribunal suprem desencadenés protestes massives que van causar desenes de morts.
- ❑ El règim de Myanmar va anunciar la continuació per un any més del arrest domiciliari de la Premi Nobel de la Pau, Aung San Suu Kyi, provocant la contesa internacional.
- ❑ La tensió a Turquia en relació al conflicte del Govern amb el PKK es va incrementar de forma alarmant, com ho va evidenciar el desplegament de tropes al sud-est del país.
- ❑ L'establiment d'un Tribunal Internacional per jutjar la mort de l'antic Primer Ministre Rafiq Hariri al Líban va incrementar considerablement la tensió al país.

Aquest apartat analitza detalladament 34 **situacions d'alta tensió**² en les quals s'han registrat fets rellevants i destacables per la seva especial gravetat durant el trimestre, i inclou, a més, altres **26 escenaris de tensió menor en els quals no han ocorregut episodis de violència destacables**.

Evolució de les tensions

Quadre 2.1. Escenaris d'alta tensió del trimestre

¹ Contextos en els quals es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'estat, tocs de queda i estats d'excepció o emergència) i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns contextos existeixen possibilitats que s'arribi a una situació de conflicte armat. Aquestes tensions també poden no tenir lloc en l'àmbit geogràfic de l'esmentat estat, però es tenen en compte en la mesura que afecten directament els interessos o estabilitat de l'esmentat estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país. Finalment, s'han inclòs també aquells contextos on hi ha dificultats greus per a portar a terme la implantació dels acords de pau (en cas que existissin).

² Contextos en què es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'Estat, tocs de queda i Estats d'excepció o emergència) i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns contextos existeixen possibilitats que s'arribi a una situació de conflicte armat. Aquestes tensions també poden no tenir lloc en l'àmbit geogràfic de l'esmentat Estat, però es tenen en compte en la mesura en què afecten directament els interessos o estabilitat de l'esmentat Estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país. Finalment, s'han inclòs també aquells contextos en què existeixen serioses dificultats per dur a terme la implementació dels acords de pau (en el cas que existissin).

Àfrica Burundi Txad – Sudan Côte d'Ivoire Eritrea – Etiòpia Etiòpia (ONLF, OLF) Guinea Kenya Níger Nigèria Regió Grans Llacs (RD) Congo – Burundi – Rwanda – Uganda)	Senegal (Casamance) Sudan Sud Uganda – Kenya (Karamoja – Turkana) Zimbabwe Amèrica Bolívia Equador Haití Perú Veneçuela	Àsia Filipines Indonèsia (Moluques) Indonèsia (Papúa Occidental) Myanmar Nepal (Terai) Pakistan Pakistan (Balutxistan) Pakistan –Afganistan Tailàndia Timor-Leste	Europa i Àsia central Geòrgia (Ossètia del Sud) Kirguistan Turquia (Kurdistan) Orient Mitjà Iran Líban – Israel – Síria
---	--	---	--

Àfrica

a) Àfrica Austral

Països	Causes de fons
Zimbabwe	Fragilitat democràtica (crisi política i econòmica)

Durant el segon trimestre de l'any **Zimbabwe** va continuar sent la tensió més destacada a l'Àfrica Austral. La decisió del ZANU-PF de mantenir l'actual President, Robert Mugabe, com el seu candidat per a les pròximes eleccions presidencials de 2008 va desil·lusionar els que creien que era possible el relleu dins del partit i va frustrar els desitjos de canvi de l'oposició. Els cossos de seguretat de l'Estat van desplegar una estratègia de repressió, autoritzada pel govern, contra tots els grups opositors, ja fossin partits polítics, ONG o l'Església Catòlica, tots ells considerats pel govern com a enemics del règim i aliats de les potències occidentals. Per altra banda, **l'Executiu va iniciar una campanya de reclutament per crear milícies formades per veterans de guerra i joves soldats, partidaris del règim de Mugabe**, per formar part de l'estructura de l'exèrcit com una força de reserva en previsió de les pròximes eleccions generals de 2008. No obstant això, els grups d'oposició van acusar aquestes milícies d'acovardir els seus partidaris i de ser un instrument més de la repressió de l'Estat. Per altra banda, a mitjan del mes de juny van començar les converses entre el Govern i el principal partit d'oposició, MDC, a Sud-àfrica comptant amb la mediació del President sud-africà Thabo Mbeki, que va ser fortament criticat per no tenir una estratègia clara i no ser contundent en la condemna dels excessos del règim de Mugabe després que la SADC el nomenés per aquesta finalitat. Finalment, sis homes van ser acusats d'un intent de cop d'Estat i vinculats amb un membre aperturista del ZANU-PF, Emmerson Mnangagwa, que nega aquestes acusacions.

b) Àfrica Occidental

Països	Causes de fons
Côte d'Ivoire	Marginació regional, fragilitat democràtica, exclusió política
Guinea	Crisis política i econòmica, fragilitat democràtica
Níger	Recursos naturals, marginalització de grup minoritari
Nigèria	Recursos naturals, disputes polítiques, instrumentalització religiosa
Senegal (Casamance)	Autonomia vs. Independència, marginalització de grup minoritari

A **Côte d'Ivoire** la situació es va mantenir en calma sense que es produïssin incidents d'importància després del desmantellament de la zona de confiança i l'entrada en funcionament de les patrulles mixtes integrades per membres de les *Forces Nouvelles* i les FFAA. No obstant això, es tem que el retorn de desplaçats i refugiats faci augmentar les tensions en algunes zones quant a la titularitat de les terres, especialment a l'oest i la por a les milícies que encara continuen en actiu és palesa entre la població.

D'altra banda, a **Guinea** els militars es van manifestar reclamant la millora de les categories salarials i el pagament retroactiu de 75.000 euros retinguts per les autoritats guineanes després d'un motí militar el 1996. Les protestes van ser de caràcter violent, es van saquejar comerços i

magatzems militars, i van morir almenys 10 civils pels trets fortuïts o intencionats dels militars. La vaga va finalitzar amb el compromís del President, Lansana Conté de complir les reivindicacions dels soldats a més de donar als que van participar en les manifestacions una amnistia que els eximeix de qualsevol responsabilitat sobre les morts. Com a aspecte positiu cal destacar la creació d'una Comissió Nacional d'Investigació Independent encarregada d'establir responsabilitats per les 137 morts que es van produir durant la vaga general de començaments d'any.

D'altra banda, al **Níger** l'augment dels atacs contra les forces policials al nord del país que han causat la mort almenys a 17 agents durant el primer quadrimestre de l'any, van ser reivindicats pel moviment Nigerí per la Justícia (MNJ) que va demandar el compliment dels acords de pau signats amb el Govern el 1998 per al desenvolupament i la descentralització de la regió. Per la seva banda, el Govern nigerí va continuar al·legant que els atacs eren fruit de la delinqüència comuna, vinculant-los amb el tràfic de drogues i armes a la frontera amb Algèria, però va aprovar un pressupost extraordinari de 60 milions de dòlars per ajudar a l'exèrcit a combatre els atacs al Nord.

A **Nigèria**, les eleccions que es van celebrar en el mes d'abril van estar envoltades d'actes de violència i intimidació i es calcula que al voltant de 200 persones van morir en fets relacionats amb la contesa electoral. Els comicis es van caracteritzar pel frau, denunciat per organitzacions locals i institucions internacionals, i els resultats no van ser acceptats pels partits de l'oposició que van plantejar mobilitzacions sense assolir ser secundats per la població. Els fets més destacats van succeir a la regió de Kano (nord) on gran part de la població es va desplaçar per por de l'augment de les tensions entre cristians i musulmans després de l'atac d'una milícia islamista coneguda com els talibans que va provocar la mort de 12 persones. Els resultats, que van donar com a vencedor el successor d'Olusegun Obasanjo en el PDP, Umaru Yar'Adua, amb un 70% dels sufragis, van provocar reaccions també a la regió del Delta i altres estats amb reivindicacions secessionistes, com Biafra, en els quals s'augura un augment de la violència.

Finalment, al **Senegal** es van produir enfrontaments entre les diferents faccions de l'MFDC prop de Zinguichor (capital de Casamance), que ser durament criticats pel secretari General del moviment, Jean-Marie François Biagui, i van provocar de nou el desplaçament de civils cap a la frontera de Gàmbia.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causes de fons
Txad – Sudan	Acusacions mútues de recolzament als respectius grups armats d'oposició
Sudan Sur	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa, control dels recursos
Eritrea – Etiòpia	Disputes territorials
Etiòpia (ONLF, OLF)	Autonomia vs independència

Durant el segon trimestre de l'any va persistir la deterioració de les relacions entre el **Txad i el Sudan**, la qual cosa es va posar de manifest després de la incursió a principi d'abril de les FFAA txadianes a territori sudanès en persecució dels grups armats txadians que prèviament havien perpetrat un atac al Txad. Com a producte d'aquesta incursió fronterera les FFAA txadianes es van enfrontar a les FFAA sudaneses causant la mort de 17 soldats sudanesos i ferides a 40 més en el que va suposar **la primera confrontació entre les dues FFAA després de mesos de tensió i acusacions mútues de suport als respectius grups armats** que operen des d'ambdós països. El Govern txadià va lamentar l'evolució dels fets, negant que es tractés d'un atac deliberat, i el Sudan va condemnar l'agressió. Aquests fets van conduir a una altra tempesta diplomàtica i la intervenció de Líbia, que va facilitar la creació d'un comitè militar conjunt, i del monarca saudita Abdullah Bin Abdul-Aziz, que va propiciar un nou acord de pau entre ambdues parts a Riyadh. Segons l'acord, aquestes es comprometen a adherir-se als acords bilaterals i multilaterals signats fins a la data, especialment el signat a Trípoli el 8 de febrer de 2006, per la qual cosa acorden el respecte a la sobirania i la pau de l'altre país i la no interferència en els seus assumptes interns; la prevenció de l'ús del seu territori per entrenar, armar o finançar els respectius grups armats d'oposició; i el suport als esforços que realitza la

UA i les Nacions Unides en l'esfera política i de seguretat per posar fi a les situacions que pateix Darfur i l'est del Txad.

En paral·lel, a **Sudan del Sud** la falta d'implementació dels compromisos adquirits en l'acord de pau van fer que l'escassetat de recursos influís en la situació de violència. En aquest sentit cal destacar els enfrontaments intertribals que van continuar produint-se a la regió d'Eastern Equatoria, causant la mort a 54 persones, de les quals 49 van ser dones i menors, durant un robatori de bestiar. D'altra banda, l'ONG *World Vision* va alertar sobre els saquejos, violacions, abduccions i assassinats dels quals eren víctimes la població de l'estat de Western Equatoria per part de l'LRA ugandès, i va sol·licitar l'entrenament i la millora de l'equipament dels cossos de seguretat del sud del Sudan, així com un increment dels seus fons perquè puguin frenar de forma efectiva els atacs, abusos i exaccions.

En relació al contenciós fronterer entre **Eritrea i Etiòpia**, no es van produir avanços durant el trimestre, i **es tem que la crisi somali compliqui la resolució de la disputa entre ambdós països**, i fins i tot pugui arribar a agreujar-la, ja que mentre no es resolgui l'actual situació que pateix Somàlia, on ambdós països intervenen d'una o altra forma, no es produiran passos per a la resolució del contenciós fronterer. Diversos analistes van alertar que l'absència d'una decisió final entorn de la qüestió fronterera va alimentar les tensions entre ambdós, que van aflorar a la guerra que està afectant la veïna Somàlia. A més, com a conseqüència de l'absència d'avanços, la comissió de fronteres va declarar l'any 2006 que haurien de ser Eritrea i Etiòpia els que demarquessin la frontera, i els va donar com a marge fins al novembre de 2007. Ambdós països es van acusar mútuament de ser els responsables de l'actual situació i també a les Nacions Unides. Eritrea a més va acusar els EUA de fracassar en dur a terme mesures que forcin Etiòpia a respectar la resolució fronterera.

En el plànol intern, **Etiòpia** va patir diverses situacions de tensió que en els últims mesos van anar en augment. Existeixen diversos grups armats al país que exigeixen més autonomia de les seves regions, com és el cas de la regió d'**Ogaden**. L'*Ogaden National Liberation Front* (ONLF), fundat el 1984, reivindica l'autonomia d'aquesta regió, situada al costat de la frontera amb Somàlia, i també exigeix la independència del poble oromo, el grup ètnic més important del país amb al voltant de 27 milions de persones. En paral·lel, l'*Oromo Liberation Front* (OLF) va ser fundat el 1973 per sectors nacionalistes de la comunitat oromo, i des de llavors ha dut a terme accions d'oposició política i armada de baixa intensitat contra el Govern etiop exigint l'autodeterminació de la comunitat oromo. Durant el **primer semestre de l'any es va produir una escalada de les accions militars dels grups armats d'oposició OLF i ONLF** que afirmen haver dut a terme conjuntament diverses operacions en les quals van matar 157 soldats etiops a l'est del país. Ambdós grups són membres de l'Aliança per a la Llibertat i la Democràcia, una coalició hostil al Govern. A més, l'ONLF també va dur a terme un atac a final d'abril contra una multinacional petrolera xinesa situada a la regió d'Ogaden en el qual van morir 74 persones, nou de nacionalitat xinesa, i posteriorment, a final de maig, el Govern el va responsabilitzar d'un atac contra la població civil en el qual van morir 16 persones.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de fons
Burundi	Control del poder polític d'una minoria ètnica i dificultats per a la alternança en el poder
Kenya	Governabilitat, control dels recursos, lluita pel poder polític
Regió dels Grans Llacs (RD Congo – Burundi – Rwanda – Uganda)	Control dels recursos naturals, recerca de seguretat fronterera
Uganda (Karamoja) – Kenya (Turkana)	Problemes de governabilitat, marginalització regional, enfrontaments comunitaris pel control dels recursos naturals, militarització

A **Burundi**, a final de maig el grup armat d'oposició FNL d'Agathon Rwaswa va decidir reintegrar-se a l'equip de monitoratge de l'acord d'alto el foc assolit al setembre de 2006 entre el Govern i les FNL, després de mesos d'estancament del procés de pau i després d'haver-lo abandonat a

l'abril, fet que suposa un nou avanç cap a la superació del període de violència iniciat el 1993.³ No obstant això, l'organització local Iteka (Lliga Burundesa dels Drets Humans) va anunciar en el seu informe anual la persistència de les violacions dels drets humans (execucions extrajudicials de grups de criminals i violència sexual cap a dones i menors) a pesar de la millora de l'evolució política al país. A més, l'exlíder del partit governamental CNDD-FDD, Hussein Radjabu, va ingressar a la presó després de ser arrestat sota l'acusació d'intentar atemptar contra la seguretat de l'Estat. Com a pas previ, l'Assemblea Nacional burundesa li va aixecar la immunitat parlamentària com a diputat, la qual cosa va facilitar l'acusació de dur a terme campanyes de sensibilització, reclutament i armament d'excombatents desmobilitzats durant els últims anys del conflicte armat. Radjabu va negar els fets i va acusar la Justícia burundesa d'actuar de connivència amb el partit governamental CNDD-FDD, que va forçar la seva destitució en el passat congrés extraordinari del febrer.

A **Kenya** durant els últims mesos es van desencadenar diversos focus de tensió i conflicte. En primer lloc, **als districtes de Laikipia i Samburu es va originar al maig una escalada de la violència vinculada al robatori de bestiar** que va provocar el desplaçament forçat de milers de persones i el tancament de 12 escoles. Els enfrontaments entre la població i els cossos de seguretat van provocar la mort de 50 persones, la majoria responsabilitat de la policia. La violència suposadament es va desencadenar després d'un atac de lladres de bestiar de la comunitat pokot del districte de Samburu a poblacions habitades per membres de la comunitat samburu al districte de Laikipia. A més, segons un informe⁴ fet públic al maig de la *Fédération Internationale des Ligues des Droits de l'Homme* (FIDH), existeixen al voltant de 380.000 persones desplaçades internes al país, de les quals una part important té el seu origen en enfrontaments de caràcter intercomunitari instigats políticament per obtenir millors resultats electorals, tal com ha passat en eleccions anteriors, per la qual cosa alerten el Govern de Kenya perquè prengui les mesures oportunes per evitar que es repeteixin aquests fets de cara a la celebració de les pròximes eleccions legislatives i presidencials de desembre del 2007.

Kenya: la secta Mungiki

L'operació policial transcorreguda en l'últim trimestre amb l'objectiu de posar límit a les activitats criminals que duen a terme membres de la secta Mungiki, va provocar una escalada de la violència i de les protestes com a conseqüència de la desproporcionada acció policial al barri de barraques de Mathare, a Nairobi, on viuen mig milió de persones, el més gran del món. Aquesta secta, inspirada en la rebel·lió Mau Mau dels anys 1950 contra l'imperi britànic, i que va ser il·legalitzada l'any 2002, disposa d'una àmplia xarxa d'extorsió i connexions en els àmbits polítics del país. La policia, que els responsabilitza de l'assassinat de diverses persones, va incrementar la seva pressió i va dur a terme una escalada de l'operatiu i de l'ús de la força després de la mort de tres policies al juny que patrullaven a Mathare. El President, Mwai Kibaki, havia condemnat prèviament aquests assassinats i havia amenaçat d'actuar amb contundència contra la secta. Aquests fets van desencadenar una gran operació policial de caràcter repressiu que va causar la mort de desenes de persones i una onada de protestes i de repressió per part de la policia, provocant la reacció de líders religiosos i de l'oposició política que van acusar la policia d'haver comès execucions extrajudicials en resposta a la mort dels tres policies.

Quant a la regió dels **Grans Llacs**, cal destacar la **millora relativa de la situació a escala regional** posada de manifest en diverses reunions (a Lubumbashi i a Bujumbura) entre representants dels quatre Estats de la regió (Burundi, RD Congo, Rwanda i Uganda) per discutir sobre qüestions relacionades amb la seguretat regional i amb aspectes econòmics. Els quatre Estats van adoptar una estratègia comuna de seguretat per plantar cara als grups armats de la regió. Així, van acordar dur a terme accions militars conjuntes contra els grups armats d'oposició que estan desestabilitzant la regió i es van comprometre a no recórrer als mètodes utilitzats en el passat recent. No obstant això, l'amenaça creixent de desestabilització de l'est de la RD Congo pot tenir conseqüències negatives en els seus països veïns.⁵

Pel que fa a les periòdiques disputes a la zona compresa entre el nord-est d'**Uganda** i el nord-oest de Kenya, encara que també en altres zones de l'Àfrica Subsahariana, per l'ús de la terra i la militarització de les comunitats pastorals per protegir-se dels saquejos que es cometien sovint, el Govern ugandès va incrementar les seves operacions de desarmament forçós en els

³ Vegeu l'apartat de processos de pau.

⁴ FIDH, *Massive Internal Displacements in Kenya due to politically instigated ethnic clashes*, 03/05/07, a [http://www.reliefweb.int/rw/RWFFiles2007.nsf/FilesByRWDocUnidFilename/63F80E2179154379C12572D1002F1535-Full_Report.pdf/\\$File/Full_Report.pdf](http://www.reliefweb.int/rw/RWFFiles2007.nsf/FilesByRWDocUnidFilename/63F80E2179154379C12572D1002F1535-Full_Report.pdf/$File/Full_Report.pdf)

⁵ Vegeu l'apartat de conflictes armats.

últims mesos. La comunitat Karamojong, a la regió de **Karamoja**, es va veure greument afectada per l'ús excessiu i indiscriminat de la força per part dels cossos de seguretat ugandesos, que va causar desenes de víctimes mortals, la qual cosa va provocar una escalada de la violència a la zona i la crítica cap al Govern ugandès per part de nombroses organitzacions nacionals i internacionals. En aquest sentit, a final de maig es va celebrar un seminari regional a la localitat ugandesa d'Entebbe per discutir el desarmament de les comunitats pastorals, organitzat per l'IGAD. Es calcula l'existència d'uns 20 milions de persones que pertanyen a comunitats de pastors que posseeixen uns cinc milions d'armes, que des de l'any 2000 s'han intentat desarmar, principalment a Kenya, Uganda, Etiòpia i Djibouti.

Amèrica

a) Amèrica del Nord, Amèrica Central i Carib

Països	Causes de fons
Haití	Desestructuració política i econòmica i polarització social

A **Haití**, més d'un any després de l'arribada al poder del President René Préval, tant el Govern com la comunitat internacional van destacar la millora que ha experimentat Haití en termes de seguretat, democratització, estabilitat econòmica i relacions internacionals. L'operatiu conjunt entre la Policia Nacional d'Haití i la MINUSTAH en algunes de les principals barriades urbanes que concentren els índexs de violència més elevats es va saldar amb la confiscació de diverses armes i amb la detenció de més de 260 membres de bandes armades -alguns dels quals eren destacats líders-, la qual cosa suposa un increment substancial de detencions respecte el trimestre anterior. Tot i l'impacte que aquestes operacions conjuntes han tingut en les condicions generals de seguretat, diverses organitzacions de la societat civil van denunciar l'ús excessiu de la força que freqüentment acompanya aquests operatius. A més, alguns analistes consideren que les nombroses bandes armades que operen al país s'estan desplaçant a altres zones on la pressió policial és menor. Per altra banda, algunes organitzacions de drets humans també van cridar l'atenció sobre el risc que les pèssimes condicions del sistema penitenciari acabin generant brots de violència.

b) Amèrica del Sud

Països	Causes de fons
Bolívia	Problemes de governabilitat
Equador	Problemes de governabilitat
Perú	Problemes de governabilitat
Veneçuela	Problemes de governabilitat

A **Bolívia**, la tensió es va reduir sensiblement respecte al trimestre anterior, encara que van seguir registrant-se protestes de diversos col·lectius (com el personal docent i sanitari o algunes associacions de comerciants) en exigència de millores laborals, la qual cosa va provocar diversos episodis de violència, la interrupció d'alguns serveis i un impacte notable en l'activitat econòmica del país. A més, una desena de persones van quedar ferides i algunes més detingudes durant les protestes a La Paz i El Alto per part de policies eventuales que exigirien la seva equiparació amb el personal funcionari de l'Estat. Igualment, un litigi sobre la propietat d'un jaciment de minerals va provocar les protestes de centenars de miners, que van detonar dinamita i van provocar molts danys materials a la ciutat de Sucre. Aquestes mobilitzacions van evocar les que en el mes de gener van provocar la mort de 12 persones. Per altra banda, les relacions amb Xile sobre el contenciós territorial que mantenen ambdós països des del segle XIX van seguir distenent-se després que ambdós Governos reiteressin la seva disposició a seguir treballant discretament en l'agenda bilateral de negociacions establerta després de l'arribada al poder de Michele Bachelet i Evo Morales i que el Govern d'aquest últim no tanqués la possibilitat de negociar "terra per gas".

A l'**Equador** es va mantenir la tensió política i la polarització social tot i l'aprovació massiva (82% dels vots) de l'Assemblea Constituent, qüestió aquesta que en el trimestre

anterior havia provocat una greu crisi institucional entre el President Rafael Correa, ferm defensor d'aquest organisme, i el Parlament, dominat per l'oposició a Correa i detractor de l'esmentada Assemblea. L'enfrontament obert entre ambdós poders va degenerar en enfrontaments a les portes del Congrés i en la destitució de 57 parlamentaris, posteriorment recusats. En els últims mesos, **Rafael Correa ha vinculat la seva continuïtat en el càrrec a l'obtenció d'una àmplia majoria en les eleccions que se celebraran el 30 de setembre que ve.** Correa considera que una Constitució que reforci el paper de l'Estat en l'economia, despolititzi la justícia i limiti els poders del Congrés és necessària per superar la inestabilitat política i social que ha viscut el país en l'última dècada, mentre que l'oposició l'acusa de voler concentrar poders i implantar un model d'Estat socialista. D'altra banda, centenars de camperols van tallar algunes carreteres del país i es van mobilitzar a diverses províncies per protestar contra l'impacte de les empreses transnacionals extractores de coure sobre el medi ambient i la salut pública, per la qual cosa van exigir a l'Executiu l'anul·lació de concessions mineres.

Al **Perú**, les intenses i continuades **protestes de camperols cocaleros a diverses regions** del país van provocar el tall d'algunes de les principals carreteres del país i enfrontaments amb la policia, que es van saldar amb la mort d'algunes persones. **Els manifestants van protestar contra la política antinarcòtica del Govern d'Alan García, especialment contra l'eradicació forçosa de cultius il·lícits.** A més, els camperols exigeixen més inversions de l'Estat en diversos dels departaments del país i la retirada de la fulla de coca de la llista d'estupefaents de la Convenció de Viena. A pesar que aquesta petició ja havia estat secundada per tots els partits parlamentaris l'any 2001, el Govern es va mostrar escassament receptiu a les demandes dels camperols *cocaleros* i fins i tot va acusar alguns d'aquests sectors d'actuar de connivència amb el narcotràfic i amb faccions romanents de *Sendero Luminoso*. L'Executiu peruà empara la seva política antinarcòtica en els informes de les Nacions Unides que assenyalen que el Perú s'ha convertit en el segon productor mundial de cocaïna, només superat per Colòmbia. Per altra banda, uns 30.000 miners es van manifestar per exigir millores salarials, igual que els sectors agrícola, metal·lúrgic i del cotó, que també van tallar carreteres per cridar l'atenció del Govern.

A **Veneçuela**, milers de persones, especialment estudiants universitaris, es van manifestar de forma ininterrompuda durant diverses setmanes en contra de la decisió del Govern de no renovar la llicència de *Radio Caracas Televisión* i a favor de la llibertat d'expressió. Segons organitzacions de drets humans com Amnistia Internacional, durant les manifestacions s'haurien produït diversos episodis de violència, un ús excessiu de la força per part dels cossos de seguretat de l'Estat i la detenció d'un elevat nombre de persones. No obstant això, el President, Hugo Chávez va assenyalar que la possibilitat que les mobilitzacions s'estiguessin duent a terme era un signe de la fortalesa de la democràcia a Veneçuela. La decisió de l'Executiu veneçolà, així com les suposades amenaces a altres mitjans de comunicació opositors, va provocar la protesta de nombroses organitzacions de la societat civil, organismes internacionals i Governos. De la seva banda, l'OEA va descartar intervenir en l'assumpte (tal com havien sol·licitat els EUA) per considerar que es tractava d'una qüestió domèstica. Diverses formacions polítiques van denunciar la progressiva involució democràtica del país i l'accelerada implantació d'un règim creixentment autoritari i personalista. No obstant això, el Govern assegura que l'avanç de Veneçuela cap a l'anomenat "socialisme del segle XXI" gaudeix del suport de la majoria de la població.

Àsia

a) Àsia Meridional

Països	Causes de fons
Nepal	Fragilitat democràtica, autonomia vs. independència
Pakistan	Fragilitat democràtica, enfrontaments comunitaris
Pakistan (Balutxistan)	Autonomia vs. Independència, control dels recursos
Pakistan – Afganistan	Lluita antiterrorista, enfrontaments fronterers

Al **Nepal** el trimestre va finalitzar amb l'inici de negociacions entre el Govern i la principal organització madhesi **MJF**, després d'un trimestre en el qual es van repetir els episodis de violència, encara que van disminuir en intensitat i en nombre pel que fa al trimestre passat. Entre **gener i final del mes d'abril, 60 persones havien mort** com a conseqüència de la violència a la regió de Terai. L'MJF va presentar una agenda de 26 punts, en la qual incloïa qüestions com la reestructuració de l'Estat, la inclusió de població madhesi en tots els òrgans de l'Estat o l'establiment d'un sistema federal de govern entre altres qüestions. Prèviament a l'inici de les negociacions, les Nacions Unides, el CPN(M) i les FFAA havien acordat que la UNMIN duria a terme una investigació sobre diversos episodis de violència amb la finalitat d'aclarir els fets. Cal destacar que, tot i que el trimestre va acabar en un clima de relativa tranquil·litat, en el mes d'abril diversos experts, davant l'increment de la violència i la tensió, havien apuntat a la **possibilitat d'inici d'un nou conflicte armat**, assenyalant la importància del reconeixement a les reivindicacions de les organitzacions madhesi.

El **Pakistan** ha estat escenari de **greus tensions** en aquest trimestre, que s'ha caracteritzat per la violència i la polarització política. En primer lloc cal destacar l'escenari de **violència originat després del cessament del seu càrrec del president del Tribunal Suprem**, Iftikhar Chaudhry, per part del President Parvez Musharraf. L'episodi de més gravetat es va produir durant el transcurs d'una visita de Chaudhry a Karachi, quan els enfrontaments entre partidaris i detractors d'aquest van ocasionar la mort a 41 persones i van deixar 120 ferits. Les **protestes** per la seva destitució, que es van reproduir a tot el país, es van saldar amb més d'un miler de detinguts i **van posar en un compromís el règim dictatorial de Musharraf**. A aquestes protestes s'hi van sumar també les dels professionals dels mitjans de comunicació, després de l'anunci del Govern d'una reforma mitjançant la qual es pretenia reduir el marge d'acció dels mitjans, reforma que de moment ha quedat paralitzada davant les massives protestes. L'oposició política a més va anunciar una campanya de desobediència de prosseguir les accions del Govern contra la independència del poder judicial. Per altra banda, cal destacar que el trimestre va començar amb un greu episodi de violència a la Província de la Frontera Nord-occidental, on **enfrontaments entre sunnites i xiïtes van causar la mort a 50 persones** i van provocar també 170 ferits. No obstant això, setmanes després, una assemblea tradicional d'ancians de diferents tribus i clans va arribar a un acord pel qual els grups sunnites i xiïtes enfrontats es comprometien a posar fi a la violència.

Quant a la tensió en la província pakistanesa del **Balutxistan**, al llarg del trimestre es van produir **diversos episodis de violència**, el més greu d'ells l'explosió de set artefactes a la línia ferroviària que uneix la capital de la província, Quetta, amb la resta del país, a conseqüència del qual van quedar ferides set persones. Per altra banda, el President Musharraf, amb motiu de la seva visita a la província, va anunciar que les forces de seguretat havien acabat amb 65 campaments de l'oposició armada, al mateix temps que va oferir una amnistia a aquells que lliuressin les armes. La tònica del trimestre va ser la **de petits atemptats contra instal·lacions públiques i infraestructures** i també contra els habitatges de membres del Govern, encara que aquests últims no van ocasionar víctimes mortals. Aquesta situació va motivar l'anunci governamental de creació d'una força tribal a les ordres de la policia, amb l'objectiu de protegir infraestructures energètiques i de transport. Finalment, cal destacar l'ofertament per part del governador de Kandahar per intervenir entre el Govern pakistanès i l'oposició armada balutxi, donada la gran quantitat de refugiats balutxis residents a la província afganesa.

La tensió entre el **Pakistan** i l'**Afganistan** va augmentar en aquest trimestre com a conseqüència de diversos **enfrontaments entre les FFAA d'ambdós països en els punts fronterers**. El més greu d'ells va causar la mort a vuit policies i quatre civils, després que les FFAA pakistaneses ocupessin per espai de diverses hores dos punts fronterers afganesos, fossin expulsades per les FFAA afganeses i es reproduís el mateix incident però al revés amb l'ocupació de punts fronterers pakistanesos per les FFAA afganeses. No obstant això, cal destacar la reunió mantinguda pels dirigents d'ambdós països a Turquia, sota els auspicis del Govern turc, en un intent de millorar les relacions. L'escalada de la tensió en aquest trimestre es produeix després de mesos d'acusacions mútues d'incapacitat per plantar cara a les milícies talibanes que operen a banda i banda de la frontera.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

Països	Causes de fons
Filipines	Fragilitat democràtica
Indonèsia (Moluques)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica, autonomia vs. Independència
Indonèsia (Papua Occidental)	Autonomia vs. Independència, enfrontaments comunitaris, colonització demogràfica i control pels recursos naturals
Myanmar	Fragilitat democràtica
Tailàndia	Autonomia vs. Independència, instrumentalització religiosa
Timor-Leste	Comiat massiu de membres de les FFAA; desestructuració econòmica i fragilitat institucional

A les **Filipines** s'hi registrar un increment notable de la violència vinculat a la celebració de comicis nacionals el 14 de maig, en els quals es triaven 17.000 càrrecs públics. **Unes 130 persones van morir a tot el país en actes de violència política**, la qual cosa va posar de manifest, segons diverses organitzacions de la societat civil, la negligència dels cossos de seguretat de l'Estat en la protecció de la població civil, així com l'ús històric de la violència per part de determinats sectors polítics. A més, durant els comicis hi va haver denúncies reiterades d'irregularitats massives (com intimidació o compra de vots), la qual cosa va provocar l'anul·lació de diversos resultats electorals. Per altra banda, durant el trimestre hi va haver un fort increment dels atemptats amb bomba a diverses regions de Mindanao com Tacurong, Bansalan, Matalam o Cotobato. Encara que diversos informes d'intel·ligència havien advertit sobre possibles accions armades de l'organització Jemaah Islamiyah (que segons aquests mateixos informes estaria consolidant la seva estructura a Mindanao), el fet que la major part dels atemptats s'hagi produït a terminals d'autobús fa pensar al Govern que aquestes accions podrien estar vinculades a l'extorsió, sense descartar la seva relació amb els esmentats comicis o l'eventual participació d'alguns dels grups armats d'oposició que operen des de fa anys a Mindanao.

Els Hmong de Laos: 30 anys de repressió silenciada

A principi de juny, 11 persones van ser detingudes als EUA acusades d'organitzar un cop d'estat contra el Govern de Laos que hauria implicat, segons els documents fets públics, l'assassinat de milers de persones (inclosa l'actual dirigència política laosiana), la destrucció d'edificis públics de Laos i la imposició de la llei marcial a la capital, Vientiane. Segons l'acusació, les persones detingudes tenien planejat comprar armament sofisticat per valor de 28 milions de dòlars, que haurien fet arribar des de Tailàndia als grups armats d'ètnia Hmong que operen des de fa anys contra el règim laosià de partit únic. Suposadament, els dos líders de la trama colpista són un militar retirat nord-americà i un exgeneral laosià que, recolzat pel govern nord-americà, havia combatut contra les tropes comunistes laosianes abans que aquestes prenguessin el poder el 1975. La resta de persones detingudes pertanyen també a la comunitat Hmong dels EUA. Per la seva banda, el Govern de Laos es va felicitar per la detenció de les 11 persones, que podrien enfrontar-se a la pena de cadena perpètua, i va expressar el seu desig que aquesta acció provoqui una millora de les relacions amb la veïna Tailàndia, en ocasions acusada de tolerar l'activitat armada en el seu territori per part dels grups armats Hmong.

El descobriment de l'eventual cop d'estat ha provocat cert interès per la situació dels Hmong a Laos, una comunitat que en la guerra d'Indoxina en els anys 60 i 70 es va aliar amb les tropes nord-americanes en el seu combat contra l'avanç del comunisme i que, des de llavors, ha sofert una brutal repressió per part del Govern de Laos. A pesar que actualment unes 275.000 persones d'ètnia Hmong resideixen als EUA i que milers més han viscut en els últims anys a camps de refugiats a les regions frontereres de la veïna Tailàndia, s'estima que encara hi ha unes 12.000 persones que viuen a les àrees selvàtiques del país. Algunes d'aquestes persones estan organitzades militarment i duen a terme, des de fa lustres i sense equipament bèl·lic sofisticat, una activitat armada de baixa intensitat contra el govern de Laos. Les dures condicions humanitàries que la minoria Hmong ha de suportar a les selves septentrionals, amb la pressió militar dels Govern de Laos i, en menor mesura, del Vietnam, fan que cada any centenars de persones morin i centenars més decideixin entregar-se a les autoritats laosianes. Així, al desembre de 2006, unes 400 persones es "van rendir", la qual cosa fa augmentar fins a gairebé 1.800 el nombre de persones que s'han entregat des de 2005.

Les comunitats Hmong a l'estranger, així com diverses organitzacions de drets humans internacionals denuncien la vulneració sistemàtica dels drets de la minoria Hmong per part de les autoritats laosianes. Recentment, per exemple, Amnistia Internacional i *Human Rights Watch* van denunciar la repatriació de més de 6.000 persones refugiades Hmong de Tailàndia cap a Laos per considerar que actualment no existeixen les condicions de seguretat mínimes per als Hmong a Laos.

A **Indonèsia**, a la província de Moluques, l'esclat d'un artefacte explosiu a la ciutat d'Ambon, epicentre dels enfrontaments comunitaris que entre 1999 i 2002 van provocar la mort de milers de persones, va fer tèmer per una recrudescència de la tensió a la regió. A més, l'eventual divisió del districte de Maluku Tenggara en dos nous districtes (a l'empara de la llei de descentralització) podria dificultar l'accés de bona part de la població als serveis públics, alterar la distribució geogràfica i proporció de les dues principals comunitats religioses, i exacerbar, segons alguns analistes, la confrontació entre ambdues. Finalment, la decisió del Govern central de posar fi a les ajudes econòmiques a les persones desplaçades internes pel conflicte que va viure la regió podria aguditzar la ja precària situació de les gairebé 49.000 persones que encara es troben lluny de les seves llars. A **Papua Occidental**, la policia va declarar que com a mínim **30 persones haurien quedat ferides en enfrontaments entre diversos grups indígenes**. El mes de març passat, nou persones ja havien mort i més de 150 havien quedat ferides com a conseqüència dels enfrontaments entre els grups Kobagu i Sani, les relacions dels quals s'haurien deteriorat en l'últim any. A pesar que la policia va extreure les mesures de seguretat, també va advertir que podrien registrar-se nous brots de violència en qualsevol moment. Per altra banda, la mobilització duta a terme per centenars de treballadors autòctons de l'empresa extractiva nord-americana *Freeport McMoRan* va cristal·litzar en una negociació i en la posterior millora de les condicions laborals exigida pels manifestants. L'activitat extractiva de *Freeport McMoRan*, emparada pel govern i fins i tot protegida per cossos de seguretat de l'Estat, ha estat un dels principals focus de tensió en la regió en els últims anys i objectiu militar del grup armat d'oposició OPM.

Respecte a la situació de tensió política que es viu a **Myanmar** cal destacar que el Govern va decidir **prolongar un any** més la situació d'**arrest domiciliari** en la qual es troba la dirigent del partit opositor LND i Premi Nobel de la Pau **Aung Sant Suu Kyi**, decisió que va desencadenar la condemna internacional de governs i organitzacions de drets humans. 59 antics Caps d'Estat, l'Alta Comissió per als Drets Humans de les Nacions Unides i més d'una dotzena d'experts de les Nacions Unides en matèria de drets humans, van condemnar l'arrest de la líder opositora, que ha passat 11 dels últims 17 anys detinguda. En els dies previs a l'anunci de la junta militar, es van dur a terme diverses protestes a Rangun que van finalitzar amb nombrosos detinguts. D'altra banda, cal destacar l'anunci fet pel govern militar que en el mes de juliol finalitzarà el procés de la Convenció Nacional, mitjançant el qual es pretén reformar la Constitució del país. Finalment cal assenyalar que el Govern va mostrar per primera vegada la nova capital del país, que ha estat traslladada de Rangun a Naypidaw, ciutat a la qual s'ha obligat a desplaçar-se a tots els funcionaris governamentals.

A **Tailàndia**, es van registrar **nombroses mobilitzacions multitudinàries a diverses parts del país per protestar contra la junta militar que va perpetrar un cop d'estat el mes de setembre passat i per exigir la tornada del Primer Ministre** depositat, Thaksin Shinawatra, resident a Londres des de llavors. Les manifestacions es van fer més freqüents i massives després que el Tribunal Constitucional ordenés la dissolució del partit de Shinawatra, el de més implantació territorial a tot el país i que va assolir una victòria electoral sense precedents el 2005. A pesar de les restriccions imposades pel govern a l'exmandatari i a les formacions polítiques, l'actual Primer Ministre, Surayud Chulanont, es va comprometre públicament a negociar amb Thaksin Shinawatra, especialment després que aquest sol·licités, en una emissió de vídeo davant milers dels seus simpatitzants, la convocatòria d'eleccions. Després del cop d'estat, la junta militar (denominada Consell de Seguretat Nacional) es va comprometre a aprovar una nova Constitució i a convocar eleccions, que podrien celebrar-se en el mes de desembre segons alguns mitjans. Desenes de milers de policies i militars van ser desplegats per contenir possibles brots de violència, i algunes de les protestes van haver de ser cancel·lades per evitar enfrontaments.

A **Timor-Leste**, tant les Nacions Unides com diverses missions internacionals d'observació electoral van assenyalar que els comicis presidencials, els primers des de la independència del país el 2002, es van dur a terme sense incidents significatius i amb una alta participació. Tot i que el nou mandatari, Jose Ramos-Horta, va fer una crida generalitzada a la calma i fins i tot s'havia reunit prèviament amb el líder rebel Alfonso Reinado (militar retirat que suposadament va participar en el brot de violència de l'any pasta i que actualment està atrinxerat amb desenes d'homes armats), la veritat és que **durant els mesos de maig i juny van seguir registrant-se actes de violència a la capital i algunes regions del país**. Així, al districte de Viqueques,

dues persones van morir en enfrontaments entre partidaris i detractors del partit recentment creat pel fins ara President, Xanana Gusmao, per concórrer a les eleccions legislatives que se celebraran a final de juny. Davant aquesta situació, tant els cossos de seguretat de l'Estat com els efectius de l'UNMIT i de les *International Security Forces* (contingent internacional desplegat arran de la violència originada el 2006) van extreure les mesures de seguretat.

Europa i Àsia Central

a) Europa

Països	Causes de fons
Turquia (Kurdistan)	Tensió política i social, demanda d'autogovern al Kurdistan

A Turquia, la tensió en relació al conflicte PKK-Govern es va incrementar de forma alarmant. En paral·lel als freqüents enfrontaments entre el grup armat kurd i l'exèrcit, soldats amb diverses desenes de morts en ambdues files, l'exèrcit va dur a terme un ampli desplegament de **tropes i armament pesat al sud-est del país** i entorn de la frontera amb l'Iraq, que va arribar a nivells preocupants a final del trimestre amb l'establiment de **tres zones de seguretat provisionals a les províncies de Sirnak, Siirt i Hakkari**, a les quals es va restringir la mobilitat dels civils i que es mantindran en funcionament fins al setembre. El desplegament, unit a les crides públiques de l'exèrcit al poder civil per atacar el PKK al nord de l'Iraq, va fer témer una incursió militar de gran escala al territori veí, que no obstant això no es va materialitzar davant la falta d'ordres del Govern, malgrat que el Primer Ministre es va mostrar favorable a aquesta possible incursió. L'increment de mesures ofensives destinades a combatre el PKK va seguir, en gran mesura, a **l'esclat d'una bomba davant un centre comercial a Ankara** a final de maig, que va causar set morts i un centenar de ferits, de l'autoria del qual el Govern va acusar el PKK, mentre que el grup va negar estar-hi implicat. Per altra banda, al començament de juny el PKK va renovar l'alto el foc unilateral iniciat a l'octubre i formalment en vigor durant aquest segon trimestre malgrat haver estat trencat *de facto* pels enfrontaments registrats.

Kurdistan turc: dicotomia entre terrorisme i conflicte no resolt?

Nou mesos després del seu anunci, la treva unilateral del grup armat kurd d'oposició PKK, encara que renovada a mitjan juny, continua ignorada enmig d'un trimestre d'oportunitats perdudes i tensions elevades. Així, a final de juny, la situació de tensió que caracteritza el conflicte PKK-Govern turc, sembla abocada, almenys de moment, a continuar pel camí de la confrontació violenta que ha caracteritzat el segon trimestre de l'any: atacs mutus amb víctimes mortals, increment del desplegament de l'exèrcit al sud-est del país, creació de zones especials de seguretat provisional en algunes províncies i amenaça d'incursió militar al nord de l'Iraq per desmantellar les bases del PKK, entre altres qüestions.

Davant d'aquest clima de renovada violència i tensió, és necessari revisar les posicions de les parts. L'oposició entre els paràmetres de lluita contra el terrorisme, d'una banda, i de conflicte no resolt, d'una altra, que caracteritzen en les seves posicions i actituds el Govern i el PKK, respectivament, difícilment podrà superar-se si continua presentant-se en forma dicotòmica. Terrorisme i conflicte no resolt semblen ser, en canvi, dues cares d'una mateixa moneda, que han de ser abordats per igual, però no un a costa de l'altre.

En aquest sentit, Turquia segueix decidida a reduir la seva estratègia a la persecució militar i policial del PKK, grup que al llarg de la seva història ha atemptat contra objectius civils en el marc de la seva lluita contra el Govern. Però malgrat el *mantra* antiterrorista del Govern, malgrat el gir que va donar el conflicte el 1999 després de la captura del líder kurd Abdullah Öcalan, passant de conflicte armat a situació de tensió, i fins i tot malgrat incursions passades de Turquia al nord de l'Iraq, el PKK s'ha mantingut actiu, mantenint viva la seva capacitat destructiva. Sense actors que demanin comptes als successius Governos turcs per l'estretor de mires i ineficàcia en l'estratègia oficial cap al PKK, el Govern i, sobretot, l'exèrcit seguirà tenint carta blanca per perpetuar el seu discurs de les armes, ineficaç i destructiu. Mentre, el PKK, que fa ja anys que va renunciar a la lluita armada per la independència del Kurdistan, justifica la seva existència en la no resolució de l'anomenada qüestió kurda, de la qual sembla erigir-se en portaveu -malgrat la seva qüestionada legitimitat com a portaveu de demandes de democratització i la seva relativa representativitat-, i en el marc de la qual situa les seves demandes de drets i llibertats per a la població kurda i a la qual vincula la seva treva d'octubre, ara renovada. No obstant això, la intensificació dels atacs i la participació de caràcter ofensiu –segons els mitjans de comunicació– del PKK en aquests, qüestiona el

seu compromís amb l'alto el foc i, per tant, el seu grau de voluntat d'arribar a la pau o, en tot cas, el pes o marge de maniobra del seu corrent moderat enfront de les files més extremes.

Al final, la resolució del conflicte necessitaria passar per dos eixos: la dissolució de la banda armada i la resolució de la qüestió kurda, correspongui o no o en quin grau participar en aquesta última al PKK. L'escenari real, en canvi, s'allunya bastant d'un final pròxim i negociat de la violència, malgrat que la seva enquistament fa gairebé inevitable cert pacte per superar l'actual atzucac. I encara si en última instància el Govern sortís victoriós de la seva estratègia de jugar-se totes les seves bases a la derrota militar i policial del PKK, quedaria pendent abordar la resolució de la qüestió kurda, és a dir, la falta de respostes a les demandes de més drets i llibertats per a aquella part de la població kurda de Turquia que vol veure possibilitat l'exercici de la seva identitat kurda en el marc de l'Estat turc.

b) Àsia Central i Caucas

Països	Causes de fons
Geòrgia (Ossètia del Sud)	Autonomia vs. Independència
Kirguistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de la Vall de Ferghana

El trimestre al **Kirguistan** va començar amb un clima de tensió elevada durant el primer mes, que va remetre durant els dos següents. Enmig del clima d'incertesa i antagonisme polític arrossegat des del trimestre anterior entre el President i Govern, i l'oposició parlamentària, aquesta última –encapçalada per les plataformes *For Reforms* i *United Front for A Worthy Future for Kyrgyzstan*– va convocar **manifestacions socials** a les províncies i la capital a principi d'abril. **Els convocants reclamaven eleccions anticipades i la reforma de la Constitució**, en desafiament al President, Kurmanbek Bakiyev, i el seu règim presidencialista. L'enfrontament polític amb l'oposició va repercutir també en el si de l'Executiu, amb la dimissió del Primer Ministre Azim Isabekov i la seva substitució per l'opositor moderat, Almaz Atambayev, encara que aquest canvi, interpretat com un gest cap a l'oposició, no va aplacar les crítiques. Les manifestacions, que guardaven alguns paral·lels amb les protestes que el 2005 van desembocar en la sortida del President Askar Akayev, es van estendre durant nou dies fins a finalitzar en **alguns xocs violents amb la policia** i en la seva prohibició per les autoritats. Aquest desenllaç, inesperat pel seu component violent, va reforçar la figura del President, mentre l'oposició va perdre protagonisme i força durant la resta del trimestre.

A la regió georgiana d'**Ossètia del Sud** van augmentar les tensions entorn del conflicte no resolt que enfronta el Govern georgià i les autoritats separatistes de la regió independent *de facto*. La tensió es va materialitzar en incidents **violents al terreny, amb intercanvi de trets** procedents de zones controlades pels uns i els altres, i el bloqueig de carreteres per part d'Ossètia de Sud. Al seu torn, es va registrar un increment de la **retòrica amenaçadora** i acusatòria, que va incloure un ultimàtum osset amb l'amenaça d'atacar si no es desmantellava la unitat administrativa provisional creada al juny per Geòrgia a Ossètia del Sud i criticada pels líders rebels com un intent de contrarestar el seu poder i recuperar el control de la regió. Al seu torn, l'enfrontament polític es va estendre a l'àmbit de l'aigua, amb la politització d'uns danys a la xarxa de canonades d'aigua que abasta Ossètia del Sud. Aquesta va denunciar un suposat bloqueig de Geòrgia a la seva reparació, que va derivar en el **desproveïment d'aigua a la capital osset** durant més d'una setmana i que va ser respost per Ossètia del Sud en clau de represàlia amb la tallada del subministrament de reg a localitats controlades per Geòrgia a territori osset. Així mateix, durant el trimestre ambdues parts en conflicte van admetre que la situació a la zona de conflicte era tibant.

Orient Mitjà

Països	Causes de fons
Iran	Pressió internacional per l'expedient nuclear, reafirmació nacional
Líban – Israel – Síria	Disputa territorial, impacte del conflicte palestinoisraelià, fragilitat social i política

La tensió respecte a la pressió internacional sobre l'**Iran** es va mantenir elevada principalment a causa de la determinació del règim iranià de seguir amb l'enriquiment d'urani, fins i tot anunciant que ho duria a terme a escala industrial, tot i les condemnes per això. A les diverses

rondes de sancions, tant del Consell de Seguretat com de la UE⁶, l'Iran va respondre anunciant la fi de la seva cooperació amb l'AIEA. **La tensió del trimestre va arribar al seu punt culminant quan a final de març l'Iran va capturar a les aigües de Chatt-al-Arab al Golf Pèrsic a 15 membres de l'armada britànica** per considerar que es trobaven en territori iranià, fet desmentit pel Regne Unit. Finalment, van ser alliberats a principi d'abril amb una mesura de gràcia concedida pel president Mahmud Ahmadinejad. En el pols amb l'Iran, els EUA van retenir cinc iranians capturats a l'Iraq i van realitzar exercicis militars al Golf, al mateix temps que l'Iran va impedir la sortida d'acadèmics nord-americans que es trobaven al país. Així mateix, els EUA van expressar la seva preocupació per la intervenció iraniana en la situació a l'Afganistan després que s'interceptessin armes provinents de l'Iran, i van seguir denunciant la intervenció d'aquest país a l'Iraq. Precisament **per tractar la qüestió de la seguretat a l'Iraq es van reunir representants diplomàtics nord-americans i iranians, en el que va suposar la reunió bilateral a més alt nivell en els últims 30 anys.**

Al llarg del trimestre diversos esdeveniments van evidenciar la tensió entre **Israel** i els seus veïns sirians, d'una banda, i Hezbol-lah al Líban, d'una altra. Per una banda, pel que fa a Israel i Síria, **la possibilitat de l'esclat d'un conflicte entre ambdós va ser apuntada** tant pels serveis d'intel·ligència israelians que van advertir d'un inici de preparatius militars sirians, com de fonts governamentals sirianes que van amenaçar amb el fet que si no s'adoptava un compromís per dur a terme negociacions de pau, a les quals el President siríà Bashar al-Assad duu temps apel·lant, Israel hauria de plantar cara a la resistència. A principi de juny, el Primer Ministre israelià Ehud Olmert va esmentar la possibilitat d'una devolució dels Alts del Golan a Síria encara que sempre supeditant aquesta cessió a un canvi de la seva relació amb l'Iran, una desvinculació d'Hamàs, i sobretot, el final de l'assistència a **Hezbol-lah**. Respecte a aquesta qüestió, **els serveis d'intel·ligència israelians van informar de l'adquisició de Hezbol-lah d'un gran nombre d'armes a Síria i l'Iran⁷**, alhora que van comunicar que l'organització estaria reconstruint la seva capacitat al sud del Riu Lítani tot i la presència de les forces de manteniment de la pau internacionals. En aquest sentit, a mitjan de juny van ser llançats des de territori libanès dos coets sobre la ciutat israeliana de Kiriath Shmona, sense causar víctimes, el primer atac d'aquest tipus des de la guerra de l'estiu de 2006. No obstant això, Hezbol-lah es va desmarcar de l'agressió, que podria ser obra de grups armats palestins, segons van comunicar els serveis de seguretat libanesos i israelians, a la vista de la greu situació interna al Líban després de l'esclat de la violència en diversos camps de refugiats.⁸

L'establiment d'un Tribunal Internacional i els factors de tensió al Líban

El 30 de maig, el Consell de Seguretat de l'ONU aprovava per 10 vots sobre 15 la resolució 1757 que preveu l'establiment d'un tribunal internacional encarregat d'enjudiciar els responsables de l'atemptat del 14 de febrer de 2005 que va causar la mort a l'ex Primer Ministre libanès Rafiq Hariri⁹. A pesar de la garantia contra la impunitat que la seva creació suposa, nombrosos elements evidencien el risc que aquest fet comporta per a l'estabilitat no només del Líban sinó més enllà de les seves fronteres.

En primer lloc, encara sense citar-lo, la resolució situa Síria en el centre de la responsabilitat de l'atemptat, basant-se en les investigacions prèvies realitzades per una Comissió de l'ONU. Donades les conflictives relacions del Líban amb Síria (després d'anys de tutela i de presència de tropes) i el particular moment internacional en el qual es troba Síria (a l'ull de l'huracà per les seves relacions amb Hamàs, Hezbol-lah, Iran i per la infiltració de terroristes a l'Iraq a través de la seva frontera comuna) la instauració del Tribunal adopta un caràcter més polític que jurídic.

En segon lloc, el Líban es troba en un moment de greu fractura política interna amb una marcada divisió entre la majoria parlamentària, encapçalada pel fill de l'ex Primer Ministre assassinat, i l'oposició liderada per Hezbol-lah. Un dels principals eixos de divisió gira, precisament, entorn de la influència de Síria en la vida política libanesa: mentre que els primers van forçar la sortida de les tropes sirianes després de les manifestacions del 14 de març de 2005 amb motiu de la mort de Hariri, els segons, encara que amb

⁶ Resolució 1747 del Consell de Seguretat de 24/03/07, a <http://www.un.org/spanish/docs/sc07/scrl07.htm>. Les sancions imposades per la UE el 23 d'abril inclouen un embargament d'armes total i una ampliació de la llista negra de persones i organitzacions establerta per l'ONU al desembre del 2006.

⁷ Vegeu l'apartat de desarmament

⁸ Vegeu l'apartat de conflictes armats i crisis humanitàries.

⁹ Resolució 1757 del Consell de Seguretat, de 30/05/07, a <http://www.un.org/spanish/docs/sc07/scrl07.htm>

motivacions múltiples, mantenen interès a guardar bones relacions amb el país veí, particularment Hezbollah. En aquest sentit, si els primers van sol·licitar la formació del tribunal a l'ONU, els segons s'hi van oposar frontalment, per la qual cosa la decisió d'instaurar un Tribunal rau en l'existent divisió.

En tercer lloc, la resolució és producte de la pressió de dos actors externs amb importants interessos al país, França i els EUA: el primer, pels seus llaços històrics i pel seu interès a afavorir determinats actors libanesos, inclosos els familiars de Hariri, amb vincles personals amb els dirigents francesos; el segon, els EUA, per la significació estratègica d'un país com el Líban en la seva particular amistat amb Israel i en la seva particular enemistat amb Síria. De fet, que la resolució hagués estat impulsada per França, EUA i Regne Unit, i aprovada amb l'abstenció de cinc Estats (Xina, Rússia, Indonèsia, Qatar i Sud-àfrica) revela la divisió internacional que genera aquesta decisió.

La situació és d'especial gravetat donats els esdeveniments violents ocorreguts en aquest segon trimestre de l'any: han mort més de 150 persones en els enfrontaments iniciats el 20 de maig als camps de refugiats palestins entre l'exèrcit i grups radicals, que el govern acusa d'estar impulsats per Síria¹⁰; a mitjan de juny el nou assassinat d'una personalitat política oposada a Síria elevava a sis el nombre d'atemptats d'aquestes característiques en els dos últims anys; l'esclat de nombroses bombes ha sacsejat diversos punts del país; i l'oposició segueix manifestant-se des de fa mesos en el centre de la capital, exigint la dimissió del Primer Ministre.

La marxa del tribunal, l'establiment del qual està previst sota el capítol VII de la Carta de l'ONU pel que la seva instauració pot ser imposada per la força, serà llarga. Es calcula que el seu inici trigarà més d'un any. I queden encara moltes qüestions delicades per resoldre: el seu emplaçament, el seu finançament, el nomenament dels jutges (internacionals i libanesos), les garanties de seguretat per als magistrats, els testimonis i els sospitosos, a més de la transició entre la comissió independent existent fins al moment i el tribunal especial. Però el més important, caldrà veure les seves conseqüències en termes d'inestabilitat, donats els elements apuntats anteriorment, i sobretot d'efectivitat. De moment Síria ja ha declarat que no permetrà que cap sospitós sirià sigui jutjat pel tribunal.

¹⁰ Vegeu l'apartat de conflictes armats

Processos de Pau

- Va destacar el bon desenvolupament dels processos de Burundi, Côte d'Ivoire, RCA (UFDR), Irlanda del Nord, Nepal (CPN) i Iemen.
- Per primera vegada en set anys, el Marroc i el Front POLISARI es van reunir per trobar una sortida al conflicte del Sàhara Occidental, sota els auspicis de l'ONU.
- En l'últim any hi ha hagut diversos contextos (Indonèsia (Aceh), Nepal, Côte d'Ivoire, Txad, Congo, Irlanda del Nord, Sudan) on els antics líders de grups armats d'oposició han passat a ocupar càrrecs de govern, després de signar-se els acords de pau.
- Més de la meitat dels processos de negociació estan relacionats amb la recerca de models d'autogovern.

En aquest apartat s'hi analitzen aquells conflictes armats o conflictes no resolts que han entrat en una fase de negociació formal, que estan immersos en un clar procés de pau o que estan explorant l'inici d'unes negociacions. Dels 34 processos analitzats, 11 corresponen al continent asiàtic, 11 a l'africà, sis a l'uropeu i quatre a l'Orient Mitjà; a 28 hi ha negociacions formals (encara que poden patir interrupcions) i a sis s'estan explorant possibilitats. **Un total de 20 negociacions o exploracions corresponen a conflictes armats i 14 a conflictes no resolts**¹. El capítol inclou comentaris sobre el desenvolupament de la implementació dels acords de pau assolits anteriorment al Congo i al Sudan (Sud i Est), així com la nova proposta d'alto el foc realitzat pel PKK de Turquia, i les lluites internes dels grups palestins. A més, s'hi inclou una anàlisi de les agendes de negociació sobre fórmules d'autogovern, que afecten gran part dels processos de pau existents.

3.1. Evolució dels processos de pau

Durant el trimestre **existien negociacions obertes o exploratòries en el 74% dels conflictes armats existents** al món. Cal destacar el **bon desenvolupament dels processos de Burundi, Côte d'Ivoire, RCA (UFDR), Irlanda del Nord, Nepal (CPN) i Iemen**, alguns d'ells ja acabats, així com l'inici de negociacions directes entre el Marroc i el Front POLISARI per buscar una sortida al conflicte del Sàhara Occidental. En els conflictes de Darfur (Sudan), Uganda, Colòmbia (ELN) i el Nepal (Terai), existeixen esperances raonables que s'arribin a acords en els pròxims mesos.

Taula 3.1. Evolució de les negociacions en finalitzar el segon trimestre del 2007

Bé (10)	Amb dificultats (9)	Malament (9)	En exploració (6)
<i>Burundi (FNL)</i>	<i>Armènia-Azerbaidjan</i>	Colòmbia (AUC)	<i>Filipines (MNLF)</i>
Colòmbia (ELN)	<i>Xipre</i>	<i>Geòrgia (Abkhàzia)</i>	Iraq
<i>Côte d'Ivoire</i>	Filipinas (MILF)	<i>Geòrgia (Ossètia Sud)</i>	Líban
Txad (FUC)	Índia (ULFA)	Israel-Palestina	(Fatah al-Islam)
<i>Irlanda del Nord (IRA)</i>	Índia-Pakistan	<i>Kosovo</i>	Nigèria (Delta)
<i>Nepal (CPN)</i>	<i>Nepal (Terai)</i>	Myanmar (KNU)	<i>Pakistan</i>
RCA (UFDR)	<i>Sàhara Occidental</i>	Pakistan (Waziristan)	<i>(Balutxistan)</i>
RD Congo (Kivus-Ituri)	<i>Senegal (Casamance)</i>	Somàlia	Tailàndia (Sud)
Uganda (LRA)	Sudan (Darfur)	Sri Lanka	
Iemen			

(En cursiva s'hi assenyalen els conflictes no resolts i que no estan en fase de lluita armada o que en aquests moments no són catalogats com a "conflicte armat". En negreta, els nous casos oberts, encara que ja ho haguessin estat alguna vegada en el passat)

¹ En aquest apartat entenem per "conflictes no resolts" aquelles situacions en les quals havent existit en el passat un nivell elevat de tensió, amenaces de caràcter militar o enfrontaments armats, en l'actualitat no es produeixen aquest tipus d'enfrontaments, però sense que les parts hagin assolit encara un acord de pau definitiu, la qual cosa motiva que existeixin o s'explorin negociacions.

Àfrica

a) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, setmanes després de signar-se l'acord de pau es va iniciar el desmantellament de la zona de confiança que mantenia el país dividit en dos, mentre patrulles conjuntes formades per membres de les *Forces Nouvelles* i les FFAA governamentals s'instal·laven a l'antiga zona verda. Com a mesura per accelerar la reconciliació nacional, el President Laurent Gbagbo va decretar una nova llei d'amnistia que cobria els crims comesos durant el conflicte des de setembre del 2000. Aquesta mesura no serà aplicada en els casos de delictes econòmics o altres diferents dels atemptats contra la seguretat de l'Estat, encara que deixarà impunes les violacions massives dels drets humans. Al maig, el Govern va adoptar un marc d'acció per a l'engegada de l'acord de pau, amb una estratègia que girarà entorn de la identificació de la població i el procés electoral, la reforma de les FFAA i la política de seguretat, la consolidació de la pau i la cohesió social, així com la lliure circulació de béns i persones. Com a element simbòlic, el líder de les milícies paramilitars Joves Patriotes, Charles Blé Goudé, va ser nomenat Ambaixador per a la Reconciliació i la Pau. Al juny, una delegació del Consell de Seguretat de l'ONU es va reunir a Abidjan amb el President, Laurent Gbagbo, i el Primer Ministre i líder de les *Forces Nouvelles*, Guillaume Soro, per establir les bases sobre el paper de les Nacions Unides en el procés de pacificació del país. També cal destacar que el Front d'Alliberament de Vavoua (FLV), format per 2.500 milicians, dirigits pel comandant Gbloh i amb base a Daloa (oest), es va oferir a lliurar les armes a canvi de rebre el tractament especial donat a altres milícies desmobilitzades anteriorment.

A **Nigèria**, el recentment electe President, Umaru Yar'Adua, va declarar a l'abril que una de les seves prioritats seria establir una solució al conflicte de la regió del Delta del Níger, encara que el grup armat d'oposició MEND va anunciar posteriorment que incrementaria els seus atacs a la zona per considerar que les eleccions van ser fraudulentas. Al juny, no obstant això, els governadors dels estats de Rivers, Bayelsa i Delta es van reunir amb el President i li van sol·licitar la posada en llibertat del dirigent històric del MEND, Mujadiah Dokubo-Asari, com a mesura necessària per facilitar les negociacions, sol·licitud que va ser acceptada pel govern. **El MEND**, per la seva banda, **va anunciar un mes de treva per facilitar el diàleg** amb el Govern a través d'intermediaris seleccionats i amb la presència d'un mediador neutral.

En relació al conflicte del **Senegal** a la regió de Casamance, i a pesar que van continuar alguns enfrontaments amb les diferents faccions de l'MFDC que van rebutjar els acords de pau, el Secretari General d'aquest moviment, Jen-Marie Bangui, es va mostrar a favor que aquest grup trobi representació dins de l'Assemblea Nacional i del Senat, i va donar el vistiplau a la incorporació d'una de les seves militants, Mariama Sané Guigoz, al Partit Demòcrata del Senegal, actualment en el poder i que va guanyar les eleccions legislatives del mes de juny, encara que amb una taxa de participació inferior al 40%.

b) Banya de l'Àfrica

La Secretària d'Estat Adjunta per a Assumptes Africans dels EUA, Jendayi Frazer, va realitzar una visita a **Somàlia** i es va reunir a Baidoa amb el President i el Primer Ministre del Govern Federal de Transició (GFT), instant-los a establir un alto el foc mitjançant el diàleg amb totes les parts enfrontades. Eritrea, per la seva banda, va rebutjar la mediació de Kenya, acusant aquest país de ser parcial cap als interessos d'Etiòpia, i posteriorment va acusar Kenya de donar suport a la invasió d'Etiòpia a Somàlia. El GFT va anunciar que **la conferència de reconciliació es posposava novament** per al juliol (ja va ser posposada de la seva data inicial, el 16 d'abril, al maig i després al juny) i que només tindria lloc si es disposava de fons per poder celebrar-la. La Conferència hauria de configurar un govern d'unitat nacional. Per altra banda, la missió de la UA a Somàlia (AMISOM) va realitzar la seva primera patrulla per la capital des de la seva arribada al març. La Secretària d'Estat, Condoleezza Rice, va nomenar

John Yates nou enviat especial dels EUA per a Somàlia, i la Comissió Europea va nomenar l'ambaixador Georges-Marc André nou enviat especial de la UE per a Somàlia. Al juny, el líder islamista somali Sheik Sharif Ahmed i el antic Viceprimer Ministre i exsenyor de la guerra, Hussein Aideed, van formar una aliança oposada a la presència d'Etiòpia, amb base a la capital eritrea, Asmara, i el GFT va anunciar que decretaria una amnistia general.

En relació al compliment dels acords de pau assolits al **sud del Sudan**, a mitjan d'abril, l'últim informe del Secretari General de l'ONU sobre el Sudan va posar l'accent al fet que la implementació de l'acord de pau que va posar fi a la guerra entre el nord i el sud del país es trobava en un moment delicat, ja que aquest any s'hauria de produir el desplegament de les Unitats Conjunctes Integrades (JIU, per les seves sigles en anglès), formades per membres de les FFAA i de l'SPLA, que s'encarregarien de controlar i brindar seguretat al territori. Fins al moment **no s'ha arribat a cap acord en relació al tema central del repartiment dels beneficis del petroli i establiment d'una frontera comuna**. Per aquesta raó, les forces de l'SPLA van anunciar que no es retirarien de l'àrea de transició de l'estat de South Kordofan fins que s'implementi plenament el protocol d'Abyei, que estipula el repartiment dels beneficis de l'explotació de petroli que es produeixen en aquesta zona. Al juny, l'SPLA va rebutjar una proposta del Govern per establir una administració transitòria de sis mesos sobre el ric territori d'Abyei. A més, la lentitud en l'avaluació de la prova pilot de cens i en l'arribada de fons destinats a sufragar les despeses de la realització del registre electoral, suposaran un greu retard en la consecució del cens previst per al 14 de novembre. D'altra banda, una milícia sud-sudanesa, la *Sudanese Peace Force*, va lliurar les seves armes en el mes de maig i va anunciar oficialment que es reintegrarà en la vida civil, a més de comprometre's amb la implementació de l'acord de pau. Sobre la situació a l'**est del Sudan**, a final de maig tres membres del grup armat d'oposició *Eastern Front* van prendre possessió de càrrecs al Govern, tal com estipulava l'acord de pau signat en 2006. El líder d'aquest grup, Mussa Mohammed Ahmed, va ser nomenat assistent del President, mentre que altres dos militants destacats van ocupar els llocs de Conseller Presidencial i Secretari d'Estat per al Transport. En la seva última reunió amb el Govern a Asmara (Eritrea), l'*Eastern Front* va acordar que estaria preparat per a iniciar la desmobilització de les seves tropes a partir de l'1 de juny.

Quant a la situació a la regió sudanesa de **Darfur**, el Govern va oferir als grups armats d'oposició que operen a Darfur una treva de dos mesos. Dies després, una trobada internacional desenvolupada a Líbia amb la presència de representants de les Nacions Unides, UA i el Sudan, a més de 14 països i organitzacions internacionals, va finalitzar amb la **redacció del "Consens de Trípoli" sobre el Procés Polític a Darfur**. Els líders de diversos grups armats d'oposició de Darfur es van mostrar favorables a realitzar converses al sud del Sudan per unificar la seva postura de cara a unes pròximes negociacions amb el Govern. Al maig, la Cort Penal Internacional va emetre les dues primeres ordres d'arrest contra l'actual ministre sudanès d'Assumptes Humanitaris, Ahmed Haroun, i contra el considerat com a màxim líder de les milícies progovernamentals *Janjaweed*, Ali Kushayb, com a presumptes autors de crims de guerra i contra la humanitat. El Govern xinès, per la seva banda, va nomenar el seu antic ambaixador per a Sud-àfrica i Zimbabwe, Liu Guijin, Representant Especial per a l'Àfrica, encomanant-li com a primera missió la resolució de la problemàtica de Darfur. A principi de juny, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar l'esborrany per a l'enviament de 23.000 militars i policies, que integraran una força conjunta amb la missió de manteniment de la pau de la UA, amb el mandat de protegir els civils i evitar la violència fins i tot utilitzant la defensa preventiva. El Govern sudanès va acceptar finalment el desplegament d'aquesta força híbrida ONU-UA. El nou Ministre d'Exteriors francès, Bernard Kouchner, va presentar per la seva banda un pla per crear un corredor humanitari per a Darfur des del Txad, assegurat militarment per una força internacional amb el mandat de les Nacions Unides integrada també per soldats francesos presents ja al Txad i al Sudan; no obstant això, les principals filials franceses de les ONG que operen a la zona van rebutjar el pla de Kouchner en considerar que només augmentaria el perill per als actors humanitaris a la zona. Al juny, l'SPLA sud-sudanès, que actua de facilitador, va anunciar que la reunió dels grups i faccions armades bel-ligerants a Darfur, prevista per al juny, hauria de ser posposada després de mostrar-se incapaç de convèncer alguns importants líders perquè assistissin a la conferència. Una de les figures més destacades que va rebutjar la invitació va ser Abdelwahid Al-Nur, líder de la principal facció de

l'SLA, que no obstant això va remetre als mitjans locals una declaració en la qual establia vuit punts de demandes prèvies a qualsevol tipus de negociació amb el Govern, reclamant que aquest havia de demostrar primer el seu compromís amb la pau i la justícia a Darfur. El JEM també va llançar una proposta de full de ruta per a les negociacions i va emplaçar l'SLA a arribar a un acord entre les propostes d'ambdós grups per intentar una negociació conjunta. Finalment, cal destacar que una facció dissident de l'NRF, liderada per Ibarhim Yahia, antic governador de l'estat de Darfur Oest, es va unir a l'acord de pau de Darfur signat al maig de 2006

c) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, a mitjan de maig el Govern va acordar l'establiment d'una comissió de veritat i reconciliació i un tribunal per jutjar els responsables d'haver comès crims de guerra, genocidi, crims contra la humanitat i altres greus violacions dels drets humans. El grup armat d'oposició FNL d'Agathon Rwaswa va decidir reintegrar-se a l'equip de monitoratge de l'acord d'alto el foc assolit al setembre de 2006, la qual cosa va suposar un important avanç cap a la consolidació de la pau al país. Al juny, **el President del país es va comprometre a alliberar tots els presoners polítics i de guerra** de l'FNL (entre 2.000 i 3.000) mitjançant una amnistia general que aniria seguida d'un procés de desmobilització. El President i Rwaswa es van intercanviar els seus números de telèfon mòbil per accelerar la implementació de l'acord de cessament d'hostilitats.

Sobre la situació al **Txad**, a l'abril el grup armat d'oposició FUC, liderat per Mahamat Nouri, que va arribar a un acord de pau amb el Govern al desembre de 2006, va entrar a formar part del Govern i va lliurar les armes a les autoritats txadianes. El Govern va admetre haver dut a terme una incursió de les seves FFAA a territori sudanès en persecució dels grups armats d'oposició txadians. El Govern libi, per la seva banda, va enviar un representant del Ministeri d'Exteriors per reunir-se amb els líders del Txad i el Sudan per reduir les tensions entre ambdós països, que van acordar la formació d'un comitè militar conjunt amb l'objectiu de posar fi a la tensió fronterera després de les converses celebrades a Trípoli sota la mediació oficial del representant especial libi per als assumptes africans Ali Triki. Al maig, finalment, **el President sudanès, Omar Hassan al-Bashir, i el seu homòleg txadià, Idriss Déby, van arribar a un acord de pau i reconciliació** per posar fi a la tensió entre els dos països sota els auspicis del monarca saudita Abdullah Bin Abdul-Aziz, a Riyadh, la capital saudita, però el President txadià va afirmar que rebutjava el possible desplegament d'una missió internacional a la frontera amb la seva veïna Sudan.

Respecte als avanços al **Congo**, el Partit Congolès del Treball (PCT) del President Denis Sassou-Nguesso, i el Moviment Congolès per la Democràcia i el Desenvolupament Integral (MCDDI) de l'antic Primer Ministre, Bernard Kolélas, van signar a l'abril un acord que facilitava el camí per realitzar unes eleccions legislatives pacífiques al sud del país. Dies després, el Govern i representants de l'antic moviment rebel, el Consell Nacional per a la Resistència (CNR, més conegut pel nom de les seves milícies, els Ninjas) liderat per Frédéric Bintsangou, àlies el reverend Ntoumi, van signar també un acord pel qual se'l va nomenar Ministre d'Assumptes Humanitaris del país. Poc després va ser nomenat Delegat General de l'Oficina del President per a la Promoció de Valors de Pau i Reconstrucció Postbèl·lica.

A la **RD Congo**, l'últim líder milicià resistent a la regió d'Ituri, Peter Karim, que pertany a l'FNI, va lliurar les seves armes i es va integrar a les FFAA estatals en un acte celebrat en el mateix districte. La MONUC va considerar que la situació de seguretat a Ituri havia millorat, encara que a final d'abril es van produir greus enfrontaments entre les FFAA presents a la província i el grup armat d'oposició huturwandès FDLR. A principi de juny, el PNUD i el Govern van signar un Memoràndum d'Enteniment per al procés de DDR de 3.000 excombatents que pertanyien a tres grups armats al districte d'Ituri, dels 4.500 efectius que s'ha acordat desmobilitzar a la regió. Aquest Memoràndum té un cost de 3 milions de dòlars, finançats pels EUA, Irlanda, Japó, Noruega i Suècia.

A mitjan abril, **el Govern de l'RCA i el grup armat d'oposició UFDR van arribar a un acord de pau**, amb una crida conjunta al cessament immediat d'hostilitats i l'oferiment d'una amnistia per als membres del grup armat. Damane Zakaria, fent les funcions de líder de l'UFDR, va sol·licitar el perdó de la població de Birao i de Vakaga pel sofriment provocat pels enfrontaments. L'acord, de 10 punts, també permet que els membres del grup armat s'uneixin a les FFAA. L'amnistia també cobreix el líder de l'UFDR, Michel Am Non Droko Djotodia i el seu portaveu, Abakar Sabone, que estan a la presó a Benín. El Representant Especial del Secretari General de l'ONU al país, Lamine Cissé, va estar present en la signatura de l'acord. A final del mes, no obstant això, es van produir nous enfrontaments entre les FFAA i el grup armat d'oposició APRD a diverses localitats del nord-oest del país.

Quant al procés d'**Uganda**, a mitjan abril els representants del Govern ugandès i del grup armat d'oposició LRA van acordar la **represa de les converses de pau a Juba** i l'extensió per altres tres mesos, fins al juny, de l'acord de Cessament d'Hostilitats. L'acord va establir que membres de les FFAA congoleeses i observadors de la MONUC supervisarien i verificarien que els membres de l'LRA es retirarien a una única àrea d'acantonament, a Ri-Kwangba, a la frontera entre la RD Congo i el Sudan, en lloc de dues àrees, com establien els acords previs, i tindrien un termini de sis setmanes per realitzar el trasllat. La implicació de l'enviat especial de l'ONU, l'antic President de Moçambic, Joaquim Chissano, que es va reunir a la selva congoleesa amb el líder del LRA, Joseph Kony, i l'ampliació de la mediació a altres països africans, va fer que es desencallés la situació. No obstant això, els líders rebels van exigir que les ordres internacionals de crida i cerca de la Cort Penal Internacional fossin retirades com a condició prèvia a la signatura de l'acord final. A principi de maig, el Govern i l'LRA van arribar a un acord parcial (o fase dos) que formarà part de l'arranjament final, al terme de les negociacions de pau que transcorrien a Juba. L'acord, que intentava corregir les causes profundes del conflicte armat, compromet les parts que acceptin un govern d'àmplia base, accions clares per a solucionar la situació dels grups de població marginats i una distribució equitativa de la terra. També va incorporar una clàusula sobre arranjaments de seguretat transitoris que reconeix la necessitat de donar protecció als líders de l'LRA. El Ministre d'Assumptes Interns i representant del Govern ugandès en el procés de pau, Ruhakana Rugunda, va anunciar a més que es prendria més seriosament la iniciativa dels líders tradicionals de la comunitat Acholi, d'utilitzar el sistema tradicional *Mato Oput*, que consisteix en un ritual en el qual els responsables del crim han de comparèixer davant els familiars de la víctima i admetre el seu crim com a pas previ a beure conjuntament una beguda preparada amb arrels i sang d'ovella. En les converses de pau de Juba també es van tractar els temes de la responsabilitat i la reconciliació.

d) Magreb

Dos atemptats comesos l'11 de març a Casablanca i l'11 d'abril a l'Alger, reivindicats per l'Organització al-Qaeda al Magreb Islàmic, podrien haver estat els detonants d'un canvi de les posicions del Marroc i Algèria en relació al **Sàhara Occidental**, en haver de reforçar les seves relacions per combatre el terrorisme. El Marroc va presentar al Secretari General de l'ONU, Ban Ki-Moon, la seva proposta d'autonomia regional per al Sàhara Occidental, pel qual aquest territori disposaria d'autonomia en els àmbits administratiu, econòmic, fiscal, infraestructures, cultural i mediambiental. Per la seva banda, l'Estat marroquí es reservaria jurisdicció exclusiva en matèria de sobirania (la bandera o la moneda nacional), d'exploració i explotació dels recursos naturals, qüestions religioses, constitucionals i aquelles relacionades amb la figura del rei, la seguretat nacional, defensa, integritat territorial, relacions exteriors i el poder judicial del regne. D'altra banda, el Front POLISARI també va presentar una proposta al Secretari General, la qual preveia establir una relació econòmica i comercial amb el Marroc en el marc d'una possible independència aconseguida a través del dret a l'autodeterminació. A mitjan abril, el Secretari General de l'ONU va lliurar al Consell de Seguretat de l'ONU el seu informe sobre la situació al Sàhara Occidental, en el qual va instar el Marroc i el Front POLISARI a dialogar per buscar una solució política al contenciós. Ambdues parts van mostrar la seva disposició a trobar-se, la qual cosa va permetre celebrar una **primera reunió de dos dies en un edifici de Nacions proper a Nova York**. La següent ronda se celebrarà en la segona setmana d'agost.

Amèrica

En relació als diferents actors que intervenen en el conflicte de **Colòmbia**, a mitjan abril, el Govern i la guerrilla de l'**ELN** van iniciar una nova ronda de converses, a l'Havana, d'una durada inicial de sis setmanes. A diferència de les cinc rondes anteriors, les parts es van comprometre a arribar a un acord significatiu (l'anomenat "acord base") per avançar en un procés de pau, començant per arribar a algun tipus de cessament de foc i d'hostilitats. Així, **l'ELN va proposar un cessament de foc i hostilitats bilateral, temporal, de caràcter experimental i sense localització de les forces guerrilleres**, i va exigir al Govern que congelés els tràmits per a l'aprovació del Tractat de Lliure Comerç (TLC), entre altres mesures econòmiques i socials. En relació al procés que se segueix amb les Autodefenses (**AUC**), en carta enviada al President Álvaro Uribe, 11 excaps paramilitars reclosos a la presó d'Itagüí, van expressar el seu desig de fer política a les regions on van exercir poder a través de les armes. El Govern va respondre acceptant que els sol·licitants fossin portaveus polítics però limitant la seva acció exclusivament a enfortir el procés de desmobilització. Al maig, un dels principals dirigents de les AUC, Salvatore Mancuso, va denunciar la implicació de destacats polítics, militars i empresaris en la conformació de grups paramilitars. En quatre mesos, es van descobrir més de 700 cadàvers enterrats a fosses, víctimes de la violència paramilitar.

Quant a les **FARC**, guerrilla amb la qual no existeix negociació, a final de maig el President Álvaro Uribe va anunciar l'excarcelació de més d'un centenar de presos d'aquesta guerrilla, per propiciar l'alliberament dels segrestats que estaven en mans d'aquesta organització. Per sol·licitud del President de França, Nicolás Sarkozy, el President Uribe també va decidir excarcelar el dirigent Rodrigo Granda, qui posteriorment va rebre permís per traslladar-se a Cuba. Les FARC, per la seva banda, van qualificar l'alliberament de presos com un engany, però es van reservar la possibilitat que Rodrigo Granda pogués exercir de verificador d'un possible intercanvi humanitari. A final de juny, no obstant això les FARC van assassinar onze dels dotze diputats del *Departamento del Valle* que tenien segrestats des de feia cinc anys, en unes circumstàncies no clarificades totalment, la qual cosa va suposar un trencament en les possibilitats d'avançar a curt termini cap a una negociació humanitària i política amb aquesta guerrilla.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

A l'**Índia**, i tot i la intensificació de les operacions militars contra el grup armat d'oposició **ULFA**, que opera a Assam, l'escriptora i facilitadora d'aquest grup, Mamoni Raison Goswami, va expressar la seva voluntat que el procés de pau es reiniciés a través d'un nou fòrum encapçalat per ella anomenat Nagarik Shanti Manch -NSMA (Fòrum Ciutadà per la Pau d'Assam). Al juny, **el Govern va accedir a reiniciar les converses de pau amb l'ULFA**, establint diverses condicions: no posarà en llibertat els cinc líders del grup armat empresonats, però facilitarà trobades amb aquests si és necessari per a les negociacions, garantint un corredor segur. Per altra banda, el Govern indi va donar un ultimàtum al grup armat d'oposició **NDFB** perquè elaborés un document amb les seves demandes per començar les negociacions formals de pau, un any i mig després de la signatura de l'acord d'alto el foc. A l'estat de Tripura, prop de 1.000 insurgents dels grups armats **NLFT** i **ATTF** participaran en un procés de DDR i rebran compensacions econòmiques i allotjament o terres per garantir la seva reintegració.

Quant al procés seguit per **Índia i Pakistan** per a la pacificació de la regió de Caixmir, a final de maig el Govern de l'estat de Jammu i Caixmir va declarar que de moment no es farà efectiva la reducció del nombre de tropes que un grup d'experts havia aconsellat a l'Executiu, atenent a la reducció de la violència que s'havia detectat a la regió des del 2004. Per altra banda, l'aprovació per àmplia majoria al Parlament Europeu d'un informe sobre la situació actual i les perspectives de futur de Caixmir van provocar una airada reacció del Govern pakistanès, que

va considerar que l'informe era parcial a favor de l'Índia i que soscavava la legitimitat del Parlament Europeu per exercir labors de mediació en el contenciós.

Al **Nepal**, a principi d'abril cinc membres de l'antic grup armat d'oposició maoista i actual partit CPN(M) van jurar el seu càrrec com a Ministres en el Govern interí, assumint la prefectura dels ministeris d'informació, desenvolupament local, planificació i obres públiques, forestal i dones i nens. Els maoistes, no obstant això, van reiniciar el procés d'obertura d'oficines del *United Revolutionary People's Council*, administració local paral·lela, a pesar del contemplat en l'acord de pau i de l'anunci del capdavanter maoista Prachanda en el mes de gener, en el qual va assenyalar la fi del Govern paral·lel maoista que durant anys va governar les zones rurals sota el seu control. Quant al conflicte sorgit recentment al sud del país, a l'abril el Govern va anunciar que duria a terme una investigació sobre els episodis de violència ocorreguts. La comissió d'investigació estarà encapçalada per un jutge madhesi (grup ètnic que ha protagonitzat les protestes reclamant més representació política i autonomia per a la **regió de Terai**). Al maig, **el Govern i el grup de la minoria madeshi MJF van iniciar negociacions a Janakpur amb la finalitat de trobar una solució dialogada a les seves aspiracions independentistes a la província de Terai**. El grup de negociadors de l'MJF, liderat pel seu president Upendra Yadav, va presentar les seves demandes en un document de 26 punts, que van ser ben rebudes pel grup governamental, liderat pel ministre per a la Pau i la Reconstrucció, Ram Chandra Poudel. Entre els punts acordats destaca la compensació a les famílies dels morts en els enfrontaments contra l'exèrcit nepalès i la devolució de les propietats decomissades pels maoistes. Igualment Poudel es va comprometre a continuar negociant sobre la incorporació d'un equip tècnic de les Nacions Unides a les converses i l'accés dels madhesi, dalits, dones i altres grups desfavorits als òrgans de l'Estat. El líder del MJF, Yadav, va informar que temes més polítics com el dret a l'autodeterminació, el sistema federal i la representació proporcional seran discutits en les pròximes rondes.

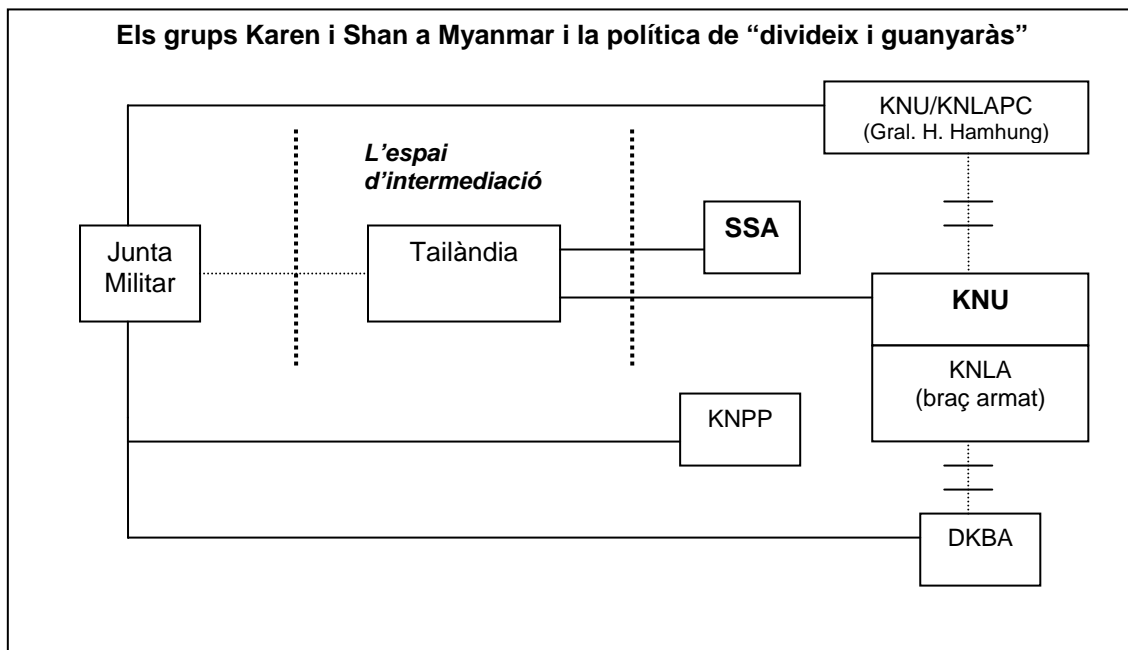
Al **Pakistan**, durant el mes d'abril es van produir enfrontaments armats entre milícies armades integrades per uzbeks i voluntaris tribals a la zona del **Waziristan Sud**, causant la mort a 54 persones, 44 d'elles uzbeks. Dies després, líders tribals i religiosos de la zona van arribar a un **acord amb el Govern pakistanès pel qual es van comprometre a no donar refugi als opositors armats uzbeks**. En l'acord també hi van participar alguns comandants de milícies protalibanes. A final de maig, no obstant això, van dimitir 11 dels 15 membres del comitè tribal de pau del Waziristan, òrgan emmarcat en l'acord de pau signat al setembre de 2006 pel govern amb els militants de Waziristan. La dimissió es va produir com a protesta per una recent operació militar a la localitat de Zargerkhel. Quant a la regió de **Balutxistan**, el President Pervez Musharraf va oferir una amnistia als combatents que lliuressin les armes, però va assenyalar que es durien a terme accions molt estrictes contra els que no ho fessin. El Governador de Kandahar (Afganistan), per la seva banda, es va oferir a intervenir entre el Govern del Pakistan i Balutxistan.

Respecte al procés fallit a **Sri Lanka**, durant el trimestre no es va assolir reobrir les negociacions entre el Govern i l'LTTE. A l'abril, no obstant això, el Papa Benet XVI va instar al Govern de Sri Lanka a reprendre les negociacions, però setmanes després el líder de l'ala política de l'LTTE, S. P. Thamilselvan, va afirmar que el grup armat no tornaria a les negociacions de pau fins que les FFAA posessin fi a la campanya militar contra ells. A final de maig, el grup nomenat el 2006 pel president, Mahinda Rajapakse, per formular solucions polítiques al conflicte armat va reprendre les seves sessions després d'un llarg període d'inactivitat. El Comitè de Representants de Tots els Partits (APRC, per les seves sigles en anglès) es va reunir per a debatre diverses propostes presentades per diversos partits polítics del país.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

Dels tres processos en curs a les **Filipines**, en el mes d'abril l'Arquebisbe de Davao i altres càrrecs representatius de l'Església Catòlica van fer una crida al Govern i al grup armat d'oposició **NPA** perquè declaressin un alto el foc i reprenguessin les converses de pau

interrompudes des d'agost de 2004. El Conseller Presidencial sobre el Procés de Pau, Jesús Dureza, va declarar que les converses de pau no estaven bloquejades incondicionalment i que podrien reprendre's si es complissin determinats requisits, encara que al mateix temps va acusar l'NPA de no voler signar un alto el foc. L'NPA va acusar Manila de no haver dut a terme els esforços diplomàtics necessaris perquè l'NPA i el líder del Partit Comunista de les Filipines, José María Sison, fossin retirats de les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE. Pel que fa a l'**MNLF**, i a pesar que van prosseguir els enfrontaments amb les FFAA, després de diversos mesos de negociacions amb la mediació de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), el Govern i l'MNLF **van acordar reunir-se a Aràbia Saudita en el mes de juliol per revisar la implementació d'alguns aspectes de l'acord de pau** que ambdues parts van signar el 1996, així com l'estatus del líder històric de l'MNLF, Nur Misuari, actualment sota arrest domiciliari. Respecte al procés amb el **MILF**, el Govern va declarar que les negociacions de pau amb aquest grup podrien reprendre's després de les eleccions legislatives i locals del 14 maig. Per la seva banda, el MILF va declarar que, a pesar de la situació d'*impasse* en la qual va entrar el procés negociador des de final de 2006 pel desacord sobre els territoris ancestrals del poble Bangsamoro, els contactes informals entre ambdues parts s'havien mantingut en els últims mesos. Un altre dels aspectes que allunya ambdues parts és la celebració d'un referèndum per incorporar aquesta comunitat a la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM), opció descartada pel MILF. Al juny, uns 20 membres del MILF i altres punts militars van realitzar una trobada per intercanviar opinions sobre el conflicte i per fomentar la confiança entre les dues parts, un esdeveniment que va ser observat pels Govern dels EUA, el Canadà, el Japó, Malàisia i per la UE i que antecedeix la represa de les converses de pau entre Manila i el MILF.

A **Myanmar** es van produir diversos enfrontaments armats entre el grup armat d'oposició karen KNLA i altres grups karen partidaris del Govern de la Junta Militar a diverses zones frontereres amb Tailàndia. Encara que els enfrontaments no van causar víctimes mortals fins al moment, diversos centenars de persones s'han vist forçades a fugir de les seves llars. A principi del mes de març, el grup armat DKBA, una escissió del KNU que en 1995 va signar la pau amb la Junta Militar, va iniciar operacions militars contra el KNLA, amb el suport de les FFAA. També es van intensificar els combats entre el KNU i el Govern. Al maig es van suspendre a més les negociacions per a un acord d'alto el foc entre representants de les FFAA i integrants del grup armat d'oposició shan SSA després que ambdues parts no assolissin un acord sobre el lloc en el qual mantenir una trobada. El líder d'aquest grup armat (un dels principals del país) havia

accedit a negociar amb les FFAA a través de la mediació de militars tailandesos. El Secretari General de l'ONU, per la seva banda, va nomenar Ibrahim Gambari el seu representant en el país per a la implementació de les resolucions de l'Assemblea General, així com per a la cooperació amb el govern en el procés de democratització. Finalment, cal indicar que el Govern va decidir prorrogar per un any la detenció de la capdavantera opositora i Premi Nobel de la Pau, Aung Sant Suu Kyi, la qual cosa va provocar la condemna expressa per part del Govern d'Indonèsia.

A **Tailàndia**, finalment, a mitjan d'abril el Primer Ministre, Surayad Chulanont, va declarar públicament la seva disponibilitat a oferir una amnistia als membres dels grups armats secessionistes que operen al sud del país, i va rebutjar l'ajuda militar oferta pel govern dels EUA per gestionar el conflicte al sud del país, per considerar que és una qüestió interna i que el Govern està capacitat per resoldre-la, tot i que més de 2.200 persones han mort i un nombre molt superior han quedat ferides des de principi de 2004. Al juny, Sonthi Boonyaratglin, el cap del Consell de Seguretat Nacional (organisme militar que va liderar el cop d'estat i va nomenar el Primer Ministre) va declarar la necessitat d'enfortir els vincles amb l'Organització de la Conferència Islàmica, especialment amb Malàisia, Turquia i Aràbia Saudita (amb qui les relacions són complicades des de final dels anys 80), per garantir una millor gestió del conflicte del sud del país i perquè comprenguin l'estratègia contrainsurgent del Govern tailandès.

Europa i Àsia Central

a) Europa

A l'illa de **Xipre**, el líder turcoxipriota, M. Ali Talat, va plantejar en una carta al Secretari General de l'ONU, B. Ki-Moon, una tornada a les negociacions per arribar a una solució al conflicte de l'illa sobre la base del Pla Annan de 2004, desvinculant-se de l'acord signat per ambdues parts el 8 de juliol entre les dues parts de l'illa (l'anomenat acord Gambari, en al·lusió al Secretari General Adjunt de l'ONU, I. Gambari) que contemplava la creació de grups de treball i comissions paral·leles que abordessin qüestions que afecten la vida diària de la població així com aspectes polítics més substantius. Com a reacció a l'anunci turcoxipriota, el Consell Nacional grecoxipriota va aprovar unànimement protegir l'acord Gambari com a única via per resoldre el contenciós de l'illa. Una enquesta realitzada per l'UNFICYP, va determinar no obstant això que **una solució federal al conflicte de Xipre era la proposta que obtenia un suport majoritari en les dues comunitats**. Al juny, finalment, el Consell de Seguretat de l'ONU va afirmar que l'estatus quo de l'illa era inacceptable i que les negociacions per assolir una solució política al conflicte de l'illa han estat en situació d'*impasse* durant molt temps, per la qual cosa va instar a les parts a involucrar-se de forma immediata amb el procés de resolució i que cessessin les recriminacions mútues.

A principi de maig, i en un dia històric per a **Irlanda del Nord**, Ian Paisley, màxim dirigent del Partit Democràtic de l'Ulster (DUP) i Martin McGuinness, excomandant de l'IRA i número dos del Sinn Fein, van assumir els seus càrrecs com a Ministre Principal i Viceministre, respectivament, del govern autònom d'Irlanda del Nord, posant fi als cinc anys de bloqueig de l'Assemblea de Stormont i entrant en una **nova etapa de govern compartit** que posava fi a gairebé quatre dècades de confrontació entre unionistes i republicans que van causar més de 3.000 víctimes mortals. **El grup paramilitar UVF, a més, va anunciar la seva renúncia a la violència i la seva dissolució com a organització terrorista**. En el seu comunicat, l'UVF va manifestar que emmagatzemaria provisionalment les armes en dipòsits que estaran sota control de líders de l'UVF sense accés per al seu ús per altres membres. A mitjan de maig, no obstant això, la UVF va reobrir les negociacions per al seu desarmament definitiu.

A mitjan d'abril, una delegació del Consell de Seguretat de l'ONU va iniciar un viatge de diversos dies a **Kosovo** amb la finalitat de conèixer la situació en terreny abans de prendre una decisió sobre la proposta de les Nacions Unides per resoldre l'estatus de la regió. Per al Govern serbi, la missió era indicativa que calia reprendre les negociacions i que aquestes

haurien d'iniciar-se amb un nou mediador internacional. Al seu torn, **Rússia va reiterar la seva postura que no donaria suport a una proposta que no comptés amb el suport de les dues parts**. Al maig, els EUA i la UE es van mostrar partidaris que el Consell de Seguretat emetés amb rapidesa una resolució sobre l'estatus de Kosovo, però Rússia va anunciar el seu rebuig al Segon esborrador de la resolució del Consell de Seguretat de l'ONU sobre el futur de l'estatus de Kosovo.

Durant el trimestre l'exèrcit de **Turquia** va intensificar els seus atacs contra el PKK i va mostrar la seva disposició a dur una incursió al nord de l'Iraq per desmantellar les bases dels kurds allí instal·lades, opció que els EUA, l'OTAN i la UE van desaconsellar immediatament, i a pesar que **el PKK va realitzar al juny una nova oferta d'alto al foc bilateral** amb el Govern, amb el compromís explícit de no interferir en el procés electoral, oferta que el Govern va rebutjar de nou. A més, el líder religiós xiïta, Moqtada al Sadr, va afirmar que no es quedaria callat si Turquia bombardeges el nord de l'Iraq, i que el seu deure era defensar els kurds del seu país. Mentre, diversos partits prokurds van acordar establir una aliança per presentar-se a les eleccions parlamentàries turques del novembre que ve, encara que el líder kurd del PKK, A. Ocalan, hauria mostrat la seva disconformitat cap a aquesta opció, recomanant en el seu lloc la creació d'una aliança electoral amb altres partits d'esquerres, exceptuant al principal partit de l'oposició a Turquia, el CHP. El Parlament turc, no obstant això, a més d'aprovar l'elecció directa del President, també va aprovar una esmena que dificultarà encara més als candidats independents entrar en el Parlament, amb repercussions per a l'electorat prokurd.

b) Àsia Central i Caucas

Quant al contenciós entre **Armènia i l'Azerbaidjan** per l'enclavament de, a mitjan d'abril el Ministre d'Exteriors armeni, V. Oskanian, i el seu homòleg azerbaidjanès, E. Mamadyarov, es van reunir a Belgrad en la seva segona trobada durant 2007 per abordar la resolució del conflicte a partir de les propostes del Grup de Minsk de l'OSCE (França, Rússia i EUA), els responsables de la qual també van estar presents. Al maig, unes declaracions del President azerbaidjanès, I. Aliyev, sobre un hipotètic acord amb Armènia per a la resolució de la disputa territorial sobre Nagorno-Karabakh i unes suposades concessions del país veí, van crear confusió davant el desmentit de les autoritats armènies. Segons I. Aliyev, Armènia hauria accedit a una retirada progressiva dels set districtes ocupats que voregen Nagorno-Karabakh, incloent l'estratègic corredor de Lachin i el districte, més ampli, de Kelbacar. Al seu torn, Azerbaidjan hauria accedit a un desplegament limitat de forces internacionals de manteniment de pau. Segons I. Aliyev, l'estatus futur atorgaria més autonomia que la que tenia la regió abans de 1988 com a entitat autònoma dins de l'antiga República Soviètica Socialista de l'Azerbaidjan, i aquells armenis que volguessin un grau més elevat d'autodeterminació podrien abandonar la zona i assentar-se a Armènia. L'agitació que van causar les declaracions d'I. Aliyev va ser motivada per l'aparent contradicció amb els principis acordats per ambdues parts al juny de 2006, que contemplaven una perspectiva global per fases, segons la qual diversos elements de la resolució del conflicte haurien d'abordar-se i resoldre's en un únic acord de pau, encara que la implementació no es duqués a terme de forma simultània. Entre els principis es contemplava la celebració d'un referèndum entre la població de la regió. Al juny, i per primera vegada des de novembre del 2006, es van reunir els Presidents d'ambdós països, aprofitant la cimera de la CEI, encara que sense que es produïssin avanços..

Respecte al conflicte de **Geòrgia** per la regió d'**Abkhàzia**, el responsable d'exteriors de l'estructura governamental separatista d'Abkhàzia, S. Shamba va acusar a l'abril el Consell de Seguretat de l'ONU de tenir una actitud partidista i de no escoltar la posició d'Abkhàzia en el conflicte. **La UE**, per la seva banda, **va preparar un paquet de mesures per promoure la confiança entre Geòrgia i Abkhàzia**. Les propostes, presentades pel representant Especial de la UE per al Sud del Caucas, Peter Semneby, incloïen l'inici de programes de la Política Europea de Veïnatge amb població d'Abkhàzia i Ossètia del Sud; la promoció de comerç entre les regions separatistes i Geòrgia; promoure la participació europea en el sector de seguretat, amb la UE ocupant un paper de facilitació i assessoria; i pressionar per emfatitzar en els drets de les minories a Geòrgia. Poc després, **el Primer Ministre georgià, Z. Noghaideli, va presentar davant el Consell de Seguretat de l'ONU la nova proposta de Geòrgia per**

resoldre el conflicte amb Abkhàzia, articulada sobre tres punts principals. En primer lloc, contemplava la tornada voluntària de la població georgiana que va haver d'abandonar Abkhàzia en el marc del conflicte armat. En segon lloc, la proposta implicava el reconeixement de la integritat territorial de Geòrgia, i en tercer lloc plantejava la celebració d'un referèndum sobre l'estatus futur de Abkhàzia, que se celebraria solament després de la tornada voluntària de la població desplaçada. El pla va xocar amb els plantejaments mantinguts fins a ara pels capdavanters independentistes d'Abkhàzia, que s'han mostrat reticents fins a llavors a una tornada global dels desplaçats, acceptant en canvi una tornada gradual, que comprendria primer la tornada a la zona sud d'Abkhàzia i només després a altres districtes. En qualsevol cas, els líders d'Abkhàzia van afirmar que no reprendrien les converses amb Geòrgia fins que aquesta compleixi l'acord de Moscou d'alto el foc i separació de forces.

Respecte al conflicte amb **Ossètia del Sud**, el cap de la missió de l'OSCE a Geòrgia, R. Reeve, va afirmar a l'abril que el format actual de les negociacions per resoldre el conflicte entre Geòrgia i Ossètia del Sud era ineficaç, plantejant que ningú no esperava resultats seriosos d'aquest format. Així mateix, la missió de l'OSCE va rebre la nova proposta georgiana sobre la seva transformació, però segons R. Reeve el pla hauria de ser acordat per les dues parts en conflicte. El Parlament d'Ossètia del Sud, per la seva banda, va rebutjar el nou pla de pau anunciat per Geòrgia per solucionar el conflicte amb la regió independent *de facto*, basat en la creació d'una unitat administrativa provisional i una resolució posterior de l'estatus de la zona que contemplaria l'autonomia dins de Geòrgia. Al maig, el President georgià, M. Saakashvili, va nomenar el líder osset progeorgià D. Sanakoev com a responsable polític de l'entitat administrativa provisional instaurada a Ossètia del Sud per part de Geòrgia.

Orient Mitjà

A l'Iraq, i a pesar dels atemptats diaris contra les forces d'ocupació i entre diferents sectors polítics i religiosos del país, van continuar existint exploracions per rebaixar la tensió. Així, per exemple, Ginebra (Suïssa) va acollir una conferència sobre la reconciliació nacional a l'Iraq impulsada pel *Centre d'Études de Recherche sur le Monde Arabe et Méditerranéen* (CERMAM), amb el propòsit de mostrar l'experiència federal suïssa. A principi de maig, una conferència sobre l'Iraq va reunir a la ciutat egípcia de Sharm el Cheick tots els països veïns de l'Iraq, els cinc membres permanents del Consell de Seguretat, la UE i el G-8. Durant la trobada es va signar un acord per garantir l'estabilitat política i econòmica en els pròxims cinc anys. El Vicepresident dels EUA, Dick Cheney, es va entrevistar amb el Primer Ministre iraquetà, Nuri al-Maliki, a Bagdad per tractar qüestions de seguretat i de reconciliació política. Dick Cheney va expressar el seu desig d'accelerar la repartició justa dels beneficis del petroli, alhora que el procés d'aprovació de lleis que permetin reincorporar al govern membres de l'antic partit Baat'h. El Comitè iraquetà per a la Reforma Constitucional va acceptar enviar al Parlament un pla per reformar la Carta Magna, llarga reivindicació dels representants sunnites que consideren que l'actual Constitució concedeix massa poder a la majoria xiïta i a la comunitat kurda. Al maig, el clergue xiïta Moqtada al-Sadr va anunciar que cooperaria amb les faccions sunnites per lluitar en contra de l'ocupació nord-americana i per intentar reduir la violència sectària que afecta el país. Sadr es va dirigir als seus seguidors en una pregària a la ciutat de Kufa, en el que suposa la primera aparició del clergue en diversos mesos, i els va emplaçar a utilitzar mitjans pacífics per a oposar-se als EUA, a l'ocupació i a Israel. Al juny, finalment, es va divulgar que les forces nord-americanes haurien començat una nova estratègia que consistiria a armar les milícies sunnites perquè combatessin al-Qaeda. Segons alguns mitjans de comunicació, l'exèrcit dels EUA estaria donant armes, municions, diners i petroli a certs grups que en el passat havien tingut llaços amb al-Qaeda, però que ara s'haurien separat dels seus mètodes. Diversos sectors s'han oposat a aquesta mesura per considerar que podria rearmar els dos bàndols en una eventual guerra civil.

Respecte al conflicte entre **Israel i Palestina** i les disputes **internes entre grups palestins**, l'organització armada d'Hamàs, les Brigades Ezzedine al-Qassam, va declarar a l'abril el final de l'alto el foc acordat el novembre passat. A principi de maig, els EUA van presentar un pla de seguretat per impulsar noves negociacions de pau palestinoisraelianes a partir de la instauració

de mesures de construcció de confiança que incloïen l'alleugeriment de les restriccions per als palestins, a canvi de la finalització del llançament de coets des de Gaza. El pla, anomenat 'Document de Punt de Referència' també incloïa l'establiment d'una línia d'autobusos entre Gaza i Cisjordània abans de l'1 de juliol i el restabliment d'una oficina de coordinació i enllaç palestinoisraeliana. Hamàs va rebutjar per complet el pla en considerar-lo una forma dels EUA de donar suport al grup Fatah de Mahmud Abbas. També al maig, prop de 200 personalitats de Jordània, Israel i Palestina van celebrar una trobada a la ciutat jordana d'Aqaba per discutir sobre l'impuls de la Iniciativa de Pau Àrab, adoptada recentment i que ofereix l'establiment de relacions amb Israel a canvi de la retirada dels territoris ocupats el 1967. Al juny, **el President palestí, Mahmud Abbas, va decretar l'estat d'emergència i va formar un nou Executiu sense membres d'Hamàs**, amb base a Ramallah (Cisjordània) i dirigit per l'independent Salam Fayyad. El Primer Ministre israelià, Ehud Olmert, va declarar que la creació d'un nou Govern palestí que no inclogués Hamàs oferia oportunitats per a la pau. Abbas també va il·legalitzar el braç armat d'Hamàs, les Brigades Ezzedine al-Qassam. També cal destacar que el durant dos anys Enviat Especial del Secretari General de l'ONU a l'Orient Mitjà, Álvaro de Soto, va constatar en un informe confidencial de fi de missió que les actuacions diplomàtiques dels últims anys per intentar posar fi al conflicte palestinoisraelià havien estat un fracàs, en gran part a causa de la pressió dels EUA cap a l'ONU.

Al **Líban** van continuar durant diverses setmanes els combats iniciats el 20 maig al camp de refugiats de Nar el-Bared, situat al nord del país, entre l'exèrcit i la milícia Fatah al-Islam. **Mediadors palestins van afirmar que era possible aconseguir un acord d'alto el foc**, i segons el clergue musulmà Sheickh Mohammed Haj al juny van tenir lloc converses molt positives amb els líders de Fatah al-Islam a l'interior del camp. Així mateix, un representant del grup Jihad islàmica va indicar que els membres de Fatah al-Islam havien acceptat la proposta de dissoldre's. L'acord inclouria un desplegament d'una força de 150 tropes integrada per les principals faccions palestines. Fatah al-Islam és una organització que va néixer fa un any a partir d'una escissió de la facció palestina prosiriana Fatah al-Intifada i està dirigida per Shaker al-Abssi. Segons fonts polítiques libaneses estaria formada per uns 300 membres. Per altra banda, el President francès Nicolas Sarkozy va anunciar que convidaria Hezbol·lah a participar en una conferència sobre el Líban que es podria realitzar a París i que pretendria abordar la crisi que pateix el país.

Finalment, cal destacar que el Govern del **Iemen** i els rebels xiïtes del nord del país van arribar el 16 de juny a un **acord d'alto el foc** que pretén posar fi al conflicte iniciat fa tres anys i que havia empitjorat a principi de 2007, causant milers de morts i de desplaçats. L'acord va ser confirmat pel portaveu del grup rebel Addel Malek al-Houthi i va ser assolit **amb la mediació de Qatar**. Segons l'acord, el Govern es compromet a un programa de reconstrucció (finançat per Qatar i altres països) per a les províncies rebels del nord, a canvi del lliurament de les armes pesades i d'un exili temporal dels líders rebels, que haurien d'abstenir-se de dur a terme activitats polítiques i mediàtiques contra el Govern. Segons un responsable governamental, també s'ha arribat a un compromís perquè els rebels formin el seu propi partit polític una vegada s'hagi aconseguit la pau. Al maig, al-Houthi havia anunciat que el grup estava disposat a abandonar les armes en canvi d'una amnistia, proposta realitzada pel ministre d'Exteriors dies abans. El conflicte enfronta des de 2004 al Govern amb els partidaris del clergue xiïta Hussein Badr al-Houthi que pretendrien instaurar un règim teocràtic, segons fonts governamentals.

3.2. L'agenda de les negociacions sobre formes de autogovern

Prop de la meitat dels conflictes armats i de les negociacions existents en el món tenen, com a teló de fons, la discussió de com concertar fórmules d'autogovern que s'ajustin a les exigències de les parts en conflicte i, més concretament, la manera d'encarar les ofertes governamentals d'autonomia (amb totes les seves variants) amb les demandes d'independència o d'una àmplia sobirania per parts de determinats grups. A aquest espai intermedi de fórmules d'autogovern se'ls denomina també com "**arquitectures polítiques intermèdies**", i en el món existeixen ja

exemples molt variats i imaginatius d'aquestes arquitectures, unes encara vigents i altres sobrepassades amb el transcurs dels anys (Andorra, Hong-Kong, illes Fèroe, Aland, Groenlàndia, Tartastan, Alt Adije, Québec, Flandes, Puerto Rico, etc.).

En els tres últims anys, més d'una vintena de governs han hagut de negociar alguna fórmula d'aquest tipus amb grups armats o comunitats amb identitat diferenciadora, ja sigui en el lingüístic, cultural, religiós, històric o diverses coses alhora, assolint resultats positius en algunes ocasions, encara que **en la majoria dels casos el tema no està resolt encara** i es busquen models federals, autonòmics o subnacionals que puguin ser interessants per a les parts en litigi. La comparació dels casos ja existents i en funcionament mostra **l'amplitud del ventall implícit en les diferents formes d'autogovern**, algunes amb competències molt àmplies a nivell polític, cultural i econòmic, i altres que s'han limitat a acceptar petites concessions de caràcter simbòlic o amb plans de desenvolupament regional. En tot cas, el ventall comprèn totes les facetes de la vida comunitària, des del sistema educatiu als símbols més tradicionals (bandera, himne), la presència en organismes internacionals, regionals o transfronterers, participar en competicions esportives internacionals, el control dels recursos naturals, les atribucions sobre la defensa i la seguretat, la promoció del turisme, la capacitat d'exercir les llibertats fonamentals de caràcter polític o religiós, el respecte a les minories, etc.

En els últims anys, a més, **la desintegració de la URSS i de la federació iugoslava, gens exempta de conflictes, va fer renéixer o ha donat més visibilitat a demandes històriques d'autogovern d'algunes comunitats**, més enllà dels territoris no autònoms encara subjectes a descolonització (16), gairebé tots ells de petita dimensió i de caràcter insular, amb la notable **excepció del Sàhara Occidental**. És igualment significatiu que en el decenni 1990-1999, 32 països hagin passat a ser nous membres de ple dret de les Nacions Unides, i cinc més entre el 2000 i el 2006 (Tuvalu, Sèrbia, Montenegro, Suïssa i Timor-Leste).

Com s'ha comentat, en els últims tres anys han existit almenys vint experiències de conflictes que en algun moment de la seva història han passat per ser catalogats com a "conflictes armats", en les quals almenys una de les parts ha proposat alguna fórmula d'autogovern, i en quatre d'aquests casos (Indonèsia-Aceh, Irlanda del Nord, Sudan-Est i Sudan-Sud), ambdues parts han assolit ja un acord final. Resten no obstant això altres setze casos per resoldre.

De forma sintètica, les propostes d'aquests casos podrien resumir-se de la següent manera: A **Angola**, el Govern ofereix un estatut especial per a la regió de Cabinda, amb incentius econòmics; a **Armènia-Azerbaidjan**, el futur de l'enclavament de Nagorno-Karabakh podria passar per la devolució a Azerbaidjan dels districtes adjacents a l'enclavament esmentat, seguit d'una ampliació de l'autonomia de l'enclavament i de la celebració d'un referèndum al cap d'uns anys; a **Xipre** es continuen estudiant variants de la fórmula original d'una federació amb dos estats i dues comunitats; a les **Filipines**, el MILF ha renunciat a la independència a canvi de poder exercir el seu dret a l'autodeterminació mitjançant un grau més elevat d'autonomia per a l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà, sense descartar un període transitori d'autogovern que pogués derivar en un posterior referèndum; a **Geòrgia**, l'acord inicial de 1994 ja preveia que Abkhàzia seria un subjecte amb drets sobirans dintre del marc d'un Estat federal, amb Constitució i legislació pròpia, encara que últimament el Govern georgià només planteja concedir una autonomia i un futur referèndum sobre l'estatus futur de la regió; a l'Índia, les negociacions a Assam se centren en models federals, i a Nagalàndia es consideren fórmules de federalisme asimètric, de manera que una Constitució subnacional pogués encaixar en la primera; les mesures de confiança establertes entre **Índia i Pakistan** en relació a la seva disputa per Caixmir, passen per concedir més autonomia per a la regió, sense fronteres definides per restar rellevància a la demarcació fronterera; a **Indonèsia** s'hi ha assolit un Govern a Aceh que exerceix autoritat en tots els assumptes públics, excepte en relacions exteriors, seguretat nacional, moneda, temes fiscals, justícia i llibertat de religió; el Govern ha fet també un reconeixement de Papua Occidental i ha pres el compromís de crear una autonomia especial i gestionar conjuntament algunes infraestructures; a **Irlanda del Nord**, com és sabut, s'hi ha restablert l'autonomia i s'ha entrat en una nova etapa de govern compartit; a **Kosovo** s'ha proposat la seva independència sota supervisió internacional; al **Nepal**, el conflicte amb el poble Madeshi ha comportat que es vagi cap a la creació d'un Estat federal i

s'adopti un sistema electoral de representació proporcional; al **Sàhara Occidental**, el Marroc ha proposat una autonomia en els àmbits administratiu, econòmic, fiscal, infraestructures, cultura i medi ambient, encara que el Front POLISARI insisteix en un referèndum que inclogui l'opció per la independència; a **Sri Lanka**, i a pesar dels combats, es continua pensant en el model de federalisme de l'Índia per plantejar una fórmula territorial encarnada en un Estat unitari; al **Sudan-Est** s'ha arribat a un acord sobre el repartiment del poder polític i dels recursos naturals de la zona; al **Sud del Sudan**, els acords de pau contemplen una autonomia de sis anys, seguida d'un referèndum d'autodeterminació; a **Darfur**, és possible que s'arribi a un acord de sistema federal que abasti finalment a tot el país, amb un referèndum també per a la regió de Darfur dintre d'uns pocs anys; al **sud de Tailàndia**, els grups alçats en armes semblen estar disposats a retirar les seves demandes d'independència en canvi d'un desenvolupament econòmic per a la regió, el foment de la llengua malaia a les escoles i de la seva identitat malaïomusulmana; al **Kurdistan turc**, finalment, i encara que el Govern no ha respost de forma positiva, els kurds del PKK admeten ja que la seva identitat kurda quedi sota la identitat de ciutadans de Turquia, demanant només el desenvolupament de la seva llengua i cultura, així com el reconeixement de la seva identitat.

Aquest succint repàs al que està damunt de la taula de les negociacions, amb totes les seves variants, és una mostra palpable de la importància que ha adquirit en el món d'avui la resolució dels contenciosos identitaris o descentralitzadors en contextos multiculturals, plurilingüístics o plurireligiosos, on l'aprenentatge de la convivència haurà de passar probablement per etapes intermèdies fins que guareixin les ferides obertes per anys i dècades d'enfrontaments, odis, demonitzacions, estereotips negatius, cicles de venjança i repressions de tot tipus. No ha d'estranyar, per això, que en diversos d'aquests processos s'inclogui **la possibilitat de celebrar un referèndum al cap d'uns anys**, com a forma democràtica de validar l'iniciat en les primeres etapes. La construcció de nous processos de pau, en definitiva, passa actualment per **perdre-li la por a construir noves arquitectures polítiques que possibilitin una convivència en llibertat**, superant tot tipus de prejudicis.

Rehabilitació postbèlica i acompanyament internacional

- ❑ La Comissió Electoral Nacional de Sierra Leone va finalitzar el registre de votants, censant prop de 2,6 milions de persones, al voltant del 91% de possibles electors.
- ❑ El Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar l'ampliació per sis mesos més les missions que l'organització té desplegades a Libèria, Côte d'Ivoire i RD Congo.
- ❑ El Comitè Organitzatiu de la Comissió per a la Consolidació de la Pau de les Nacions Unides va publicar les directrius provisionals que regularan la participació de la societat civil en els treballs de la Comissió.
- ❑ El pla proposat per a Kosovo per l'Enviat Especial de les Nacions Unides va ser rebutjat per la delegació de Belgrad i va quedar a l'espera d'una resolució del Consell de Seguretat.

En el següent capítol s'hi recull **l'evolució trimestral dels processos de rehabilitació postbèlica¹ iniciats a 11 països**, considerats en aquesta fase segons els criteris assenyalats a l'indicador número 4² utilitzat en l'Informe Alerta³. L'apartat s'estructura en tres parts. En la primera s'hi fa una revisió dels esdeveniments més rellevants que han ocorregut als països on el procés de rehabilitació es va iniciar a partir de l'any 2000, atenent a quatre àmbits de treball genèrics: seguretat; govern i participació; benestar social i econòmic; i justícia i reconciliació. En la segona, s'hi recullen els esdeveniments més destacats que han ocorregut durant el trimestre als països que es troben en una fase més avançada del procés de rehabilitació⁴ i en els quals encara queden pendents alguns assumptes clau. Finalment, la tercera part fa referència a l'acompanyament internacional i recull les principals activitats vinculades amb aquest aspecte, tant des del punt de vista del marc que regula la intervenció, com des de la seva intervenció financera, així com les iniciatives més destacades.

Quadre 4.1. Evolució dels països en rehabilitació postbèlica

País	Data i acords que inicien el procés de rehabilitació	Tipus de Missió i departament al càrrec	Evolució trimestral
Sierra Leone	Acord de Lome (1999), d'Abuja I i d'Abuja II de (2001)	UNIOSIL (DAP/OMP)	Avançament
Afganistan	Acords de Bonn de (2001)	UNAMA (DAP/OMP)	Deterioració
Côte d'Ivoire	Acord de Linas-Marcoussis (2003) i d'Ouagadougou (2007)	ONUCI (OMP)	Avançament
Iraq	Resolució 1483 (2003)	UNAMI (DAP)	Deterioració
Libèria	Acords d'Accra de (2003)	UNMIL (OMP)	Estancament
RD Congo	Acords de Lusaka 1999 i Sun city (2003)	MONUC (OMP)	Avançament
Haití	Resolució 1542 (2004)	MINUSTAH (OMP)	Avançament

¹ S'entén per rehabilitació postbèlica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar: la seguretat de la població; el foment del bon govern i la participació; el benestar social i econòmic; i la promoció de la justícia i la reconciliació. Aquests quatre àmbits de treball s'han definit atenent a la classificació establerta, entre altres agències, pel Center for Strategic Studies, que pot veure's en la següent publicació: *Center for Strategic and International Studies, Post-Conflict Reconstruction. Task Framework*. Maig del 2002

² L'indicador número 4 estableix tres criteris: 1) Països o territoris en els quals existeix un acord de pau que evoluciona raonablement bé, o que han arribat al cessament de les hostilitats, ja sigui com a resultat de la victòria d'una de les parts o per mediació de tercers; 2) Aquells en els quals existeix un acord de pau o cessament d'hostilitats que evoluciona negativament, la qual cosa dificulta les tasques de rehabilitació postbèlica; 3) Els països o territoris que encara es troben en fase bèlica, però en els quals existeix una considerable ajuda internacional de caràcter postbèlic, que moltes vegades s'utilitza com a incentiu per facilitar la consecució o el compliment d'un acord que permeti posar fi a les hostilitats.

³ Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2007 sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*. Icaria, Barcelona, abril de 2007

⁴ Els països considerats en aquesta fase són: Bòsnia i Hercegovina, Guinea Bissau, Sèrbia (Kosovo), Timor-Leste, Angola, Congo, Tadjikistan, Rwanda i Macedònia.

Sudan (Sur)	Acord de pau –CPA– (2005)	UNAMIS (OMP)	Estancament
Indonèsia (Aceh)	Memoràndum d'enteniment (2005)	AMM (OR)⁵	Deterioració
Nepal	Acord general de pau (2006)	UNMIN (DPA)	Avançament
Burundi	Acord de Pau i Reconciliació d'Arusha (2000), d'Alto el Foc Global amb CNDD-FDD (2003), d'alto el foc definitiu (amb Palipehutu-FNL) (2006)	BINUB (DAP/OMP)	Avançament

DAP: Departament d'Assumptes Polítics. **OMP:** Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau. **OR:** Organització Regional. La coordinació de les activitats ha quedat en mans del Representant del PNUD. Les missions que apareixen com (**DAP/OMP**), encara que son missions polítiques i de construcció de pau estan dirigides i recolzades pel departament d'operacions de manteniment de la pau.

4.1. Evolució de la rehabilitació postbèlica per àmbits d'intervenció

Per analitzar l'evolució dels treballs iniciats als països en fase de rehabilitació postbèlica durant el trimestre, s'han establert quatre divisions per àmbits de treball de la rehabilitació, que engloben de manera genèrica totes les activitats pròpies d'aquesta fase.

a) Seguretat

En l'inici d'un procés de rehabilitació postbèlica el restabliment de la seguretat⁶ és un dels aspectes clau, atès que la possibilitat d'un retorn a la violència continua molt temps després d'haver-se signat la pau. Des de l'àmbit de la seguretat s'hi analitzen les reformes vinculades amb aquest sector i tot el relacionat amb la seguretat pública.

Els processos de formació i reforma de les forces policials són les activitats que més s'han desenvolupat al llarg d'aquest trimestre. En el cas de **Sierra Leone**, les forces policials i les FFAA van continuar els seus processos de formació per als quals van comptar amb el suport de contingents internacionals. Encara que els resultats d'aquests processos de formació són bastant positius de cara a la possible assumpció de les tasques de seguretat per part de les forces policials nacionals, en substitució de les forces armades, es va posar de manifest el problema que existeix de falta de mitjans i recursos adequats per poder desenvolupar la seva labor. Un fet que només es pot resoldre amb aportacions econòmiques que proveeixin del material logístic necessari, com mitjans de locomoció i uniformes, entre d'altres.

Al **Sudan del Sud**, les Nacions Unides van iniciar a través de la UNPOL un projecte per desenvolupar la credibilitat del Servei de Policia per al Sud del Sudan (SSPS). L'objectiu és que aquest servei es converteixi en una alternativa a l'opció militar. En el trimestre el Comitè per al Desenvolupament Policial, format per la UNPOL i l'SSPS, va recopilar dades sobre els estàndards professionals del personal policial existent al sud amb la finalitat de dissenyar un programa de preparació policial d'acord amb les necessitats. Quant a les possibilitats de finançament d'aquest programa, el PNUD va aprovar un finançament de 800.000 dòlars, que podran ser utilitzats en algunes de les activitats proposades per l'UNPOL i el SSPS, entre les quals es contempen la creació de dos nous gabinets, un de gènere i un altre per a assumptes legals, i la continuació del procés de registre policial i els cursos de preparació bàsica per a policies.

Finalment a l'Àfrica, la Presidenta de **Libèria**, Ellen Johnson-Sirleaf, va anunciar que els EUA aportaran 45 milions de dòlars al procés de reforma de les FFAA i del sector de la seguretat.

⁵ La missió de monitoratge d'Aceh (AMM), que va acabar el 31 de desembre del 2006, va ser un esforç conjunt de la UE, Suïssa i Noruega més cinc països de l'Associació de les Nacions del Sud-est Asiàtic (ASEAN).

⁶ Dins d'aquest àmbit s'emmarquen: seguretat i desmilitarització; capacitació de la policia i l'exèrcit, protecció de la població i protecció d'infraestructures i institucions i restabliment de les institucions de seguretat nacionals. Un aspecte clau dins d'aquest àmbit són els programes de desarmament, desmobilització i reintegració d'antics combatents (DDR), desminatge i recol·lecció d'armament, que s'analitzen de manera específica a l'apartat de desarmament

La importància de l'apoderament local en el procés de reforma del sector de la seguretat

Els processos de reforma iniciats a molts dels països que entren en un procés de rehabilitació postbèlica pateixen errors similars. Si bé és cert que cadascun d'aquests processos de reforma ha de ser dissenyat *ad hoc*, atès que han de contemplar les característiques específiques de cada context, així com les seves necessitats concretes, existeixen una sèrie d'elements que es repeteixen en tots els processos i que coarten la seva evolució. Entre d'altres caldria esmentar el fet que els Governos nacionals, per imposició dels donants, es veuen obligats a dissenyar estratègies nacionals de reforma amb objectius massa ambiciosos i impossibles de complir en els terminis assenyalats, no només per la falta de fons, sinó també per la falta de recursos i capacitats. O el fet que la majoria de les reformes proposades són dissenyades i, sovint, engegades per elements externs, aliens a l'estructura política i social existent al país, amenaçant amb això no només la seva sostenibilitat sinó la mateixa reforma. Com a exemple d'aquests problemes es recullen a continuació els casos d'Afganistan, Sierra Leone i Libèria.⁷

En el cas de l'**Afganistan**, una de les principals amenaces a la seguretat, a part de l'enfortiment de les milícies talibanes, radica en la utilització dels senyors de la guerra locals (com l'Aliança del nord, entre d'altres) tant durant l'enfrontament amb els talibans, com posteriorment per prestar serveis de seguretat que no han estat assumits en algunes zones ni pel govern afganès ni per les tropes internacionals desplegades en el país. A això cal afegir-hi el fet que l'Executiu afganès i la comunitat internacional no comparteixen un concepte de seguretat comuna. Des de l'inici el procés de reforma va estar dirigit per actors de seguretat externs amb poca coordinació entre ells. La intervenció es va estructurar per Governos donants, quedant cadascun d'ells a càrrec d'un àrea concreta de reforma. Així, els EUA van assumir la reforma de l'exèrcit nacional, Alemanya la policia nacional, Itàlia la reforma judicial, el Regne Unit la qüestió dels narcòtics i, finalment, el Japó va assumir el procés de DDR i el desmantellament dels prop de 1.800 grups il·legals existents a l'Afganistan. Aquesta estructuració de la resposta internacional ha provocat que aquesta estigui sent irregular a causa principalment de la poca coordinació entre els països implicats en el procés i a la no implicació en aquest de les autoritats afganeses i la població local. El resultat fins al moment ha estat desigual. D'una banda s'ha dut a terme la reforma del Ministeri de Defensa i l'Exèrcit, però per l'altra: la producció d'opi s'ha incrementat en un 59%, segons dades del 2006; cap dels 1.800 grups armats il·legals estimats es va dissoldre durant el període de desarmament voluntari; la població continua associant la policia amb el crim i la corrupció, i, finalment, el sector judicial continua sent feble, mancat de personal qualificat i infraestructures i, sobretot, corrupte.

Per contra, a **Sierra Leone** el procés va estar liderat pel govern que va comptar amb el suport de la UNAMSIL per al manteniment de la seguretat i la contribució econòmica i logística del Regne Unit, a través del Departament per al Desenvolupament Internacional (DFID, per les seves sigles en anglès). Des d'un inici es va dur a terme un procés de revisió de les condicions de seguretat imperants en el país per identificar els seus principals reptes i amenaces, així com les institucions clau amb les quals treballar per contrarestar els principals problemes i mancances. Aquest procés va ser més participatiu, el que va redundar que els resultats obtinguts es poguessin emmarcar dins de l'estratègia global del Govern, contribuint amb això a garantir la seva sostenibilitat. No obstant això, un procés participatiu tampoc no és garantia d'èxit, atès que per a això seria necessari assegurar la disponibilitat de recursos financers al llarg de tot el procés.

En el cas de **Libèria**, la primera fase del procés de reforma, encara que en mans locals, va estar caracteritzada per la dispersió, a causa principalment de la multiplicitat d'actors implicats. Després de la formació del nou Govern electe, la Presidenta Ellen Johnson-Sirleaf va sol·licitar el suport dels EUA per dur a terme el procés de reforma, segons l'establert a l'Acord de Pau.⁸ Els EUA van assumir el lideratge transmetent aquesta responsabilitat a empreses de seguretat privada com Dyncorp i RAND Corporation. Com a resultat, tant la societat civil com el Govern van quedar marginats d'un procés de reforma caracteritzat per la falta de transparència.

En conclusió, el principal problema rau en el fet que els donants tendeixen a assumir el lideratge dels processos, en lloc de simplement donar-los suport deixant que sigui la comunitat local la que prengui les regnes, amb el consegüent perjudici per als processos de reforma que pateixen de falta de perspectiva local i de sostenibilitat.

També a **Indonèsia (Aceh)** es van incrementar els actes violents en la majoria dels districtes de la província sense que s'hagi pogut establir cap vincle que pogués explicar-ne la causa. Alguns analistes van apuntar a la situació de pobresa i atur que no ha millorat malgrat els

⁷ Nathan, L.; *Local ownership of security sector reform: a guide for donors*. Global Policy Forum, Regne Unit. Gener del 2007.

⁸ A l'Article VII de l'Acord de Pau d'Accra del 2003 els signataris requerien que els EUA lideressin l'organització del programa de reforma de les FFAA.

recents avanços polítics i a les inversions econòmiques realitzades a la província, sobretot arran del tsunami.

En contraposició, les condicions de seguretat a **Haití** van experimentar una millora gràcies al dispositiu conjunt de la MINUSTAH i la PNH que va continuar realitzant detencions de líders i membres de grups juvenils armats a Port-au-Prince i Gonaïves, elevant el nombre de persones detingudes en el que va d'any a 600.

Finalment, és necessari fer un punt i a part en relació a la situació de **l'Afganistan** i **l'Iraq**. En ambdós països els enfrontaments armats, els atacs perpetrats per tots els bàndols i els actes terroristes van reflectir una situació de guerra,⁹ més que un context postbèlic. Malgrat això, la intervenció internacional es va dur a terme com si d'un procés de rehabilitació postbèlica es tractés en un afany d'aconseguir posar fi al conflicte armat.¹⁰ Així, en el cas de **l'Afganistan**, les Nacions Unides i alguns països occidentals van donar la possibilitat que s'iniciessin converses amb la facció moderada de les milícies talibanes, un fet al qual els EUA s'han oposat rotundament i, per tant, també el President Hamid Karzai. En el seu lloc, Hamid Karzai va anunciar que a principi d'agost 700 ancians procedents de l'Afganistan i el Pakistan celebraran una *jirga* tradicional (mecanisme ancestral per a la resolució de conflictes) per tractar la qüestió de la insurrecció talibana. Finalment, en el cas de l'Afganistan és necessari destacar que les morts de civils a conseqüència de les intervencions dutes a terme per les tropes internacionals han incrementat l'animadversió que aquestes provoquen entre la població.¹¹ Un sentiment que s'ha contagiat a la majoria dels treballs que les organitzacions internacionals estan intentant dur a terme al país. Per la seva banda, a **l'Iraq** ciutats com Samarra, Bagdad o Fallujah van continuar acusant la falta de medicines, menjar, aigua, subministrament elèctric i, sobretot, llibertat de moviment de la seva població. El toc de queda establert per les tropes dels EUA amb el suport del Govern a la ciutat de Samarra després d'un atac perpetrat contra aquestes va contribuir a empitjorar la situació de la població que viu en unes condicions mínimes. Igualment, a Fallujah es va imposar un toc de queda a mitjan de maig. Aquesta ciutat ha estat dividida per les tropes dels EUA en diverses seccions per impedir la lliure circulació dels seus habitants. Per a això han comptat amb la col·laboració de les forces de seguretat iraquianes, en concret la divisió "*Anbar Revolutionary Force*", coneguda per haver dut a terme presumptament dotzenes d'execucions de joves durant els mesos passats.

b) Govern i participació

Aquest àmbit engloba, entre altres aspectes, els processos de creació o reforma d'institucions administratives i polítiques i el foment de processos participatius: en concret, l'establiment d'una estructura constitucional representativa, l'enfortiment de la gestió del sector públic i l'administració i la garantia de la participació lliure i activa dels ciutadans en la formació de govern.¹²

Durant el trimestre va destacar l'evolució dels processos electorals pendents a Sierra Leone i Nepal. A **Sierra Leone**, la Comissió Electoral Nacional (NEC, per les seves sigles en anglès) va finalitzar el registre de votants que es va iniciar durant el mes de febrer passat. S'han censat prop de 2,6 milions de persones, al voltant del 91% de possibles electors. Segons les Nacions Unides, l'èxit del registre s'ha degut a la campanya de sensibilització pública que va dur a terme la NEC i a la mobilització promoguda des dels partits polítics, les ONG i els mitjans de

⁹ Vegeu l'apartat de conflictes armats.

¹⁰ El tercer criteri utilitzat a l'indicador número 4 contempla els països o territoris que encara es troben en fase bèlica, però en els quals existeix una considerable ajuda internacional de caràcter postbèlic, que moltes vegades s'utilitza com a incentiu per facilitar la consecució o el compliment d'un acord que permeti posar fi a les hostilitats.

¹¹ Segons dades de les Nacions Unides la mort de civils com a conseqüència dels enfrontaments entre les tropes internacionals i les milícies talibanes s'ha incrementat en un 40% en relació a l'any passat.

¹² Dins de l'àmbit de govern i participació es contemplen: la construcció de bon govern i el foment de la participació; procés d'elaboració d'una Constitució; formació de govern; divisió de poders; desenvolupament d'un govern local; transparència i anticorrupció; suport als processos electorals; enfortiment i formació de partits polítics; foment de la independència, transparència i pluralitat dels mitjans de comunicació; i l'apoderament de la societat civil, entenent aquest com: el procés de formació d'associacions; desenvolupament de moviments socials; organització de fòrums de discussió; i els programes de capacitat social.

comunicació. Quant a la falta de fons existent per cobrir el cost total de les eleccions, les aportacions econòmiques rebudes de la Comissió Europea, el Japó i els EUA han cobert parcialment el dèficit existent. La NEC va proposar retardar les eleccions a l'11 d'agost, una proposta que va ser aprovada malgrat no comptar amb el suport del partit opositor PMDC. El motiu per sol·licitar aquest retard va ser el fet que la NEC no volia córrer el risc que, degut al fet que els comicis se celebren en època de pluges, no es pogués dur a terme la distribució del material electoral en tots els districtes a temps. D'altra banda, el mateix dia de les eleccions generals està previst que se celebri un referèndum constitucional per aprovar les reformes proposades per la Comissió de Revisió Constitucional. Els canvis plantejats afecten aspectes clau, com l'ampliació dels criteris de ciutadania o la creació d'una Cambra especial en el Parlament per als líders tribals, entre d'altres, per la qual cosa seria aconsellable que es dugués a terme una campanya d'informació àmplia per a donar a conèixer a la població l'abast i transcendència d'aquestes modificacions, fet que encara no s'ha produït. Per aquests motius la NEC va proposar que aquest referèndum es posposés a novembre del 2008.¹³

Al **Nepal**, on, després d'un intens debat entre l'Aliança dels set partits i el CPN-M, es va formar finalment un Govern interí de coalició format per 22 Ministres, el nou Executiu va decidir posposar les eleccions previstes a l'Assemblea Constituent fins al mes de novembre. En aquesta decisió va influir-hi el fet que la Comissió Electoral va declarar que era tècnicament impossible celebrar els comicis el 20 de juny tal com estava previst. Aquest fet retarda l'inici del procés de reformes necessari per acomodar la multitud de demandes procedents de tots els grups que componen el país. Amb aquest retard es corre el risc que continuïn les revoltes i enfrontaments, com els que s'han produït des de la signatura de l'acord de pau. El Parlament també va aprovar una reforma de la Constitució interina per la qual l'Assemblea Nacional podria abolir la Monarquia, existent des de fa 240 anys, si es considerés que el Rei està obstruint el procés constituent actualment en marxa.

En una altra part de l'Àsia, a l'**Afganistan**, el règim del President Hamid Karzai va continuar perdent suports, com va mostrar la formació d'un nou bloc polític, Front Nacional Unit (UNF), format per grups tan dispars com membres de l'actual Govern, parlamentaris en l'oposició, antics comunistes, anticomunistes i membres de la insurrecció. Aquest bloc ha designat com a primer líder l'anterior President de l'Afganistan, fins a la presa del poder per part dels talibans, Burhanuddin Rabbani, i ha demanat un canvi del sistema presidencial a un parlamentari, un sistema de vots proporcional, l'elecció de governadors provincials, el reconeixement de la línia Durand i l'inici de converses amb els talibans moderats.

El panorama governamental a **Côte d'Ivoire** va estar centrat en l'engegada de les disposicions previstes en el recentment signat Acord d'Ouagadougou. Així Charles Konan Banny va ser substituït en el càrrec de Primer Ministre pel líder de les *Forces Nouvelles*, George Soro, qui estarà en el càrrec fins a la celebració de les eleccions presidencials, per a les quals no existeix data. Es preveu un termini de 10 mesos per a l'engegada de totes les tasques necessàries per possibilitar els comicis, com són l'elaboració del cens de votants i la preparació i expedició de targetes d'identitat i d'electors. Es destaca el fet que la certificació internacional de les eleccions, després d'una sèrie de controvèrsies entre el President i el Primer Ministre sobre la pertinència de la figura de l'Alt Representant per a les Eleccions, passarà a ser una responsabilitat més del Representant Especial del Secretari General de l'ONU, per a la qual comptarà amb el suport d'una oficina independent creada a aquest efecte. És necessari destacar la falta d'accés a la informació sobre el nou acord de pau de gran part de la població, sobretot la procedent de zones rurals, que es va mantenir aliena als recents esdeveniments que han tingut lloc en el país, amb el perjudici que això comporta per a la seva situació humanitària i la seva presa de decisions. Fins al moment l'Oficina del Primer Ministre no havia dut a terme cap acció per resoldre aquest fet, encara que va indicar que està preparant una campanya d'informació, per a la qual no compta amb fons. Finalment, el Govern va iniciar el desplegament de l'administració estatal per tot el país, a través del nomenament i assignació de prefectures i magistratures.

A **Burundi**, el President, Pierre Nkurunziza, va dur a terme una sèrie de reunions amb el líder del grup armat d'oposició FNL, Agathon Rwaswa, que van aconseguir desbloquejar alguns dels

¹³ Un fet sobre el qual l'Executiu no s'havia pronunciat al tancament d'aquest informe.

processos encara pendents¹⁴, que podrien perjudicar el desenvolupament del procés de rehabilitació postbèlica.

Quant a la **RD Congo** la nova Assemblea Parlamentària va assenyalar quines seran les seves principals prioritats de treball, entre les quals es destaquen l'elaboració de la llei de descentralització, la llei sobre l'estatut de l'oposició i la finalització i aprovació del pressupost que han plantejat per al que resta del 2007. Els membres de l'Assemblea Nacional van finalitzar un programa de capacitació dirigit pel PNUD. Després de finalitzar aquesta activitat, el PNUD i el Govern van iniciar el procés de planificació de l'estratègia de treball que l'Executiu durà a terme durant els pròxims cinc anys. Aquest nou marc d'intervenció estarà basat en l'Estratègia de Reducció de la Pobresa (2007-2010) i se centrarà en aspectes vinculats a la governabilitat, la reforma del sector de la seguretat i la generació d'ocupació a través de microcrèdits.

D'altra banda, a **Libèria** les acusacions de corrupció manifestades per l'Auditor General, John Sembe Morlu, després de la seva revisió de l'esborrany del pressupost fiscal previst per a 2007-2008 i que està pendent de debatre's a l'Assemblea Nacional, van provocar les crítiques dels responsables polítics de l'Administració Liberiana, els quals van indicar que la informació en la qual estan basades les acusacions de l'Auditor General és incompleta cosa que els resta credibilitat, un fet que posa en perill la labor que la seva oficina hauria de realitzar en el futur, que és auditar com s'ha executat el pressupost nacional.

En aquest sentit, a **Haití**, un país en el qual també existeixen índexs molt alts de corrupció, el President René Préval, que va complir un any en el càrrec, va anunciar la seva intenció d'invertir tots els esforços possibles per lluitar contra la corrupció identificada entre els membres de la policia i altres estaments de l'administració de l'Estat.

c) Justícia i reconciliació

Les activitats que s'inicien en l'àmbit de la justícia i la reconciliació¹⁵ tenen per objectiu la constitució d'un sistema legal imparcial i responsable capaç d'afrontar els abusos passats i evitar-ne de futurs. En concret, instaurar un sistema de justícia transparent, lleis justes, sistemes penals que respectin la legislació internacional en matèria de drets humans i mecanismes formals i informals per resoldre els greuges esdevinguts a conseqüència del conflicte.¹⁶

A **Sierra Leone** es va establir un Comitè de Coordinació per al Sector de la Justícia que aglutina els principals actors en aquest sector, com el Programa per al Desenvolupament del Sector de la Justícia. L'objectiu d'aquest Comitè és incrementar l'eficàcia i efectivitat de les actuacions que es duen a terme en aquest àmbit i evitar la duplicació d'esforços.

Al **Sudan del Sud**, el Ministeri d'Assumptes Legals i Desenvolupament Constitucional va nomenar més de 200 fiscals durant el mes d'abril, que van seguir un procés de formació a Juba abans de ser desplegats pels estats del Sud.

D'altra banda, l'Oficina del PNUD a **Haití** va anunciar la seva intenció d'engegar un projecte per donar suport el desenvolupament de l'Estat de dret, que comptarà amb el suport econòmic de l'Agència Canadenca per al Desenvolupament Internacional. Durant el trimestre, l'ICG va publicar un informe denunciant que la situació de massificació i inseguretat que es viu a les presons haitianes podria constituir un risc latent que podria provocar un esclat de la violència. A l'informe s'hi assenyalaven quatre àmbits d'actuació específics: la millora de les condicions carceràries dels detinguts i de les condicions laborals dels funcionaris de presons, el reforç dels

¹⁴ Vegeu apartat de processos de pau.

¹⁵ Justícia i reconciliació engloba: justícia transicional; tribunals internacionals, comissions de la veritat, reparacions i capacitació individual; enfortiment del sistema judicial; desenvolupament d'un Estat de dret; educació en drets humans; i suport als organismes de diàleg i reconciliació.

¹⁶ L'apartat de drets humans profunditza en els aspectes de justícia transicional, així com en tot el directament vinculat amb el respecte als drets humans i el dret internacional humanitari.

sistemes de seguretat de les institucions penitenciàries i l'increment de la inversió en la seva administració.¹⁷

Finalment, el Govern de **Burundi** va decidir establir una comissió de veritat i reconciliació i un tribunal per jutjar els responsables d'haver comès crims de guerra, genocidi, crims contra la humanitat i altres greus violacions dels drets humans,¹⁸ segons va anunciar l'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans, Louise Arbour, després de la visita que va realitzar al país com a membre de la delegació de la Comissió per a la Consolidació de la Pau de les Nacions Unides.

d) Benestar social i econòmic

En aquest àmbit les fases d'acció humanitària o d'emergència i la de rehabilitació conviuen estretament.¹⁹ Les primeres etapes per a la rehabilitació d'un sistema de benestar social i econòmic²⁰ tenen a veure amb el retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, la seguretat alimentària, la reconstrucció d'habitatges i infraestructures físiques, l'assistència mèdica, l'assistència social, la generació d'ocupació i les estratègies engegades per al desenvolupament econòmic, la reforma legal dels drets de la propietat i el desenvolupament d'un sistema bancari i financer eficaç.

Un dels factors que més influeixen en el procés de retorn de les persones desplaçades internes i refugiades és l'accés a la terra. Al **Sud de Sudan** es va incrementar el procés de retorn de les persones desplaçades internes procedents del sud de Darfur, el nord de Bahr el Ghazal i altres llocs. Davant aquest fet, la Comissió de Terres per al Sud del Sudan va organitzar al costat de la FAO una sèrie de seminaris sobre la propietat de la terra per analitzar les conclusions de l'informe titulat "L'abast del dret consuetudinari sobre la terra", elaborat per aquesta organització de les Nacions Unides, així com altres qüestions vinculades amb les preocupacions sobre la propietat de la terra de les comunitats locals i les persones retornades. Quant a aspectes de caràcter econòmic, el Govern del Sud del Sudan va anunciar retallades pressupostàries per al que queda de 2007 per cobrir el dèficit produït com a conseqüència d'uns ingressos procedents del petroli menors de l'esperat. Finalment, va seguir sense assolir-se un acord entre l'NCP i l'SPLM en relació a la demarcació fronterera d'Abyei.

A **Libèria** els enfrontaments com a conseqüència de la titularitat de les terres van augmentar de forma paral·lela al retorn de persones desplaçades i refugiades. Davant el temor que aquestes disputes puguin convertir-se en una nova causa de conflicte, la Presidenta de Libèria, Ellen Johnson-Sirleaf, va anunciar la seva intenció de crear una Comissió per a la Reforma Agrària que dirimeixi les múltiples disputes que s'estan produint entorn d'aquest fet.

També en el cas de **Burundi** la Delegació de la Comissió per a la Consolidació de la Pau, a més d'assenyalar la importància de les reformes socioeconòmiques com un aspecte clau per plantar cara a la situació de pobresa i fam endèmiques que afecten el país, va subratllar la necessitat d'eliminar la discriminació i marginació que sofreixen les dones. Així mateix, va destacar els problemes derivats del dret a la propietat de la terra. Aquesta última qüestió va ser assenyalada com un element clau per poder avançar amb èxit en el procés de retorn i reintegració de les persones refugiades i desplaçades internes, especialment després de l'anunci realitzat per Tanzània de la seva decisió de tancar 10 camps de refugiats burundesos d'aquí a final d'any. Alguns d'aquests camps es van crear el 1979.

¹⁷ Vegeu l'informe complet *Haiti prison reform and the rule of law* a http://www.crisisgroup.org/library/documents/latin_america/b15_haiti_prison_reform_and_the_rule_of_law.pdf.

¹⁸ Vegeu l'apartat de drets humans.

¹⁹ Els aspectes més vinculats amb l'assistència d'emergència i el restabliment dels serveis bàsics a la població es recullen més en profunditat en l'apartat d'acció humanitària.

²⁰ Reconstrucció d'infraestructures físiques, programes de suport al retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, garantia de salut pública i d'un sistema educatiu, xarxa de seguretat social, estratègies de suport i desenvolupament econòmic, generació d'ocupació, desenvolupament dels mercats econòmics, reforma legal dels drets de propietat, treball i mercat, suport al comerç internacional, desenvolupament del sistema d'inversions, sistemes bancari i financer.

El dret a la tinença de la terra

Malgrat que la qüestió de la propietat és un element clau tant per a la recuperació d'un país després d'un conflicte armat, com per a la prevenció de futurs conflictes, aquesta no rep l'atenció adequada en les operacions que es despleguen en la fase postbèlica.²¹

Atès que l'accés a la terra representa la possibilitat de subsistir o no en la majoria dels països que surten d'un conflicte armat és essencial establir immediatament mecanismes adequats per dirimir les possibles disputes relacionades amb la tinença de la terra. Al mateix temps, s'hauria d'elaborar una legislació que desenvolupi els drets continguts en el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals i que reformi les lleis tradicionals que dificulten o impedeixen, per exemple, l'accés a la propietat de la terra en igualtat de condicions per part de les dones, i crear un mecanisme que gestioni les reclamacions relacionades amb la propietat i l'ús de la terra. D'aquests canvis dependran les estructures econòmiques i socials que configuraran el futur del país, sense oblidar el paper determinant que tenen per a la possibilitat d'un retorn pacífic de les persones refugiades o desplaçades internes. Com a mostra de la dimensió del problema és necessari recordar que la disputa per la propietat de la terra ha jugat un paper clau en les guerres que s'han produït especialment a l'Àfrica. Segons alguns autors, l'etiqueta de conflictes "tribals" sovint emmascara altres motius subjacents més vinculats amb la propietat i l'ús de la terra. Per tots aquests motius seria necessària una major implicació internacional en les qüestions vinculades amb la tinença de la terra per assolir amb els governs locals una resposta immediata i eficaç a una qüestió, que si no es soluciona pot contribuir al ressorgiment de tensions i enfrontaments. A tall d'exemple es mostren els casos de Burundi i Sud Sudan.²²

En el cas de **Burundi** els enfrontaments per la propietat de la terra eren habituals abans del conflicte armat, a causa de l'alta densitat de població. Després de la signatura de l'acord de pau i l'inici del retorn de les persones refugiades, moltes d'elles absents durant gairebé 30 anys, els enfrontaments per la propietat de la terra s'han incrementat. Les persones retornades troben que les seves propietats han estat usurpades per familiars, que no tenen intenció de retornar-les o, en altres casos, han estat lliurades pel govern a terceres persones. Al març de 2006 es va formar la Comissió Nacional per a la Terra amb un mandat de tres anys per crear i administrar mecanismes uniformes a nivell local que donin resposta als conflictes de la terra que puguin sorgir com a conseqüència del procés de repatriació. Aquesta Comissió compta amb el suport tècnic de la cooperació danesa i l'econòmic del mateix Govern, el PNUD i el Fons per a la Consolidació de la Pau.

En el cas del **Sudan del Sud** la meitat del territori està format per terres àrides i paratges rocosos, la qual cosa fa que les arrels dels conflictes interètnics que afecten aquest país estiguin estretament vinculades amb la propietat de la terra²³ i l'ús dels recursos aquífers existents. Els Acords de pau assolits al Sudan contempnen la creació de comissions nacionals que dirimeixin les disputes existents sobre la propietat de la terra. En el cas del Sudan del Sud alguns articles de l'acord són contradictoris en relació a les qüestions vinculades amb la propietat de la terra i la distribució de la riquesa, un fet que ha provocat una situació d'estancament. A això cal afegir-hi el fet que els actors implicats en la resolució de les disputes que pertocquen a la propietat de la terra, el Govern Nacional d'Unitat i el Govern de Sudan del Sud, posseeixen agendes amb interessos divergents, un fet que dificulta l'arranjament pacífic de controvèrsies.

Per aquest motiu és d'especial importància que la reforma de les lleis vinculades amb la propietat es dugui a terme durant les primeres etapes d'un procés de rehabilitació postbèlica. Amb això es podria contribuir a evitar situacions de tensió com les que existeixen en l'actualitat en alguns dels països esmentats anteriorment.

Quant als processos de retorn oberts en altres països, en el cas de l'**Afganistan** es van intensificar les repatriacions de persones refugiades procedents de l'Iran i el Pakistan sense que es donessin les condicions necessàries per al seu adequat reassentament a les àrees de retorn a la zona oest del país. Aquesta circumstància ha deixat prop de 85.000 persones repatriades en unes condicions de vida bastant precàries. A l'**Iraq**, no obstant això, la continuació dels enfrontaments armats va provocar el procés contrari. Durant el trimestre es va incrementar la fugida d'iraquians cap als països veïns, Síria i Jordània principalment, que han començat a endurir les condicions per creuar les seves fronteres respectives. Organitzacions internacionals, com l'ACNUR o Refugees International, han realitzat crides perquè els països occidentals, especialment els EUA i el Regne Unit, per la seva responsabilitat directa en la

²¹ Kitay, M., *Land tenure issues in post conflict countries*, article presentat a la Conferència internacional per a la tinença de terres en el món del desenvolupament, Universitat de Capetown, Sud-àfrica. Gener del 1998.

²² Martin, A., Palmer, R.: *Independent Review of Land Issues*, Southern and Eastern Africa. Volume III, 2006-7.

²³ En el cas de Darfur aquesta comissió encara no s'ha posat en marxa per la continuació del conflicte armat.

situació que viu el país, comencin a responsabilitzar-se de les conseqüències de la intervenció i la postguerra a l'Iraq. A més, el desplaçament intern de persones va continuar fent més gran la separació ètnica i religiosa. La xifra de persones refugiades i desplaçades internes a l'Iraq segons les Nacions Unides arriba a els quatre milions.

D'altra banda, a **Indonèsia (Aceh)**, representants del BM van constatar el fet que la majoria de les inversions realitzades a l'illa durant els últims dos anys, aproximadament nou mil milions de dòlars, s'han destinat a activitats vinculades amb el tsunami en detriment dels programes de rehabilitació postbèlica, deixant una gran part de la població afectada pel conflicte armat sense les atencions adequades, un fet que pot ser focus de tensió. A més, els projectes vinculats amb el tsunami tampoc no estan assolint els resultats esperats la qual cosa ha contribuït a incrementar el malestar de la població. A manera d'exemple, de les 100.000 cases que l'Agència per a la Rehabilitació i la Reconstrucció d'Aceh-Nias (BRR) tenia previst reconstruir per a final de 2006, només s'han dut a terme 64.000, segons les dades fetes públiques a través d'un informe de la mateixa agència.

Finalment, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir aixecar l'embargament que pesava sobre l'exportació de diamants a **Libèria** durant els últims sis anys.²⁴ En el termini de tres mesos el país haurà d'adherir-se al Procés de Kimberley, després del qual el Govern haurà de complir amb totes les recomanacions necessàries per assolir la certificació que assegura la no vinculació de les pedres precioses amb conflictes armats. Després d'això la UNMIL va cedir el control sobre l'Oficina Regional per a la Certificació de Diamants al Govern. S'espera que els fons obtinguts per l'exploració diamantífera contribueixin al desenvolupament del país.

4.2. Països en fase avançada de rehabilitació – Esdeveniments més destacats

Durant aquesta fase els objectius dels programes engegats són reforçar les reformes polítiques i programes humanitaris preexistents i fomentar el desenvolupament sostenible per assegurar que els canvis realitzats durant els primers anys del procés de rehabilitació es converteixen en recursos per al desenvolupament.²⁵ En determinades circumstàncies el treball se centra en aspectes polítics i institucionals o en processos de reformes que encara estan pendents de resoldre.

En aquest trimestre es destaquen els esdeveniments ocorreguts a Sèrbia (Kosovo) i a Timor-Leste. A la, fins al moment, província sèrbia de **Kosovo** es va arribar a una situació d'estancament després del rebuig del Pla Ahtisaari per part de la delegació de Belgrad. Aquest fet va provocar que la continuació del procés depengui ara de l'aprovació d'una resolució del Consell de Seguretat de l'ONU sobre l'estatus de Kosovo. Rússia ja ha descartat diversos esborranys i ha anunciat que bloquejarà qualsevol resolució que doni suport a les propostes del Pla Ahtisaari. Els EUA, per la seva banda, van anunciar la seva decisió de seguir endavant amb el procés, mentre la UE va assenyalar que no continuarà amb els seus plans de desplegament a la zona sense una resolució de les Nacions Unides.

D'altra banda, a **Timor-Leste** es van celebrar eleccions presidencials, en les quals va resultar vencedor en la segona volta, José Ramos-Horta, exministre d'Afers exteriors i des del juliol de 2006 Primer Ministre, amb el 73% dels vots. El recompte de vots va mostrar un suport molt reduït de la població per a l'ex Primer Ministre, Mari Alkatiri, i el seu partit el FRETILIN, un fet que contrasta amb el suport obtingut pel nou partit, Congrés Nacional de Reconstrucció de Timor-Leste (CNRT), liderat per l'ex President, Xanana Gusmao. La continuació del FRETILIN al capdavant del govern o la seva substitució pel nou CNRT es dirimirà en les eleccions parlamentàries previstes per al 30 de juny.²⁶ Després de la jornada electoral es van produir una

²⁴ Resolució S/RES/1753 de 27/04/07 en <http://www.un.org/spanish/docs/sc07/scrl07.htm>.

²⁵ Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA en dimensions de la transició. Febrer del 2004. http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_Report_-_Final_Report.doc.

²⁶ Al tancament d'aquest informe i amb només el 20% de los vots escrutats, el FRETILIN liderava els resultats de les eleccions parlamentàries seguit del CNRT.

sèrie d'actes violents,²⁷ posant de manifest que els problemes de fons que van desencadenar la crisi que va provocar el reemplaçament de Mari Alkatiri com a Primer Ministre, continuen latents. Entre els objectius del seu nou mandat Ramos-Horta va esmentar la professionalització de les FFAA i de la policia, un tema encara pendent en el procés de rehabilitació de Timor-Leste i que ha estat durant el passat any un focus de tensió. Finalment, és necessari destacar el compromís anunciat pel President acabat de triar i el seu homòleg indonesi, S. Yudhoyono, d'ampliar en sis mesos el mandat de la Comissió de la Veritat i l'Amistat, establerta el 2005 per ambdós Governos per abordar els fets de violència esdevinguts poc després del referèndum d'independència del 1999. Les eleccions parlamentàries estan previstes per al 30 de juny.

4.3. Acompanyament internacional

Durant un procés de rehabilitació els actors internacionals que intervenen superen en nombre als quals van participar en el procés de pau, i les relacions que s'estableixen entre les diferents parts implicades són molt més complexes. Durant aquesta fase es dona una proliferació d'actors amb mandats que se solapen, i sovint, s'estableixen relacions de competitivitat entre ells per uns fons cada vegada més escassos. Per tot l'anterior, la coordinació estratègica és un repte polític de creixent rellevància en la construcció de la pau i clau per a l'èxit o el fracàs d'un procés de rehabilitació.

Al llarg del trimestre s'ha produït la renovació de diversos dels mandats de les missions de pau de les Nacions Unides actualment en marxa com la UNMIL a **Libèria** i la UNOCI a Côte d'Ivoire. En el cas de la UNMIL, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir prorrogar per sis mesos més la missió de les Nacions Unides, fins al setembre de 2007, encara que va sol·licitar al Secretari General de l'ONU que comencés a planificar una estratègia de sortida per a la missió.²⁸ Durant aquests sis mesos la UNMIL continuarà compartint efectius amb la UNOCI, quan es consideri oportú, i, sense que això vagi en detriment de les seves principals funcions, donarà suport les funcions que el Tribunal Especial per a Sierra Leone dugui a terme a Libèria. En el cas de la UNOCI, les Nacions Unides van dur a terme una missió tècnica d'avaluació a **Côte d'Ivoire**, per determinar quin hauria de ser el seu paper després de la signatura del nou Acord de pau d'Ouagadougou. Els avaluadors van recomanar que l'ONUCI seguís prestant labors de suport i supervisió en tots els processos que encara estan pendents de reforma, segons l'Acord. Durant el trimestre es van portar a terme una sèrie de reunions per elaborar els plans d'actuació i pressupostar els processos pendents, com l'electoral i el de reforma del sector de la seguretat, entre d'altres. Aquestes reunions van comptar amb la participació de representants del Govern, les institucions nacionals i les organitzacions internacionals. El cost total de les activitats previstes es va calcular en prop de 300 milions de dòlars, encara que de moment els fons disponibles ascendeixen tan sols a 100 milions de dòlars. Finalment, a la **RD Congo** es va ampliar el mandat de la MONUC²⁹ fins a final de desembre per dur a terme labors de protecció, suport al DDR i al procés de reforma del sector de la seguretat, així com l'enfortiment de les institucions democràtiques i l'Estat de dret.

Quant als marcs d'intervenció, la UNIOSIL va elaborar amb l'equip de terreny de les Nacions Unides a **Sierra Leone** un nou Marc d'Assistència al Desenvolupament de les Nacions Unides (UNDAF) per al període de 2008-2010. L'objectiu d'aquest nou UNDAF és enllaçar els objectius de governabilitat i drets humans amb el creixement sostenible i el desenvolupament humà.

Quant a les activitats concretes relacionades amb els donants i les institucions financeres, a **Burundi** es va celebrar una taula rodona en la qual el Govern va presentar el seu Pla d'Acció Prioritària (PAP), que va rebre el suport econòmic de Bèlgica, Alemanya, EUA i Noruega, entre altres països. Davant aquests nous compromisos adquirits pels donants és interessant assenyalar el cas d'Haití, on la lentitud en el desemborsament dels fons compromesos per part de la comunitat de donants va continuar perjudicant la labor del Govern en aspectes clau per a la recuperació del país, afectant principalment els programes socials del Govern, segons va declarar el Primer Ministre, Jacques-Édouard Alexis durant una reunió de CARICOM.

²⁷ Vegeu apartat de tensions.

²⁸ Resolució S/RES/1750 de 30/03/07 a <http://www.un.org/spanish/docs/sc07/scrl07.htm>.

²⁹ Resolució S/RES/1756 de 15/05/07 a <http://www.un.org/spanish/docs/sc07/scrl07.htm>.

La Comissió per a la Consolidació de la Pau

Finalment, el Comitè Organitzatiu de la **Comissió per a la Consolidació de la Pau**³⁰ va aprovar unes directrius provisionals que regularan com s'implicarà la societat civil en els treballs de la Comissió. El mateix organisme havia considerat aquesta participació com un aspecte clau, encara que sense concretar com podia concretar-se. Segons estableix aquest document, els representants d'organitzacions de la societat civil que estiguin compromesos amb activitats de construcció de pau podran ser convidats a parlar o a proporcionar informació a les reunions del Comitè Organitzatiu quan es consideri necessari. A més de les organitzacions de la societat civil, quatre donants institucionals: el BM, l'FMI, la Comissió Europea i l'Organització per a la Conferència Islàmica, van rebre una invitació per a participar, en aquest cas, en totes les reunions de la Comissió. Aquest fet va suscitar la controvèrsia en el Comitè Organitzatiu atès que alguns dels representants dels països membres consideraven que la participació permanent d'aquests quatre donants institucionals podria ser malinterpretada per la resta de donants, quan a les reunions es debatés sobre països o temes específics, en els quals no fossin aquests quatre donants sinó uns altres els que poguessin estar implicats de manera més activa.

D'altra banda, dues delegacions de la Comissió van visitar **Sierra Leone i Burundi**³¹ per obtenir informació de primera mà sobre la situació actual en ambdós països i definir al costat dels governs nacionals i altres representants claus les àrees prioritàries de treball i desenvolupar un marc integrat per a la construcció de la pau. Cal indicar que les visites van incrementar les expectatives d'ambdós països en relació al que pot assolir la Comissió. En el cas de Sierra Leone, les principals qüestions que encara estan pendents, segons va identificar la Comissió, són la falta de capacitats i disponibilitat de recursos adequats, un poder legislatiu encara limitat en el seu paper i les seves capacitats, poc diàleg entre els partits polítics, baixa participació de les dones en el procés polític, inseguretat econòmica principalment per causa de la pobresa, falta d'accés a la justícia, falta d'oportunitats d'ocupació en concret per als joves, la proliferació d'armes lleugeres, un subministrament d'energia inadequat, debilitat de l'Estat per a proporcionar els serveis bàsics i la continuació de la inestabilitat a la regió. El Govern de Sierra Leone desenvoluparà conjuntament un marc de cooperació de mitjà-llarg termini. Quant a les contribucions realitzades pel fons per a la Consolidació de la Pau, en el cas de Burundi la delegació va identificar que molts dels projectes finançats fins al moment, encara que específics de construcció de pau, eren més projectes a curt termini en lloc de prevaler aspectes més sostenibles de construcció de pau a mitjà i llarg termini.

³⁰ Nou Organisme intergovernamental de les Nacions Unides creat per respondre a la mancança identificada pel secretari General de l'ONU d'un fòrum on tots els actors de la rehabilitació poguessin reunir-se per coordinar la resposta internacional. Per a més informació vegeu: Baròmetre 10 i Escola de Cultura de Pau *Op. cit.*

³¹ Sierra Leone i Burundi són els dos primers i, de moment, únics països dels quals s'ocupa la Comissió.

Crisis humanitàries i acció humanitària

- ❑ Els últims informes de la FAO van alertar sobre l'augment de la inseguretats alimentària al con sud africà que afectaria més de cinc milions de persones.
- ❑ La falta de recursos i la violència van impedir el desenvolupament de l'acció humanitària de la UNRWA a la franja de Gaza.
- ❑ Només quatre països inclosos en el Procés de Crides Consolidades van aconseguir reunir el 50% dels fons necessaris per a l'acció humanitària des del gener.
- ❑ L'informe anual de l'ACNUR va destacar que el 2006 es va produir el primer augment en cinc anys del nombre de refugiats a causa principalment de la guerra de l'Iraq.

Aquest apartat aborda la situació en la qual es troben alguns dels actuals contextos de crisis humanitàries i la seva recent evolució, així com els principals esdeveniments ocorreguts durant el trimestre en relació amb l'acció humanitària.

5.1. Evolució dels contextos de crisi humanitària

A continuació s'hi analitza l'evolució d'alguns dels diferents contextos de crisi humanitària en els quals s'han produït esdeveniments rellevants durant el segon trimestre.¹ Actualment, existeixen **42 països en situació de crisi humanitària**, 25 dels quals es troben al continent africà, set a la regió de l'Àsia i Pacífic, cinc a Europa i l'Àsia Central, dos a Amèrica i tres a l'Orient Mitjà. Alguns d'aquests països es troben agrupats en el que es considera una crisi regional. En aquest segon trimestre els països amb crisis humanitàries de rellevància han passat de 41 a 42 amb la incorporació del Iemen a l'Orient Mitjà.²

Entre els fets més destacats d'aquest últim trimestre, destaca l'informe de la FAO que preveu que almenys **33 països patiran inseguretats alimentària** i necessitaran d'ajuda humanitària per abastar la seva població. D'aquests, 25 països es troben a l'Àfrica, set a l'Àsia i l'Orient Mitjà i un a Amèrica. Així, altres informes de diverses organitzacions humanitàries han posat l'accent en **la incidència del canvi climàtic sobre la fam, així com sobre l'augment dels desplaçaments humans i els conflictes per control de recursos**.³ D'altra banda, l'ACNUR va destacar en el seu últim informe que el nombre de refugiats ha crescut un 14% durant l'any 2006⁴, passant a ser més de 14 milions de persones, produint-se el primer augment en la taxa de refugiats des del 2002, assenyalant com a principal causa el conflicte de l'Iraq. Igualment, les dades referents a desplaçament intern també es van elevar si bé aquest augment s'atribueix a una millora en els sistemes de registre a causa de l'augment d'implicació de l'ACNUR en la protecció de la població afectada pel desplaçament.

Àfrica

Un informe de l'OMS va afirmar que 57 països, dels quals 36 es troben a l'Àfrica, sofreixen **dèficit en el nombre de treballadors sanitaris**, la qual cosa fa impossible la provisió de

¹ S'entén per 'crisi humanitària' una situació en la qual existeix una excepcional i generalitzada amenaça a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis acostumen a produir-se en contextos de pobresa, fragilitat de l'Estat i precarietat alimentària, en els quals un desastre natural o un conflicte armat generen l'aparició d'una crisi alimentària, malalties i desplaçaments forçats de població dins del país o cap a l'exterior, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

² Es considera que s'ha produït una millora o una deterioració d'aquestes crisis en funció d'alguns aspectes concrets, com són la seguretat alimentària, l'accés a la població per part del personal humanitari, els desplaçaments de població o la resposta de la comunitat internacional a un context determinat. No obstant això, el fet de considerar aquests contextos com a crisis humanitàries ja comporta el reconeixement d'una situació de gravetat.

³ Intergovernmental Panel on Climate Change: *Climate Change 2007: Mitigation of Climate Change*. <http://www.ipcc.ch/SPM040507.pdf> ; Christian Aid: *Human tide. The real migration crisis*. http://www.christian-aid.org.uk/indepth/705caweekreport/human_tide3_.pdf

⁴ UNHCR: 2006 Global Trends. *Refugees, asylum-seekers, returnees, internally displaced and stateless persons*. [http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/AMMF-74BHB4/\\$FILE/unhcr-refugees-jun2007.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/AMMF-74BHB4/$FILE/unhcr-refugees-jun2007.pdf?OpenElement)

serveis mèdics bàsics a la població. Segons l'informe serien necessaris un milió d'especialistes sanitaris per plantar cara a les necessitats sanitàries del continent. També durant el trimestre, la **meningitis** va afectar seriosament quatre països africans: Burkina Faso, RD Congo, Sudan i Uganda, on es van registrar més de 15.000 casos en dos mesos i la mort de més de 1.500 persones en el mateix període.

a) Àfrica Austral

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Angola	Procés de retorn i reassentament	Estancament
Lesotho	Desastres naturals, VIH/SIDA	Millora
Madagascar	Desastres naturals, VIH/SIDA	Deteriorament
Swazilàndia	Desastres naturals, VIH/SIDA, crisi política	Estancament
Zimbabwe	VIH/SIDA, crisi política i econòmica, aïllament internacional	Deteriorament

Durant el trimestre, a **Angola**, l'ACNUR va donar per finalitzat el procés de repatriació de refugiats, que conclou amb la xifra global de 410.000 retornats. D'altra banda, la FAO i el PMA van indicar que els efectes de la falta o excés de pluges sobre les collites en el con austral provocaran que més de cinc milions de persones es vegin afectades per la inseguretat alimentària durant aquest any, especialment a Lesotho, Madagascar, Swazilàndia i Zimbabwe. En aquest sentit, les Nacions Unides van oferir un balanç final dels danys ocasionats per l'onada de ciclons a **Madagascar** xifrant en 150 els morts i més de 450.000 les persones afectades, on almenys 200.000 estarien patint desnutrició, per la qual cosa les agències de l'ONU es van veure obligades a duplicar la seva crida d'emergència inicial arribant a la xifra de 19,5 milions de dòlars. D'altra banda, un terç de la població de Swazilàndia es veurà afectada per la fam a causa de la persistència de la sequera segons dades de FAO.

Finalment, a **Zimbabwe** les mesures del Govern destinades a controlar les actuacions de les ONG van posar en perill les labors d'assistència humanitària al país, després que el President, Robert Mugabe, anul·lés les llicències de totes les organitzacions acusant-les de connivència amb l'oposició. Igualment, l'estudi de la FAO va llançar un balanç de més de quatre milions de persones amb seriosos problemes d'accés a aliment, a la qual cosa el Govern va reaccionar al·legant que no acceptaria cap tipus d'ajuda oferta per tercers països que estigués subjecta a condicionaments polítics.

b) Àfrica Occidental

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Côte d'Ivoire	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Millora
Guinea	Impacte conflictes regionals, desplaçaments forçats i crisi política	Deteriorament
Libèria	Impacte conflictes regionals, desplaçaments forçats	Millora
Sahel (Mauritània, Malí i Níger)	Desastres naturals, inestabilitat política	Estancament
Sierra Leone	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Estancament

A la regió occidental africana, la signatura de la pau a **Côte d'Ivoire** va obrir el camí perquè comencés el retorn de les més de 700.000 persones desplaçades internes. Fet que, no obstant això, podria dificultar la pacificació de determinades zones del país, especialment l'oest, si no s'implementen estratègies de reconciliació efectives entre la població local i la considerada forana i es troben solucions als litigis per la propietat de la terra. Per aquesta raó, l'ACNUR va llançar una crida complementària de set milions de dòlars per ajudar els retornats.

A més a la regió del Sahel, el Govern del **Níger** va constatar que la falta d'infraestructures i la llunyania de gran part de la població respecte als punts de distribució d'aliments havien provocat que un milió de persones estiguessin a la vora de la fam, mentre que 400.000 necessitaven ajuda immediata. D'altra banda, a **Mali** el PMA va denunciar que el Govern no inclou cap tipus

d'intervenció per a la prevenció i el tractament de la desnutrició en la seva estratègia per a la reducció de la pobresa encara que els índexs arriben a ser alarmants, sobretot al nord del país.

A **Libèria** OCHA va llançar una crida de 117 milions de dòlars destinats a incentivar l'apoderament i la dotació d'infraestructures sanitàries a les comunitats per intentar pal·liar els efectes de la progressiva retirada d'ONG humanitàries del terreny que presten el 70% de l'assistència mèdica del país. Finalment, a **Sierra Leone** UNICEF va alertar que la malària és la responsable de més del 40% de les morts en nens menors de cinc anys, xifra que podria descendir dràsticament a través de la prevenció i si es facilités el tractament adequat, la Teràpia Combinada amb Artemisinina, tal com recomana MSF.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Eritrea	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Estancament
Etiòpia	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Estancament
Somàlia	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deteriorament
Sudan	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deteriorament

L'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats, Antonio Guterres, va cridar l'atenció sobre la situació dels **refugiats etiòps i eritreus** a l'est del Sudan, mentre que el Govern d'**Eritrea** va anunciar que 3.400 famílies de desplaçats han retornat des del final de la guerra. La situació d'inseguretat alimentària es va mantenir a totes les regions d'**Etiòpia**, tal com va indicar l'últim informe d'OCHA.

A **Somàlia**, les males condicions del terreny a causa de les pluges i els constants impediments del Govern Federal de Transició per al repartiment de l'ajuda humanitària a Mogadiscio, on l'ACNUR va assegurar que almenys 90.000 persones havien tornat tot i la inseguretat, i als més de 400.000 desplaçats per la violència només en els últims mesos, van fer augmentar l'abast de la crisi humanitària. Finalment al **Sudan**, tot i que el Govern es va comprometre a accelerar els tràmits d'accés per al personal humanitari, la inseguretat a Darfur va continuar dificultant l'assistència a la població, en un trimestre on l'augment del nombre de desplaçats a causa dels bombardejos de les FFAA va posar al límit les capacitats dels camps d'acollida. Igualment, l'alternativa presentada per França per crear un corredor humanitari a través del Txad no va rebre suport dels Governos afectats ni de les organitzacions humanitàries que consideren que la proposta posaria en risc els seus operatius en la regió en crear-se confusió entre militars i humanitaris. Encara que posteriorment l'aviació francesa va engegar un pont aeri humanitari per facilitar la labor d'assistència del PMA a localitats aïllades a la frontera. Mentre, al sud més de 140.000 refugiats han retornat segons dades d'OCHA, alhora que ECHO va alertar sobre la propagació de les epidèmies a la regió a causa dels fluxos de tornada.

Estret d'Aden, una sortida desesperada. Refugiats somalis al Iemen

Mentre que a l'estiu del 2006 la immigració clandestina a Europa estava en boca de tots per la denominada crisi dels cayucos a les Illes Canàries, milers de persones realitzaven un altre arriscat viatge fugint de la guerra a Somàlia i tenint com a destinació el Iemen. Només el 2006, 26.000 somalis van arribar a la costa iemenita mentre que 340 persones morien en l'intent i 300 eren donades per desaparegudes. Aquest any ja són més de 5.600 els somalis que segons dades de l'ACNUR han aconseguit creuar l'estret d'Aden.

Les màfies de traficants de persones comencen la seva ruta a Puntlàndia, província de Somàlia autoproclamada independent, on els immigrants paguen entre 70 i 120 dòlars per poder creuar els a penes 250 km. que els separen de la península aràbiga. El Iemen és l'únic país de la regió que ha signat la Convenció de 1951 i el Protocol de 1967 per a la protecció dels refugiats, però la pobresa del país fa que el Govern pugui oferir poc més que el reconeixement d'aquest estatus als nousvinguts. Tot això en el cas dels somalis des que el 1988 col·lapsés el seu govern, ja que les persones originàries d'Etiòpia són normalment empresonades i posteriorment deportades en no poder provar que sofreixen persecució en el seu país d'origen, en un intent de diferenciar l'immigrant econòmic del refugiat. D'aquesta forma, les dades ofertes per l'ACNUR de al voltant de 100.000 persones refugiades al Iemen, de les quals 84.000

serien somalis, disten molt de reflectir la realitat dels milers de persones que no volen registrar-se a les oficines de l'ACNUR per por de ser deportades.

Una vegada al lemen la realitat dels refugiats somalis dista molt de millorar. Si bé la guerra queda lluny, l'alt índex d'atur que sofreix el país fa pràcticament impossible la subsistència; tanmateix, només un 5% dels refugiats decideix traslladar-se al camp de refugiats de Kharaz, enmig del desert 165 km. a l'oest d'Aden. La majoria intenten entrar en els països rics de la Península Aràbiga, però una vegada detectats són deportats. En aquest sentit la majoria dels refugiats consideren el reassentament com a única solució per a la seva situació, veient la pau a Somàlia impossible.

En una recent visita de l'Assistent per a la protecció dels refugiats de l'ACNUR, Erika Feller, la situació dels refugiats al lemen va ser descrita d'alarmant i Feller va sol·licitar l'augment dels fons destinats a la seva assistència. No obstant això, la solució real es troba a trobar propostes polítiques efectives posar fi al conflicte de Somàlia, posar en pràctica polítiques de desenvolupament que contribueixin a la reducció de la pobresa a la banya africana i amb això posar fi a les màfies que controlen el tràfic de persones a l'estret d'Aden.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Burundi	Situació postconflicte, volum de desplaçats interns	Deteriorament
Txad	Conflicte armat, inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Deteriorament
Congo	Disputes armades internes, desplaçaments forçats	Estancament
Kenya	Volum de desplaçats interns i refugiats, sequera	Estancament
R. Centreafricana	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deteriorament
RD Congo	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Millora
Rwanda	Impacte de conflictes regionals, desplaçaments forçats	Estancament
Tanzània	Volum de persones refugiades, sequera	Millora
Uganda	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Estancament

L'expulsió per part del Govern de Tanzània de ciutadans de **Burundi i Rwanda** als quals no se'ls reconeix l'estatus de refugiat es va incrementar en l'últim trimestre, fet que va ser denunciat per *Human Rights Watch* en considerar que es tracta d'una greu vulneració dels drets d'aquestes persones. S'espera que la tornada de refugiats s'intensifiqui en els pròxims mesos. D'igual manera, el PMA va anunciar que es veuria forçat a reduir el seu programa d'assistència a **Uganda** a la meitat a causa de la falta de fons. Els atacs per part de les milícies sudaneses *Janjaweed* a les fronteres del **Txad**, així com les disputes intertribals a l'àrea de Guereda va elevar a 140.000 el nombre de desplaçats interns a la regió aquest del país. Igualment, els enfrontaments per la propietat de la terra entre diferents tribus a l'oest de **Kenya** van provocar el desplaçament de desenes de milers de persones.

Al **Congo**, l'*Internal Displacement Monitoring Centre* (IDMC, per les seves sigles en anglès) va alertar que quatre anys després que finalitzés la guerra a la regió de Pool les causes que van generar el conflicte encara persisteixen i que a més la falta d'assistència sanitària adequada per als retornats i els habitants de la regió fan que les taxes de mortalitat siguin superiors a la de qualsevol altra part del país. A més, el PMA i UNICEF van alertar sobre la necessitat de recaptar més fons per plantar cara a la crisi humanitària que sofreixen especialment els desplaçats per la violència al nord de **R. Centreafricana** on el nombre total de persones desplaçades supera les 200.000. D'altra banda, a la **RD Congo** l'ACNUR va destacar que els enfrontaments de caràcter intermitent i els freqüents atacs a civils per part de grups armats al país van crear un estat permanent de desplaçament. Igualment, va assenyalar que existeixen més d'un milió de desplaçats interns al país, però que a una tornada reeixida de població desplaçada, li segueix un enfrontament que provoca nous desplaçats en altra part de la volàtil regió. En aquest sentit, el Director Executiu de la Conferència de la Regió dels Grans Llacs va començar una gira pels països signants del Protocol de Protecció de Desplaçats Interns⁵ per demanar la ratificació d'aquest document als Governos, la qual cosa suposaria una clara millora de la situació dels afectats pel desplaçament a la regió.

⁵ Vegeu Baròmetre 13

Amèrica i Carib

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Colòmbia	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Estancament
Haití	Desastres naturals, crisi política i econòmica	Millora

Les crisis al continent americà es van centrar a **Colòmbia** i Haití. En aquest primer país, el desplaçament de comunitats a causa de les fumigacions de les plantacions de coca va continuar sent massiu a la regió de Nariño, mentre que *Refugees International* va sol·licitar al Govern colombià que inscrivís degudament totes les persones desplaçades pel conflicte en el seu registre perquè poguessin tenir accés a les ajudes governamentals.

D'altra banda, a **Haití** les agències de les Nacions Unides i el Govern van augmentar els seus nivells de coordinació en quatre eixos: seguretat i justícia, infraestructures, salut i educació i serveis d'atenció social. La labor humanitària es va intensificar al barri de la capital de Cité Soleil, on la MINUSTAH havia desenvolupat una intensa campanya de detencions de membres de les principals bandes.

Àsia i Pacífic

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Afganistan	Conflicte armat, desplaçaments forçats, sequera	Deteriorament
Indonèsia	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Estancament
Myanmar	Acció repressiva de l'Estat, desplaçaments forçats	Deteriorament
Nepal	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Estancament
RPD Corea	Crisi econòmica, alimentària i sanitària	Deteriorament
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, desplaçaments forçats	Deteriorament
Timor-Leste	Conflicte civil	Deteriorament

La persistència de la inseguretat i els atemptats i atacs contra objectius civils a l'**Afganistan** van contribuir a l'augment dels nivells de desplaçament i van dificultar la labor de les organitzacions humanitàries els treballadors de les quals van continuar sent objectiu de la violència. De la mateixa manera, els enfrontaments a la província pakistanesa de Waziristan van incrementar els desplaçaments a la zona fronterera afganesa sense que de moment aquesta població hagi rebut assistència per part del Govern.

Un informe d'*Internal Displacement Monitoring Centre* (IDMC) va analitzar l'abast del desplaçament forçós a les zones sota control governamental a **Myanmar**,⁶ on l'exèrcit realitza relocalitzacions forçoses de comunitats i les autoritats militars i administratives sotmeten les poblacions a treballs forçats, expropiacions i extorsió com a instruments per forçar el desplaçament. Igualment les poblacions d'ètnies minoritàries van continuar desplaçant-se a l'est del país en la seva frontera amb Tailàndia, mentre que el CICR es va veure obligat a tancar les seves oficines pels constants impediments del Govern per accedir als desplaçats per la violència. Per altra banda, al **Nepal** els membres del grup maoista CPN que controlen les àrees rurals van continuar extorquant i intimidant els desplaçats pel conflicte entorpint la seva tornada, si bé la inseguretat alimentària i la falta de drets sobre les seves terres van ser altres dels motius que van desincentivar el retorn. Per aquesta raó, la nova estratègia per a l'assistència a les comunitats retornades aprovada pel parlament a l'abril serà un punt vital per a la solució de la crisi. Per altra banda, l'Alt Comissionat per als Refugiats, Antonio Guterres, va insistir en el dret dels refugiats bhutanesos a triar el seu futur pel que fa a tornar al seu país, ser reassentat o quedar-se al Nepal després que la violència sacsegés els camps de refugiats provocant la mort de diverses persones. A Indonèsia en el primer aniversari del terratrèmol que va provocar la mort de més de 5.700 persones a Java, almenys 3.000 famílies continuen vivint en tendes, i els mitjans locals van informar que només un 5% dels afectats han rebut el segon lot d'ajudes.

⁶ *Forced Migration: Internal Displacement in Burma with an emphasis on government control areas.* [http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/\(httpDocuments\)/D057F0FCA432F4B5C12572D7002B147B/\\$file/Burma_report_mai07.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/(httpDocuments)/D057F0FCA432F4B5C12572D7002B147B/$file/Burma_report_mai07.pdf)

El PMA va sol·licitar als països donants que alliberessin els seus fons de condicionaments polítics, en referència al seriós dèficit que pateix la crida per a la **RPD Corea**, ja que fins al moment només poden prestar assistència a un 3% de la població objectiu i es preveu que a partir de juny només 400.000 persones puguin ser ateses per l'agència. A **Sri Lanka** la violència del conflicte va fer augmentar els nivells de desprotecció i crisi humanitària al país, encara que els desplaçats per la violència a Batticaloa Occidental van poder iniciar el procés de tornada, la voluntarietat del qual està sent monitorejada per l'ACNUR. Per la seva banda el PMA va alertar sobre la dificultat d'accedir a les poblacions controlades per l'LTTE i les greus conseqüències que això té per a la situació humanitària general. Finalment, a **Timor-Leste** les males collites a causa de la falta de pluges i a la plaga de llagostes podrien comprometre la seguretat alimentària de la població. Segons la FAO el 40% dels timoresos necessiten assistència alimentària principalment a la capital, Dili.

Europa i Àsia Central

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Volum de desplaçats interns, crisi política i econòmica	Estantament
Rússia (Txetxènia)	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deteriorament
Sèrbia (Kosovo)	Falta de resolució política sobre l'estatus de la província	Estantament

Repúbliques veïnes (Daguestan, Ossètia del Nord i Ingúixia)

L'actualitat humanitària a **Caucas** es va centrar en l'adopció de Geòrgia d'una estratègia nacional per a la protecció dels desplaçats interns que permetria millorar la situació de les persones afectades pels conflictes d'Abkhàzia i Ossètia del Sud, al voltant de 24.000 desplaçats per la violència. D'altra banda, la proposta presentada pel govern per solucionar el contenciós d'Abkhàzia segueix contemplant la tornada voluntària de la població georgiana desplaçada per la violència per poder celebrar un referèndum sobre l'estatus de la província.

D'altra banda, l'ACNUR va donar el vistiplau a la política del Govern rus de traslladar 3.000 famílies txetxenes, que actualment viuen a centres temporals d'allotjament, a habitatges, sempre que aquests reuneixin les condicions d'habitabilitat necessàries dins d'un procés transparent. D'aquesta forma, **Rússia** pretén tancar el 80% d'aquests centres abans que finalitzi l'any. D'altra banda, els desplaçats d'Ingúixia a Ossètia del Nord van ser víctimes del real·lotjament forçós per part del Govern rus, pel que van convocar una vaga de fam assolint que el contenciós es discutís en el Comitè del Consell Federal per a les relacions interètniques.

Presència proactiva: una eina per a la seguretat en l'acció humanitària

La seguretat de la població civil a països en conflicte és una funció que no ha de restringir-se a les agències o cossos que de forma explícita inclouen aquesta labor en el seu mandat, i potser no hauria de dur-se a terme exclusivament pels cossos armats, és a dir missions de manteniment de la pau o FFAA, presents al país. D'aquesta forma, la presència de molts altres actors externs a zones de conflicte fa necessari considerar el paper que aquests poden tenir en el foment de la seguretat. En aquest cas, els agents humanitaris es troben en terreny fins i tot en zones on està totalment restringit l'accés a qualsevol altre tipus d'operatius. Aquest fet els dona l'oportunitat de desenvolupar diferents estratègies de protecció, ja sigui pel suport en la implementació d'estratègies locals o per la labor de pressió i denúncia que puguin realitzar cap a fora.

Dins d'aquest debat el *Centre for Humanitarian Dialogue*, ofereix una sèrie d'estratègies de camp que fan possible que l'actitud presa pels actors humanitaris presents en el terreny sigui útil per proporcionar seguretat a la població civil. Aquestes estratègies són denominades en el seu conjunt com a Presència Proactiva⁷, dins de la qual es destaquen cinc propostes:

- Diplomàcia continuada a múltiples nivells – identificar actors rellevants en terreny (grups armats, líders locals, funcionaris governamentals) amb els quals establir una comunicació continuada amb missatges clars i compartits per l'organització.
- Visibilitat conscient – acompanyament, resposta ràpida a situacions de crisi, visites regulars a

⁷ MAHONY, Liam: *Proactive Presence. Field strategies for civilian protection*. Centre for Humanitarian Dialogue, 2006

zones d'enfrontament.

- Suport actiu i apoderament – diagnòstic de fortaleses i debilitats de la societat civil, treball conjunt amb líders comunals i organitzacions clau, suport als esforços de la comunitat per a l'autoprotecció i la defensa dels drets humans, formació en matèria de DIH i drets humans.
- Convocatòria i acostament – obrir espais per al diàleg que facilitin la comunicació entre la comunitat base i institucions a diferents nivells tant nacionals com internacionals. També, espais on unir els dividits pel conflicte.
- Pressió política i denúncia pública.

Aquesta presència proactiva en el terreny no ha de deixar de costat la necessitat que l'acció humanitària sigui imparcial i que la consecució de la seguretat no interfereixi en la capacitat dels actors humanitaris de desenvolupar les seves tasques d'assistència. Per aquesta raó cada organització hauria d'analitzar en quina mesura pot contribuir a la seguretat sense oblidar els seus objectius principals. Igualment la coordinació en aquesta matèria entre les diferents agències i organitzacions presents en el terreny serà definitiva per optimitzar la seguretat tant de la població civil com del conjunt d'actors.

Orient Mitjà

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Iraq	Conflicte armat, sequera	Deteriorament
Palestina	Conflicte armat, aïllament humanitari de la població	Estantament
Iemen	Desplaçament al nord, refugiats	Nova

Durant el trimestre va aparèixer una nova crisi a l'Orient Pròxim que s'havia estat gestant des del nou episodi d'enfrontaments entre les FFAA i les milícies xiïtes al nord del **Iemen** que ha provocat el desplaçament de més de 35.000 persones des del mes de febrer. La situació dels desplaçats va ser desconeguda fins al mes de juny en haver-se tallat qualsevol forma d'accés a la província de Saada (nord) per part del Govern, la qual cosa va impedir a les organitzacions de drets humans i als periodistes visitar la zona. A aquesta situació al nord s'hi ha d'afegir el drama dels refugiats de la Banya Africana, principalment somalis fugint de la violència de Mogadiscio, que estan arribant al Iemen creuant l'estret d'Aden. L'augment constant del nombre de refugiats al Iemen, més de 100.000 amb més de 2.500 noves arribades en els tres primers mesos de l'any, van fer necessari que l'ACNUR realitzés una crida per recaptar més fons per completar la seva assistència.

Per altra banda, l'Iraq i Palestina van continuar sent crisis que disten molt de trobar la seva solució. Al desplaçament a l'**Iraq** s'hi va unir la decisió dels governs regionals d'acollida, majoritàriament al centre i nord del país, d'impedir l'entrada a la regió a tots aquells iraquians que no poguessin acreditar la seva procedència. Igualment l'ACNUR va cridar l'atenció sobre la necessitat de recaptar més fons per ajudar les famílies d'acollida que es troben al límit de la seva capacitat, ja que la majoria dels desplaçats recorren a les seves xarxes de parentiu per poder fugir de la violència. Quant a **Palestina**, la UNRWA va cridar l'atenció davant la creixent dificultat de proveir assistència humanitària a Gaza a causa de l'increment dels enfrontaments entre partidaris de Fatah i Hamàs, la qual cosa va obligar a l'agència a tancar tres dels seus cinc centres de distribució de menjar i set de les seves 18 clíniques d'atenció primària, per la qual cosa sol·liciten al Govern que resolgui les seves disputes per mitjans pacífics evitant més sofriments a una població que depèn en un 80% de l'ajuda humanitària. En aquest sentit, l'agència va mostrar la seva preocupació per la falta de fons de la seva crida humanitària que en el mes de juny només havia aconseguit recaptar un 24% del total sol·licitat. Les denúncies de malversació de fons manifestades pel BM sobre el Govern de Mahmud Abbas, així com la persistència dels embargaments econòmics dels EUA i la UE no van fer sinó que empitjorar la situació.

Palestins al Líban: refugiats permanents?

Els recents enfrontaments al Líban⁸, els més greus des de la guerra civil que va patir el país entre 1975 i 1990, van tenir com a escenari els camps de refugiats palestins. Al marge de la procedència dels protagonistes dels incidents violents (que segons les autoritats libaneses serien estrangers originaris de

⁸ Vegeu el capítol de conflictes armats

diversos països àrabs), i del fet que les organitzacions palestines es desmarquessin d'ells, el conflicte va servir per posar de manifest la difícil situació humanitària i política en la qual viuen els refugiats palestins al Líban.

Arribats la majoria d'ells a partir del 1948 amb la creació de l'Estat d'Israel i la seva posterior expulsió a diversos països veïns, la situació d'aquestes 400.000 persones establertes al Líban ha sofert nombrosos vaivens. Repartits en 12 camps establerts per tot el territori, inicialment instal·lats en infraestructures provisionals progressivament convertides en permanents, la seva situació es va veure fortament afectada pels esdeveniments dins i fora del país. D'una banda, van ser vistos pels diferents actors polítics libanesos com un factor d'alteració del fràgil equilibri confessional del país, en concret, pel fet que representessin prop del 10% de la població libanesa i pertanyessin a la confessió sunnita. D'altra banda, van constituir un actor més del conflicte palestinoisraelià i van ser perseguits per Israel fins a acabar perpetrant les matances de Sabra i Shatila el 1982.

Desproveïts de ciutadania libanesa per qüestions polítiques, van ser l'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats Palestins (UNRWA) i l'OLP les que es van fer càrrec d'ells. Segons el mandat de l'ONU del 1949, la UNRWA havia de proporcionar ajuda alimentària, sanitat i educació, a més d'ocupar-se de les infraestructures. Fins al 1982, quan l'OLP va ser expulsada del Líban, aquesta organització també proporcionava feina a molts d'ells i garantia el finançament de les estructures sanitàries i educatives. Progressivament, diverses raons van ocasionar la disminució dels ingressos dels refugiats palestins, que a més no gaudeixen del dret a treballar en més de 70 ocupacions en el país d'acollida: des de la reducció de les ajudes de l'OLP amb la signatura dels acords d'Oslo el 1993 fins a la fi de les remeses provinents d'emigrants que treballaven en els països productors de petroli en ocasió de la primera guerra del Golf, o la progressiva reducció dels serveis assegurats per la UNRWA per la falta de contribucions dels Estats en el seu pressupost.

La qüestió dels refugiats palestins s'emmarca en un difícil equilibri entre, d'una banda, el respecte a les resolucions 194 i 302 de l'ONU que reconeixen el dret de tornada dels refugiats palestins, i d'altra banda, les limitacions al compliment d'aquestes resolucions donada la conjuntura política regional actual. Però la precarietat en la qual es troba aquesta població, massificada i insuficientment atesa, hauria de merèixer més atenció. Segurament no és casual que els enfrontaments iniciats el 20 de maig tinguessin lloc en els dos camps amb el nombre de refugiats més elevat: el de Nahr al-Bared, al nord de Trípoli, amb 31.000 persones, i el d'Ain al-Hilweh, prop de la ciutat meridional de Sidó, amb unes 45.000. El fet que alguns milers de refugiats decidissin quedar-se en el camp (uns 15.000 es van desplaçar a un camp veí) va evidenciar la incertesa i el difícil dilema al qual aquestes persones s'enfronten després de 60 anys: desplaçar-se per segona vegada o 'establir-se' com a refugiats permanents.

5.2. L'acció humanitària durant el trimestre

A continuació es destaquen alguns dels esdeveniments, iniciatives o informes rellevants per al desenvolupament de cadascuna de les activitats que componen l'acció humanitària.⁹

a) Desplaçament Intern: Revisió global de tendències i progressos el 2006

L'informe de l'organització noruega *Internal Displacement Monitoring Centre* realitza un repàs exhaustiu sobre la situació de les persones desplaçades internes al voltant del món, posant especial èmfasi en aquelles que han estat desplaçades com resultat de conflictes armats, violència i violacions dels drets humans que poden formar part de polítiques actives per part de Governos, grups armats i altres actors.

Durant l'any 2006 es van produir quatre milions de nous desplaçaments, que van tenir lloc principalment a l'Orient Mitjà durant la guerra al Líban i a l'Iraq, 1,8 milions en total, mentre la RD Congo i el triangle format per la R. Centreafricana, el Txad i el Sudan (Darfur) van ser els països africans, Sri Lanka, Afganistan, Timor-Leste i Pakistan a Àsia i Colòmbia a Amèrica. El total de població desplaçada al món va ascendir a 24,5 milions de persones a 52 països en finalitzar l'any (800.000 més que el 2005), mentre que 3,6 milions de desplaçats van poder retornar a les seves

⁹ Per "acció humanitària" s'entén aquell conjunt d'activitats que tenen com a objectiu salvar vides i alleujar el patiment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

localitats d'origen el 2006, principalment al Líban i Israel, però també al sud del Sudan, la RD Congo i l'est d'Uganda.

IDMC destaca que tot i que el 2005 tots els països van aprovar un document a la Cimera Mundial de l'ONU on es recollien els Principis Guia per a la Protecció dels Desplaçats Interns, entre els quals s'inclou la responsabilitat de l'Estat de protegir les persones desplaçades internes dins del seu territori, la realitat sobre la desprotecció dels desplaçats va distar molt de millorar durant l'any 2006. En aquest sentit apunta que no només es va augmentar el nombre de nous desplaçaments, sinó que el nombre d'afectats que van haver de plantar cara a amenaces contra la seva seguretat es va incrementar de forma significativa: dos de cada tres desplaçats van viure en condicions d'inseguretat física; més d'un terç no va poder comptar amb la protecció dels seus governs davant de violacions de drets humans; cinc milions no van rebre cap tipus d'ajuda humanitària de l'Estat; més de 18 Governos van estar implicats en el desplaçament arbitrari de civils; i un de cada tres països implicats va obstruir de forma ocasional o sistemàtica l'accés de les organitzacions humanitàries a les poblacions desplaçades. Totes aquestes dades dibuixen un panorama gens encoratjador per al futur dels desplaçats interns. A més, IDMC assenyala que la Guerra "contra el Terror" liderada pels EUA ha alimentat conflictes com els de Colòmbia, Pakistan, Filipines, Sri Lanka i Somàlia, que han generat un gran nombre de desplaçats durant el 2006.

Per altra banda, els instruments a utilitzar pels Governos per a la protecció dels desplaçats (protocols i estratègies d'actuació, conformació d'organismes institucionals responsables dels desplaçats, etc.) no han estat creats per la majoria dels països afectats. Igualment, la societat civil i les organitzacions de representants dels desplaçats interns poques vegades han estat cridats a participar del disseny d'estratègies per proporcionar solucions duradores i respostes adequades al desplaçament intern.

Finalment s'hi assenyala que la posada en pràctica de la nova estratègia de coordinació de l'ONU, la denominada *cluster approach*, va contribuir a augmentar la implicació de les agències, especialment l'ACNUR¹⁰, en la protecció de la població desplaçada interna, encara que amb els límits que suposa haver de comptar amb l'aprovació del Govern per poder actuar.

b) Informe ACNUR 2006: Tendències Globals

Al juny l'ACNUR va publicar el seu informe sobre tendències globals de refugiats, sol·licitants d'asil, retornats, apàtrides i desplaçats interns.¹¹ La dada més rellevant d'aquest informe és **l'augment constatat per primera vegada en cinc anys del nombre de refugiats, passant de ser 8,7 milions el 2005 a 9,9 milions en 2006**, un 14% més, coincidint amb els desplaçaments massius originats per la guerra de l'Iraq i el Líban, on la violència va obligar a gran part de la població a abandonar les seves llars i a buscar refugi fora del país.

Per altra banda, el nombre total de persones sota la protecció de l'agència es va incrementar en un 56% passant de 21 milions a prop de 33 en només un any. Aquest acusat increment va ser a causa principalment de **l'augment en el nombre de persones desplaçades internes registrades per l'ACNUR que va passar dels 6,6 milions de persones assistides el 2005 a 12,9 milions registrades el 2006**. Aquest fort augment és explicat per l'agència entorn de tres factors. En primer lloc, l'augment del nombre de desplaçats principalment a Colòmbia, l'Iraq, el Líban, Sri Lanka i Timor-Leste. En segon lloc, l'entrada en vigor de l'estratègia de *cluster approach* al gener del 2006 va expandir l'activitat de l'ACNUR pel que fa al nombre de països en els quals prestava assistència a aquesta població, passant de 16 a 24, i pel que fa a un augment de la implicació en altres contextos com la RD Congo i Uganda. I finalment, la revisió de les dades de desplaçament de diversos països, com Colòmbia que va passar de dos a tres milions

¹⁰ Reconeixent que cap agència de l'ONU té per si mateixa el mandat ni els recursos per a protegir i assistir les persones desplaçades internes a nivell global, el Comitè Permanent Interagències (IASC, per les seves sigles en anglès) va desenvolupar una estratègia de col·laboració en què feia una crida a les agències a coordinar els seus recursos i capacitats de resposta. D'aquesta forma, l'IASC va crear el *Cluster Approach* al desembre del 2005. Amb aquest acord, l'ACNUR assumiria el lideratge en tres dels nou cluster dissenyats: protecció, refugi d'emergència i coordinació i administració dels camps d'acollida.

¹¹ UNHCR op. cit.

de desplaçats o Côte d'Ivoire (de 40.000 a 700.000) van augmentar les dades globals. No obstant això, hem de recordar que l'agència només posseeix dades dels països on és autoritzada a operar i dels desplaçaments ocasionats per conflictes armats, a més d'oferir dades relatives a desembre de 2006 la qual cosa fa que les xifres de desplaçats ofertes siguin la meitat de les estimades per l'IDMC que recorre a altres fonts per a establir les seves estadístiques de desplaçament.

El 2006, el grup de refugiats més gran sota el mandat de l'ACNUR va seguir sent el dels afganesos (2,1 milions), seguit per iraquians (1,5 milions), sudanesos (686.000), somalis (460.000) i refugiats de la RD Congo i Burundi (400.000 cadascun). Les estadístiques no recullen els 4,3 milions de refugiats a Jordània, Síria i els Territoris Palestins Ocupats que es troben sota el mandat de la UNRWA, amb els quals el nombre total de refugiats ascendiria fins als 14 milions de persones.

c) La resposta dels donants durant el trimestre

El següent quadre contempla les tendències en l'acció dels donants de forma trimestral tant des del marc de l'ajuda humanitària global com la realitzada a través de les Crides Humanitàries de les Nacions Unides.

De nou en aquest trimestre van ser les crides d'emergència (*flash appeals*) les que van ocupar els primers llocs de dotació de fons a través del sistema de les Nacions Unides: es tracta de la resposta internacional als desastres naturals esdevinguts a Madagascar i Moçambic durant els primers mesos de l'any. No obstant això cal preguntar-se per què altres crides per pal·liar els efectes de les inundacions a Bolívia i Zàmbia quasi no van rebre finançament (35% i 4% respectivament). Per altra banda, **només quatre dels països que formen part del Procés de Crides Consolidades per a l'any 2007 van aconseguir arribar o superar el 50% dels fons necessaris per a la seva implementació en el mes de juny** (Txad, Timor-Leste, Sudan i Burundi). Fins al moment només el 41% dels fons requerits per OCHA a través de les seves diferents crides ha estat cobert.

Taula 5.1 - Resposta dels donants durant el trimestre

	Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
Ajuda realitzada a través de Nacions Unides ⁶	1 Madagascar Flash Appeal (74%) 2 Moçambic Flash Appeal (61%) 3 Txad (56%) 4 Timor-Leste (54%) 5 Sudan (52%)	1 PMA 2 ACNUR 3 UNICEF 4 Fons Comú 5 FAO	1 Alimentació 2 Multisector 3 Coordinació 4 Refugi i assistència no alimentària 5 Desminatge	1 EUA (32,1%) 2 Transferit ⁸ (9,4%) 3 Regne Unit (8,2%) 4 ECHO (8,1%) 5 CERF (6,9%)	1.729 milions de dòlars
Ajuda Humanitària Global ⁷		1 PMA 2 ACNUR 3 CICR 4 UNICEF 5 PMA i ONG	1 Alimentació 2 No especificat 3 Multisector 4 Salut 5 Coordinació	1 EUA (29%) 2 ECHO (8,5%) 3 Suècia (7,9%) 4 Regne Unit (7,6%) 5 Holanda (6,4%)	3.231 milions de dòlars

¹ Realitzats per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins al moment els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten.
² Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins al moment una part de l'ajuda més important.
³ Principals sectors als que agències o ONG han decidit destinar l'ajuda.
⁴ Donants que han destinat una quantitat més gran d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB.
⁵ Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins al 18 de juny de 2007.
⁶ Ajuda humanitària multilateral.
⁷ Ajuda humanitària lliurada fora del marc de les Nacions Unides.
⁸ Fons fets efectius pels donants en l'exercici anterior i transferits a aquest any.

Font: Reliefweb, <http://www.reliefweb.int/fts>

Quant als principals organismes i sectors receptors de fons, el PMA i l'alimentació van continuar ocupant el primer lloc, mentre que l'ACNUR va ascendir al segon lloc tant en ajuda humanitària global com en l'administrada a través de les Nacions Unides degut al fet que les

cinc crisis que han rebut més finançament tenen com un dels seus signes definitoris el desplaçament de població i la necessitat de refugi. Crida l'atenció trobar les accions de desminatge dins dels principals sectors receptors, la qual cosa podria deure's a la celebració durant el trimestre del Dia Mundial d'Acció contra les Mines Antipersona.

Finalment, en l'apartat de donants cal destacar l'augment durant el trimestre dels fons compromesos per l'agència europea ECHO, que la va situar en segon lloc a nivell global i quarta dins del sistema de les Nacions Unides, després dels EUA en ambdós casos. No obstant això la seva aportació pel que fa al total no va distar molt de la realitzada a títol personal per altres països que formen part de la UE com Suècia, Regne Unit i Holanda. Finalment, el CERF (Fons Central per a Respostes d'Emergència), que en el mes de març va complir el seu primer any de marxa, es va situar en cinquè lloc entre els donants de l'ONU, finançant principalment les crisis de la RD Congo, Moçambic, Guinea, Sri Lanka i Burundi, en el seu objectiu de promoure la resposta ràpida a crisis i dotar de fons aquelles amb més problemes de recaptació.

Desarmament

- Dos informes de les Nacions Unides i Amnistia Internacional van denunciar el reincident incompliment de l'embargament d'armes al Sudan.
- Uns 90 països van presentar les seves propostes a considerar en el Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes de les Nacions Unides en finalitzar-se el termini de consulta.
- L'assassinat de 32 persones en una universitat dels EUA va portar a l'aprovació de la primera llei estatal sobre control d'armes al país de l'última dècada.
- Es va celebrar la Segona Conferència Internacional sobre DDR i Estabilitat a l'Àfrica, on se segueix concebut la reintegració dels ex combatents com un repte i la necessitat de suport local en els programes nacionals.
- La cadena britànica BBC va acusar membres de la MONUC de participar en la compra d'or i en la venda d'armes a una milícia de la RD Congo.

Aquest apartat analitza les qüestions relatives al desarmament a partir del seguiment de la proliferació d'armament lleuger durant l'últim trimestre, amb especial atenció a les iniciatives internacionals en el marc de les Nacions Unides, així com els esdeveniments més rellevants en els diferents contextos regionals. D'altra banda, es dóna una especial importància als programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR), tant pel que fa a les iniciatives internacionals com als progressos realitzats en els diferents contextos on aquest tipus de programes tenen lloc.

6.1. Proliferació d'armament lleuger

Aquesta primera part del capítol es divideix en tres subapartats: un primer que aborda els aspectes de les armes lleugeres que han estat tractades des de les Nacions Unides durant els últims tres mesos; un segon amb les iniciatives més rellevants que s'han dut a terme a escala internacional en matèria d'estudis i projectes fora de l'àmbit de les Nacions Unides i un tercer amb els esdeveniments més destacats del trimestre a nivell regional, és a dir, l'evolució conjuntural de contextos amb presència d'armament lleuger.

a) Nacions Unides

A final de trimestre, el Consell de Seguretat de l'ONU va instar als Estats membre, a través d'una declaració, a **vigilar els embargaments d'armes establerts en les seves resolucions, a més de destruir les armes lleugeres emmagatzemades que siguin obsoletes**. Aquesta declaració es va realitzar per la greu preocupació que el Consell de seguretat ha detectat davant l'acumulació de producció il·lícita d'aquest tipus d'armament a diverses regions del món.

Així mateix, va finalitzar el termini perquè els Estats membre de les Nacions Unides presentessin els seus projectes sobre els continguts fonamentals per a la primera versió del Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes, on uns 90 països van presentar les seves propostes, fet que podria qualificar-se d'èxit.¹ Fins al moment, un grup d'experts ha identificat el tipus d'armament que s'inclourà en aquest Tractat,¹ mentre que un altre grup de 25 experts governamentals es va reunir per consensuar les principals recomanacions en la lluita contra la intermediació d'armes lleugeres. Finalment, durant el trimestre es va commemorar el Dia Internacional en la Lluita contra les Mines Antipersona. Per aquest motiu, el Director del Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de les Nacions Unides, Jean Marie Guéhenno, va assenyalar que aquest tipus d'armament mata unes 20.000 persones l'any, encara que també va apuntar al progrés realitzat per eradicar-ne el seu ús.

¹ L'armament identificat consisteix: rifles d'assalt, pistoles, metralladores, morters, armes antiaèries portàtils (MANPADS, per les seves sigles en anglès), llançagranades, missils antitanc, coets, granades de mà i mines antipersona.

En matèria d'embargaments d'armes, el **Consell de Seguretat de l'ONU va aixecar l'embargament d'armes existent contra les forces no governamentals de Rwanda**, reconeixent els recents i positius desenvolupaments tant en aquest país com en altres països de la regió. Com a contrast, el **Sudan** va ser notícia per les acusacions d'incompliment de l'embargament d'armes de les Nacions Unides. En primer lloc, un grup d'experts del Comitè de les Nacions Unides va emetre un informe en el qual acusava el Govern del Sudan de violar l'embargament esmentat amb l'enviament d'equipament militar i armes a Darfur, per a la qual cosa estaria utilitzant avions blancs amb les inicials de les Nacions Unides, en un intent deliberat de sembrar la confusió, i les al·legacions de la qual van ser negades pel govern de Khartoum. D'altra banda, un informe d'Amnistia Internacional (AI) acusava els Governos de la **Xina i Rússia** d'haver proveït les milícies *Janjaweed* de material militar durant el 2005.² En resposta a això, el Govern xinès va assegurar que les seves exportacions van ser legals i a petita escala, mentre que l'Executiu rus va negar qualsevol tipus de transacció.

b) Iniciatives internacionals

En l'àmbit de la campanya "Armes Sota Control", durant el mes de juny es va celebrar la setmana d'Acció contra la Violència Armada, amb actes a més de 50 països i el seguiment de la iniciativa de la Consulta Popular sobre el Tractat, paral·lela a la consulta oficial abans esmentada. Les ONG que lideren aquesta campanya a nivell internacional van estimar que la data més realista per a la presentació d'aquest Tractat és l'any 2010. Si bé pot semblar una data llunyana, principalment pel fet que els primers càlculs preveïen la seva aprovació el 2008, es tractaria d'un procés relativament ràpid, comparat amb els duts a terme amb un altre tipus d'armament, com pot ser el cas del Tractat per a la prohibició de les mines antipersona, també conegut com a Tractat d'Ottawa.³ Així mateix, **aquest període de temps no hauria de servir únicament per a la redacció d'un text jurídic el més acord possible amb els principis de control i transparència de les exportacions d'armament a nivell internacional** (un objectiu encara per assolir a l'espera de les esmenes dels Estats membre), sinó que **també s'hauria d'aconseguir que se sumin més països a l'aprovació d'aquest Tractat** i que, per tant, hagin de complir-lo en tenir la condició de signants.⁴

Pel que fa a les bombes de fragmentació,⁵ es va celebrar al Perú la Segona Conferència Internacional sobre aquest tipus d'armament, on es van discutir elements substantius que hauria de contenir el futur Tractat: principalment l'assistència a les víctimes, la neteja de les àrees afectades, la destrucció dels arsenals i l'assistència i cooperació a nivell internacional. Un dels aspectes més positius d'aquesta Conferència va ser l'adhesió de 28 països, per la qual cosa **actualment són 74 els Estats que donen suport l'aprovació d'un tractat que prohibeixi les bombes de fragmentació**. Entre els nous països signants cal destacar la presència de cinc dels països més afectats (Albània, Cambotja, Txad, Guinea Bissau i Laos), així com un antic productor (Níger) i sis que les segueixen emmagatzemant (Aràbia Saudita, Grècia, Guinea Bissau, Nigèria, Tailàndia i Iemen). Després d'aquesta conferència, els EUA van mostrar la seva disposició a signar un tractat que limiti, però que no prohibeixi aquest tipus d'armament, la qual cosa podria interessar també a Rússia i la Xina, dos de les màximes potències productores.

En relació a aquesta conferència, l'organització *Handicap International* va publicar un informe posant especial èmfasi sobre les conseqüències i l'impacte de les bombes de fragmentació entre la població.⁶ Està previst que durant aquest any se celebrin trobades a nivell regional (a Bèlgica i al Perú, país que va proposar declarar la regió de l'Amèrica Llatina lliure de bombes de fragmentació), per posteriorment dur a terme una nova conferència internacional a Àustria el mes de desembre que ve.

c) Iniciatives regionals

² Amnistia Internacional; *Sudan: arms continuing to fuel serious human rights violations in Darfur*, maig del 2007, a <http://web.amnesty.org/library/index/engaf540192007>.

³ La campanya es va iniciar el 1991, mentre que el Tractat d'Ottawa es va firmar el 1999.

⁴ Per a més informació, vegeu el capítol de desarmament a Escola de Cultura de Pau; *Alerta 2007! Informe sobre conflictes armats, drets humans i construcció de pau*, Icaria, 2007.

⁵ Les bombes de fragmentació són un tipus d'artefacte format per un "contenedor" que pot ser llançat des de terra, mar o aire i que, en obrir-se durant la trajectòria, expulsa entre diverses dotzenes i diversos centenars de submunicions que es dispersen en àmplies superfícies i que esclaten en impactar contra el terra...

⁶ Handicap International; *Circle of impact: The fatal footprint of cluster munitions on people and communities*, maig del 2007, a <http://en.handicapinternational.be/index.php?action=article&numero=467>.

Els Ministres d'Exteriors de la regió dels **Grans Llacs i Àfrica Central** es van reunir a Uganda a mitjan d'abril per aconseguir que els Estats membre ratifiquessin i implementessin el Protocol de Nairobi per a la Prevenció, Control i Reducció d'armes lleugeres. Durant la reunió, es van aprovar una sèrie de projectes per al Centre Regional sobre les Armes Lleugeres, amb la finalitat de facilitar la implementació del Protocol. A la **República del Congo**, el Ministre de Defensa, el General Jacques Yvon, va alertar sobre gran nombre d'armes il·legals que estan en circulació per tot el país, les quals suposen un risc per a la seguretat del país, especialment davant la celebració de les eleccions durant els mesos de juny i juliol. Finalment, els EUA van anunciar la imposició de sancions contra les companyies i individus que proveeixin d'armament i diners a les diferents milícies operatives a la **RD Congo**.

A **Amèrica**, l'assassinat de 32 persones en una Universitat de Virgínia (al nord-oest dels **EUA**), per part d'un estudiant en possessió d'armes de foc, va generar un debat que va conduir a l'aprovació de la primera llei estatal de control d'armes en els últims 10 anys. Sota l'aprovació de l'Associació Nacional del Rifle (NRA, per les seves sigles en anglès), aquesta llei millora el nivell d'informació sobre les dades penals dels compradors. No obstant això, aquest avanç encara resulta insuficient per a un estricte control d'armes als EUA. La suposada defensa de la llibertat pregonada des de l'NRA i recolzada per la Segona Esmena de la Constitució nord-americana, només serveix per amagar unes preocupants xifres de morts per armes de foc en aquest país, per sobre de països en conflicte armat, i un alt nivell de laxitud en el control legislatiu i burocràtic.⁷ En segon lloc, un altre fet abans remarcat és **l'apressant necessitat d'imposar més control en l'ús i comerç d'armament**, tant a nivell nacional com internacional, una fet que no únicament passa per l'aprovació del ja esmentat Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes, sinó també per un major enfortiment i compliment del Programa d'Acció de les Nacions Unides en aquesta matèria.

En un altre ordre de coses, representants governamentals de la regió de l'**Amèrica Llatina** es van reunir a Guatemala amb l'objectiu d'aprovar diverses mesures que puguin reduir el nivell de violència armada, principalment basades a aturar la circulació descontrolada, el tràfic il·lícit i l'ús il·legal d'armes lleugeres i les seves municions. Les iniciatives proposades anaven dirigides a les àrees de reglamentació del comerç, adquisició, possessió i port d'armes lleugeres per part de la població civil; processos de desarmament en rehabilitació postbèl·lica, així com el control de les transferències d'armes i de la intermediació il·lícita.⁸ Aquesta iniciativa s'emmarca, principalment en el context de la Convenció Interamericana sobre el Tràfic Il·lícit d'Armes de Foc, Municions, Explosius i Altres Materials Relacionats (CIFTA).⁹ Cal assenyalar que el punt de partida d'aquesta reunió va ser la Declaració de Ginebra de 2006 sobre la Violència Armada i el Desenvolupament.¹⁰

A l'**Àsia**, la policia de les **Filipines** va detenir unes 2.000 persones per incompliment de la llei de restricció de portament d'armes, imposada durant el període de campanya electoral i celebració de les eleccions el 14 de maig. Entre els arsenals de les persones arrestades es van trobar al voltant de 1.600 armes de foc, a més d'un centenar de granades i explosius.

Acció parlamentària per al control d'armes lleugeres

Conferències com les anteriorment esmentades a la regió africana dels Grans Llacs o a l'Amèrica Llatina serveixen per il·lustrar **la importància d'una acció parlamentària coordinada i eficaç per reduir el cost humà de la violència armada i controlar el comerç d'armes**. Més concretament, es poden identificar cinc àrees d'acció parlamentària contra la violència armada:¹¹

- *Regulació de l'ús d'armes lleugeres per part de civils, FFAA i grups no estatals*: enfortiment de la legislació nacional, codificació del Dret Internacional Humanitari i els estàndards i aproximacions de drets humans i enfortiment dels sectors de seguretat i justícia.

⁷ Segons IANSA, la xifra de víctimes anuals per armes de foc als EUA se situa en 30.000, unes quatre vegades superior que la de països amb legislacions més estrictes per al control d'armes.

⁸ Vegeu la Declaració de Guatemala sobre Violència Armada i Desenvolupament a <http://www.iansa.org/regions/camerica/documents/DeclaracionGuate07.pdf>.

⁹ La CIFTA també va celebrar la seva novena Conferència durant aquest trimestre, on es va aprovar el Projecte de Legislació de Marcatge i Rastreig d'armes lleugeres per a la regió.

¹⁰ Per a més informació, vegeu apartat de desarmament del Baròmetre 11.

¹¹ Centre for Humanitarian Dialogue; *Missing Pieces. A guide for reducing gun violence through parliamentary action*. CHD, 2007.

- *Eliminació dels arsenals sobrants d'armes lleugeres i munició:* recol·lecció i destrucció transparent d'arsenals sobrants, consolidació de cotes d'èxit per a un desarmament i desmobilització en nacions afectades pel conflicte i consecució dels estàndards més alts possibles per a la gestió dels arsenals existents.

- *Regulació de les transferències, vendes i transport d'armes lleugeres:* acord i reforç d'un Tractat Internacional per regular les transferències d'armes, identificació de les directrius internacionals per a la regulació de transferències a grups armats no estatals, desenvolupament de mecanismes per enfortir el règim dels embargaments d'armes de les Nacions Unides, regulació de tots els mecanismes d'intermediació, implementació de l'acord de 2005 de les Nacions Unides sobre marcatge i rastreig de les armes lleugeres, i enaltiment de la importància en el control de la munició, en tots els seus aspectes.

- *Reducció de la demanda d'armes:* considerar la dimensió de gènere en la lluita contra l'ús d'armes lleugeres, enfortiment de l'Estat de dret, augment de la inversió en les activitats de reintegració d'ex combatents, inclusió d'activitats que abordin la violència armada i les armes lleugeres o el control de les armes lleugeres en les agències de desenvolupament, drets humans, sanitàries i humanitàries, posta en marxa d'iniciatives de prevenció per al canvi d'actituds.

- *Resposta a les necessitats dels supervivents de la violència armada:* identificació i implementació de bones pràctiques per atendre les necessitats dels supervivents de la violència armada, identificació de vincles entre els serveis existents de suport als discapacitats i ratificació i implementació de la Convenció de Discapacitats de les Nacions Unides per realçar els drets d'aquest col·lectiu.

Pel que fa al **continent europeu**, a **Espanya** es va iniciar el debat parlamentari sobre el projecte de llei de comerç d'armes, en el qual es van rebutjar les esmenes a la totalitat de partits minoritaris de l'oposició i es va seguir amb la discussió de les esmenes parcials. Aprofitant aquest debat, es van lliurar 60.000 signatures que instaven a tots els grups parlamentaris a millorar la proposta del Govern. Posteriorment, el Govern va publicar l'informe de les exportacions d'armament durant el 2006, la suma total del qual va ascendir fins als 845 milions d'euros, la qual cosa suposa un increment del 101% respecte a l'any anterior, a més de constatar-se vendes a destinacions que violen el Codi de Conducta de la UE com poden ser Colòmbia, Indonèsia o Tailàndia, entre d'altres. Al **Regne Unit**, l'organització *Saferworld* va presentar un informe en el qual es realitzava una anàlisi sobre les exportacions britàniques d'armament durant l'última dècada.¹² Entre els aspectes positius es va valorar la prohibició d'exportació d'equipament de tortura i de mines antipersona i la defensa de la implantació del Codi de Conducta de la UE, entre d'altres. No obstant això, entre els aspectes més negatius van destacar la mala informació sobre les vendes actuals d'armament o la persistent exportació a països amb violacions dels drets humans, com poden ser Colòmbia, Nepal, Rússia i Sri Lanka.

A l'**Orient Mitjà**, el Secretari General de l'ONU va instar al **Líban** a augmentar els seus esforços en el control del tràfic il·lícit d'armes lleugeres procedents de **Síria**. En resposta a això, el Primer Ministre libanès, Fuad Siniora, va anunciar el reforç d'efectius de la policia a les zones frontereres, encara que va negar l'existència d'algun tipus de tràfic d'armament des del final del conflicte amb Israel, a l'agost de 2006. Per verificar-lo, una missió de les Nacions Unides es va desplaçar al Líban per analitzar aquesta situació. Per altra banda, un diari libanès es va fer eco del fet que queden per destruir un milió de bombes de fragmentació a territori nacional. Paral·lelament, la Representant Especial del Secretari General per a la qüestió dels menors i els conflictes armats, Radhika Coomaraswamy, va sol·licitar a **Israel** els registres electrònics dels atacs amb bombes *cluster* del passat estiu a Líban per facilitar la tasca dels equips de detecció i desactivació de munició sense detonar. Una altra acusació, procedent d'un altre rotatiu, assegurava **que l'Executiu israelià podria haver estat experimentant amb noves armes en el conflicte del Líban i en les seves incursions a Gaza a l'agost del 2006.**

6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

En aquest apartat es presenta una relació dels esdeveniments més rellevants del trimestre en matèria dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents, per a després analitzar amb major profunditat un aspecte relacionat amb aquest tipus de programes.

¹² *Saferworld; The Good, the Bad and the Ugly: A decade of Labour's arms exports, maig del 2007 a <http://www.saferworld.org.uk/publications.php?id=264>.*

a) Esdeveniments més rellevants del trimestre

L'Oficina del Sotssecretari General i Assessor especial a l'Àfrica de les Nacions Unides va organitzar a mitjan de juny a Kinshasa (RD Congo) la Segona Conferència Internacional sobre DDR i Estabilitat a l'Àfrica¹³. Entre els objectius estaven la **facilitació de la integració regional dels esforços en aquest tipus de programes, per a així compartir coneixements i extreure bones pràctiques i recomanacions**. En aquesta ocasió, els aspectes que es van tractar van ser: combatents en terra estrangera (especialment indicat a la regió dels Grans Llacs), DDR i Justícia Transicional (freqüentment implementades de manera separada), dones i menors associats a grups armats (per a així resoldre les necessitats d'aquests col·lectius més vulnerables) i la relació entre DDR i la reforma del sector de seguretat. En finalitzar, entre les principals conclusions destaca la **concepció de la reintegració dels excombatents com un repte i la necessitat de suport local en els programes nacionals d'aquesta índole**. Aquesta trobada respon a la necessitat, observada en la conferència celebrada el 2005 a Sierra Leone, de realitzar una revisió cada dos anys entre les organitzacions responsables d'implementar els programes de DDR i agències internacionals i donants que operen al continent.¹⁴

La següent taula mostra l'**evolució dels principals programes de DDR** en funcionament durant aquest trimestre:

Taula 6.2. Països que han estat objecte d'atenció internacional en matèria de DDR	
ÀFRICA	
País	Comentari
Angola	El Govern, durant una reunió tècnica a nivell nacional, va assenyalar la importància de la reintegració dels antics combatents en la vida civil. Els participants van consensuar establir una legislació que permeti l'entrada d'ex combatents discapacitats a empreses, tant de caràcter públic com privat. Es calcula que s'han reintegrat al voltant de 288.500 efectius des que s'iniciés l'actual procés, el 2002
Burundi	La Representant Especial del Secretari General per a la qüestió dels menors i els conflictes armats, Radhika Coomaraswamy, va felicitar el Govern per la desmobilització de menors-soldats i va destacar la contribució d'UNICEF en aquesta tasca. Per la seva banda, el President, Pierre Nkurunziza, va demanar l'extensió del programa de DDR, en considerar-lo útil per aconseguir l'objectiu de reduir a 25.000 els efectius de les FFAA i per disminuir les despeses en defensa del país.
Txad	El Govern va signar un acord amb UNICEF per a cooperar en les tasques de desmobilització dels menors-soldats que operen tant a les FFAA (uns 300 segons la mateixa UNICEF) com en els grups armats d'oposició. Des d'aquesta organització es va assenyalar que la seva tasca de desmobilització no serà senzilla ja que han d'identificar-se i consolidar-se les activitats necessàries de tornada i reintegració a les comunitats.
Congo, RD	Els antics líders dels grups armats d'oposició FRPI i MRC, ara integrats com a alts càrrecs de les FARDC, es van comprometre davant la MONUC a desmobilitzar els combatents d'aquells grups. Per la seva banda, la MONUC va valorar que la situació de seguretat al districte d'Ituri (província d'Orientale) havia millorat des que, a principi d'abril, els últims combatents acceptessin desmobilitzar-se a canvi d'una amnistia general i l'oportunitat d'engrossir les files de les FFAA governamentals. El PNUD i el Govern van signar un Memoràndum d'Enteniment, per valor de tres milions de dòlars, per al procés de DDR de 3.000 dels 4.500 ex combatents pertanyents a tres grups armats en el districte d'Ituri que s'ha acordat desmobilitzar. Per poder acollir-se a aquest projecte, cada grup armat ha de donar una llista exhaustiva dels seus combatents una setmana abans de l'obertura dels centres de trànsit. D'altra banda, l'agència de notícies britànica BBC, citant un document intern de l'ONU, va denunciar que els cascos blaus pakistanesos de la MONUC van participar en la compra d'or i en la venda d'armes a una milícia de la regió . Per la seva banda, la MONUC va anunciar que des de 2006 s'estava duent a terme una investigació sobre el suposat tràfic d'or i armes, amb l'objectiu de descobrir-ne els culpables, i la informació dels quals serà lliurada al Departament de Missions de Manteniment de la Pau de l'ONU perquè adopti les mesures adequades.
Congo, Rep.	Frédéric Bitsangou, àlies "Reverend Ntoumi", va ser nomenat Delegat General de l'Oficina del President per a la Promoció de Valors de Pau i Reconstrucció Postbèlica.

¹³ Per a més informació, vegeu <http://www.un.org/africa/osaa/ddr2.htm>.

¹⁴ Nacions Unides i Govern de Sierra Leone; *DDR and Stability in Africa*. Informe de la Conferència, març 2006, a <http://www.un.org/africa/osaa/reports/DDR%20Sierra%20Leone%20March%202006.pdf>.

	<p>Aquest nomenament revocava el càrrec previ de Ministre d'Assumptes Humanitaris i Situacions d'Emergència i estava condicionat al compromís del Reverend Ntoumi de recol·lectar i destruir les armes encara en poder de les milícies <i>Ninja</i> que va liderar, actives entre 1998 i 2002. El Consell Nacional per a la Resistència va criticar la decisió del Govern de canviar el lloc inicialment assignat i el va instar a retornar a l'esperit i contingut de l'acord de pau assolit el passat 25 d'abril. No obstant això, un grup d'antics membres de les milícies <i>Ninja</i>, van destruir un centenar d'armes lleugeres en una cerimònia destinada a mostrar la seva "determinació a treballar per la pau".</p>
Côte d'Ivoire	<p>El Ministre de Defensa, Michel N'Guessan Amani, va anunciar que el desarmament dels ex combatents s'iniciaria el 30 de juny, sota el consentiment de les dues forces bel·ligerants, les FFAA i les <i>Forces Nouvelles</i>. Així mateix, es va decidir que les armes fossin custodiades finalment per la UNOCI, després de la negativa de les milícies que fos el Govern qui ho fes, a causa de la mala experiència de l'any passat que va dur a la suspensió del procés. La integració de les FFAA i els grups armats d'oposició en un exèrcit únic, programada per ser completada durant el mes de juny, va experimentar certes dificultats. Fins al moment, només s'havien creat tres de les sis brigades previstes, a causa tant de problemes logístics com de la negativa dels comandaments de les FFAA d'acceptar certs alts rangs militars (assolits per una ràpida promoció dins dels grups armats i qüestions concernents als salaris dels soldats). Cada brigada hauria d'estar formada per quatre oficials de policia de la UNOCI i 10 membres de les FFAA i les <i>Forces Nouvelles</i>.</p>
Libèria	<p>La Comissió Nacional de DDR va alertar del perill que suposen per a l'estabilitat del país els 23.000 dels 101.195 ex combatents desmobilitzats que encara no han participat en cap programa de reintegració en la societat, a més de 3.500 que es troben registrats en programes de formació que encara no han començat. L'explicació d'aquest fenomen ve donada per la falta de recursos per a la creació de programes de reintegració, conseqüència al seu torn d'una pèrdua d'interès per part dels donants en el procés després d'haver-se superat les fases de desarmament i desmobilització i haver ocupat prop de 80.000 ex combatents en diversos programes de formació. Per pal·liar-lo, la Presidenta Ellen Johnson-Sirleaf va anunciar la prolongació del programa un any més.</p>
R. Centreafricana	<p>UNICEF i el UFDR van arribar a un acord per a la desmobilització d'uns 500 menors-soldats. Per a això, UNICEF havia programat una estratègia de reintegració comunitària dels menors desmobilitzats, per la qual les comunitats d'acollida i el conjunt dels menors de la regió nord-est del país es beneficiaran a través de la rehabilitació dels serveis socials. A final de trimestre, la UFDR havia desmobilitzat 200 menors-soldats.</p>
Rwanda	<p>La Comissió de Desmobilització i Reintegració procedeix a la tornada de 69 antics combatents a les seves comunitats, a més d'anunciar que 50 més iniciaran en poc temps el seu procés de rehabilitació. Des del seu establiment el 1997, aquest programa ha desmobilitzat 60.000 antics combatents.</p>
Somàlia	<p>Efectius de les FFAA etiòps van procedir a una recollida forçosa d'armament entre la població civil de Mogadiscio com a part de les tasques rutinàries de seguretat i amb l'objectiu d'intentar protegir el fràgil Govern somali. Aquest operatiu va generar situacions de tensió entre la població, davant el temor de ser identificats com a islamistes radicals.</p>
Sudan	<p>Les SSDF, la milícia més important del Sudan Sud, van integrar els seus 31.000 membres dins de l'SPLA, les FFAA autònomes de la regió. La Comissió de DDR del Sudan del Sud va iniciar un programa de distribució de menjar per a soldats desmobilitzats de les SAF, amb una durada prevista de tres mesos, i utilitzada simultàniament per identificar i registrar els combatents. Així mateix, la milícia <i>Sudanese Peace Force</i> va lliurar les seves armes i va anunciar oficialment que els seus efectius es reintegraran en la vida civil, a més de comprometre's amb la implementació de l'acord de pau. Finalment, a Juba (sud) la UNPOL va registrar 10.310 membres de la Policia de la regió, com a preàmbul a un extensiu programa de reforma del sector, mentre que a Khartoum va proporcionar entrenament específic a les Forces Especials de la Policia.</p>
Uganda	<p>Les FFAA es van desplegar a la regió de Karamoja, al nord-est del país, amb l'objectiu de desarmar les comunitats pastoralistes de la zona. En resposta a això, l'Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans, Louise Arbour, va reiterar la seva crida al Govern d'Uganda perquè aquest revisi l'operatiu, criticant l'ús excessiu i indiscriminat de la força. Aquest operatiu també va ser discutit en un seminari organitzat per l'Autoritat Intergovernamental per al Desenvolupament (IGAD), les conclusions del qual es van centrar en la necessitat de trobar una aproximació més efectiva per persuadir les comunitats pastoralistes de la zona que lliurin el seu armament, ja que fins al moment s'havien realitzat estratègies basades en polítiques nacionals i decrets governamentals. Es calcula l'existència d'uns cinc milions d'armes en</p>

mans de 20 milions de membres d'aquesta comunitat.	
AMÉRICA	
País	Comentari
Colòmbia	Un dels principals dirigents de les Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC), Salvatore Mancuso, va denunciar la implicació de destacats polítics, militars i empresaris en la conformació de grups paramilitars. El paramilitar va involucrar també 25 alcaldes de la costa atlàntica en acords polítics amb les AUC. Al seu torn, aquests funcionaris van reconèixer haver-se reunit amb els caps paramilitars, encara que van argumentar raons humanitàries i de l'impuls del procés de pau. En altre ordre de coses, un nou informe de l'ICG recomanava que, davant la presència de grups que no han estat dissolts en no haver participat en les negociacions entre l'Executiu i el mateix AUC i davant el rearmament per una banda dels paramilitars desmobilitzats, s'hauria d'implementar una estratègia integral per combatre aquests nous grups armats. ¹⁵ Aquesta estratègia hauria de combinar els serveis d'intel·ligència amb una major aplicació de la llei i sota mesures militars, tot això emmarcat en el complet respecte pels Drets Humans i complementat amb les demostracions de com els paramilitars desmobilitzats s'han reintegrat en la societat civil (incloent més infraestructures de caràcter rural i programes de desenvolupament).
Haití	Efectius de la MINUSTAH i de la PNH van capturar el conegut líder de grup armat, Belony, en una operació realitzada a Port-au-Prince. Aquest va suposar el sisè arrest d'un líder armat des que a l'inici de l'any comencés l'operatiu conjunt de la MINUSTAH i la PNH, dins del qual van ser detinguts més de 400 membres de bandes armades. Així mateix, es va celebrar una cerimònia de lliurament de 12 armes lleugeres i 12.267 municions a la Secció de DDR de la pròpia missió de les Nacions Unides. Aquestes armes havien estat decomissades o bé lliurades voluntàriament per la població civil en diferents operatius. El seu Director, Alex Fils-Aimé, va anunciar que en els últims tres mesos s'han lliurat unes 200 armes i 6.000 rondes de munició, una quantitat que diversos sectors de la societat civil, com la Coalició Nacional per als Drets Humans van valorar d'insuficient, a més de catalogar el programa de poc transparent.
ÀSIA	
País	Comentari
Afganistan	El PNUD va transferir al Ministeri de Defensa el control sobre el Punt Central de Recol·lecció d'Armes de qui era responsable des de 2003 com a part del Programa per a un Nou Afganistan i amb prop de 32.000 armes recollides. De la seva banda, el Representant Especial del Secretari General de les Nacions Unides a l'Afganistan, Tom Koenigs, va expressar la necessitat de continuar amb el programa de Dissolució dels Grups Armats Il·legals, a causa dels indicis d'un creixent influx d'armes il·legals al país.
Nepal	La UNMIN va anunciar l'inici del procés d'emmagatzematge de l'armament procedent de les FFAA nepaleses, que seran guardades en 14 llocs. Per la seva banda, el Govern va prendre la decisió de pagar un subsidi als ex combatents del CPN i millorar les condicions dels centres d'acantonament , on 30.000 d'ells estan en l'actualitat. Aquesta reacció va arribar després de nombroses protestes i amenaces de prendre els carrers per part dels ex combatents exigint millors condicions en aquests centres. Posteriorment es va iniciar la segona fase del procés de verificació dels grups maoistes, on els menors d'edat i els que es van adherir al grup maoista després de l'acord de pau seran inhabilitats del procés. Paral·lelament, la UNMIN va confirmar que les FFAA i els maoistes estan complint els seus compromisos en matèria de detecció de mines i altres explosius sense detonar

b) Serveis bàsics per a la reintegració d'ex combatents

Entre els programes de DDR, la fase de reintegració per a excombatents es presumeix com una de les més complexes. Mentre que les fases anteriors es conceben com a més puntuals i de transició, en la reintegració sorgeix el debat sobre si també s'ha de consolidar la fase de transició o aprofundir en el desenvolupament i reconstrucció d'una societat en rehabilitació postbèlica. En el cas que la reintegració s'entengui com una simple transició de la vida militar a la civil, s'adoptarà una estratègia d'estabilització a curt termini, allunyant els combatents de la criminalitat fins que es desplegui una missió de pau i conclouï la reforma del sector de seguretat o política. No obstant això, **la visió més generalitzada per a**

¹⁵ ICG; *Colombia's new armed groups*. Latin America Report 20, mayo de 2007, en <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4824&l=1>.

la reintegració no es basa en aquest tipus d'estratègia transicional de seguretat, sinó en un compromís a llarg termini, de desenvolupament i transformador.¹⁶

Anomenem “serveis bàsics per a la reintegració” al conjunt d'iniciatives l'objectiu de les quals és l'assimilació econòmica, política i social de l'ex combatent (i el seu entorn familiar) en la societat civil i que actuen directament sobre aquest, a diferència de fer-ho indirectament a través d'activitats comunitàries. La diversitat de serveis resultant d'una tasca tan àmplia ha portat a classificar-los de diverses maneres, ja sigui atenent a una dimensió cronològica (serveis de reinserció a curt termini per a l'estabilització, serveis de reintegració a llarg termini per al desenvolupament), a la naturalesa dels subjectes fixats com a objectiu (excombatents, les seves famílies, alguns grups particulars d'ex combatents, la comunitat en ple), al tipus d'assistència requerida (econòmica o social) o, amb freqüència, a partir d'una combinació d'aquests criteris.¹⁷

La manera més habitual de diferenciar els serveis bàsics és entre “econòmics” i “socials”. Encara que aquesta classificació pot tenir gran utilitat a l'hora de treballar amb indicadors de resultats,¹⁸ és massa general i imprecisa, portant a diferents autors a catalogar un tipus de serveis sota un o un altre epígraf segons preferències tant pragmàtiques com ideològiques. Si es pren la perspectiva de la reintegració centrada en l'ex combatent com una estratègia per a la construcció de pau, aquesta es fonamentaria a proporcionar oportunitats que en primera instància representin per al desmobilitzat una alternativa a les armes i que, simultàniament, formin part de la rehabilitació postbèlica de la societat en general. És a dir, ha d'atendre una sèrie de necessitats concretes de l'ex combatent, al temps de ser no només compatible, sinó complementària a l'esforç de reconstrucció i reconciliació. Per això **es pot adaptar lleugerament altra classificació que proposa dos tipus de serveis bàsics segons el seu objectiu: “serveis substitutius dels avantatges de la guerra” i “serveis de reconciliació”** i així definir, a partir d'aquests, sis àrees d'acció o factors.¹⁹ El gràfic següent mostra una correspondència aproximada entre els serveis així classificats i els objectius de reintegració econòmica i social.

La idea d'oferir un conjunt de substitutius als beneficis de participar en el conflicte armat es basa en l'estesa noció que **el desmobilitzat tornarà a prendre les armes si les opcions que li són proposades per a la reintegració no signifiquen una millora perceptible de la seva vida com combatent.** Les àrees identificades que contribueixen a arribar a aquest tipus de consideració corresponen a quatre possibles “pèrdues” (reals o percebudes) a les quals s'enfronta el desmobilitzat: de la seguretat física, de la seguretat econòmica, de la influència política i del prestigi social.

Per la seva banda, la necessitat d'uns serveis de reconciliació és resultat, precisament, de l'existència d'uns serveis substitutius que poden resultar controvertits per a la població en general. L'objectiu que no generi tensions la percepció del fet que els excombatents estan rebent un tracte injustament favorable crea la **necessitat d'oferir activitats per promoure la reconciliació comunitària i assistència psicosocial que faciliti la reintegració del desmobilitzat.**

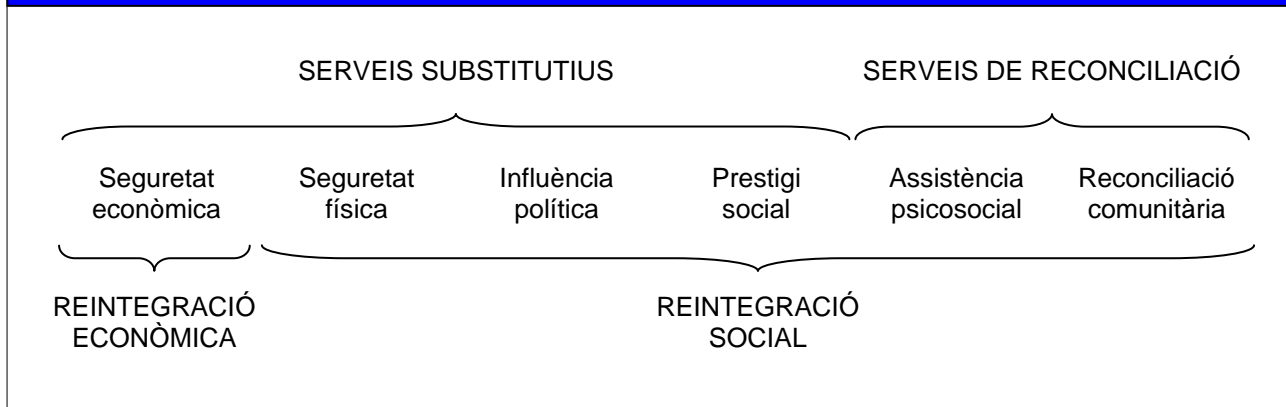
¹⁶ International Peace Academy. *Transforming War Economies: Challenges for Peacemaking and Peacebuilding Report of the 725th Wilton Park Conference*. IPA, 2003.

¹⁷ Ball i van de Goor, *Disarmament, Demobilization and Reintegration*, Clingendael, 2006; Erskine, *Disarmament, Demobilization and Reintegration of Ex-Combatants in a Peacekeeping Environment*, DPKO, 1999

¹⁸ Body, *Reintegration of Ex-Combatants through Micro-Enterprise*, Canadian Peacekeeping Press, 2005, pàg. 3.

¹⁹ Nilsson, A., *Reintegrating Ex-Combatants*, SIDA, 2005.

Gràfic 1. Serveis i necessitats per a la reintegració

D'altra banda, un aspecte que afecta transversalment qualsevol tipus de servei, substitutius o de reconciliació, és la varietat en la composició del col·lectiu d'ex combatents. En aquest sentit, els factors que habitualment es tenen en compte són els d'edat, gènere, estat de salut i rang militar. Menors, dones i discapacitats formen els anomenats "grups més vulnerables" i tradicionalment tant diferents rangs com veterans de més edat han rebut un tractament especial en situacions de postconflicte. No obstant això, **existeixen nombrosos factors addicionals que poden determinar l'elecció d'un camí per a la reintegració o la idoneïtat d'un programa determinat.** El cas de l'Afganistan ha estat extensament estudiat i criticat per la designació de serveis i ajudes de manera burocràtica i basat en presumpcions sobre les preferències dels ex combatents, per exemple empenyent els ex combatents analfabets que prenguessin la via rural i agrícola per a la reintegració.²⁰ **Les expectatives personals de cada ex combatent poden ser molt diferents a les que se li poden atribuir per la seva vida civil prèvia,** i no cal deixar-se dur per prejudicis de cap tipus.²¹

Cal tenir en compte que la variada naturalesa dels ex combatents desmobilitzats és fonamental per aconseguir que els incentius oferts siguin aprofitats al màxim. Els ex combatents no han d'adaptar les seves estratègies per trobar mitjans de vida, no han d'adaptar-se al paquet de reintegració rebut, sinó tot el contrari.²²

²⁰ Michael, S., *Reintegration Assistance for Ex-Combatants. Good Practices and Lessons for the MDRP*, MDRP Working Papers 1, setembre 2006.

²¹ Humphreys, M. i J.M. Weinstein, *Demobilization and Reintegration*, Journal of Conflict Resolution, a <http://www.columbia.edu/~mh2245/papers1/jcr2007>.

²² Rossi, S. i A. Giustozzi, *DDR of Ex-combatants in Afghanistan: Constraints and Limited Capabilities*, LSE Working Papers, sèrie 2, núm 2, juny 2006.

Drets humans

- ❑ L'ACNUDH va acusar el Govern sudanès de no dur a terme cap acció efectiva per evitar futurs atacs de les FFAA a la població civil, ni per processar els responsables o compensar les víctimes.
- ❑ A Myanmar, es va persistir en la política de persecució a les ONG de drets humans i es va prorrogar per un any la detenció d'Aung San suu Kyi.
- ❑ Còte d'Ivoire va aprovar una llei d'amnistia que podria suposar la impunitat per als responsables de violacions greus de drets humans.
- ❑ La Cort Penal Internacional va iniciar una investigació sobre R. Centreafricana i va emetre les primeres ordres d'arrest al Sudan.

En aquest capítol s'analitza la situació relativa als drets humans a partir del seguiment de les violacions denunciades per organitzacions no governamentals de drets humans i per organitzacions intergovernamentals. El primer apartat fa referència a les violacions de drets humans i del dret humanitari internacional i el segon als processos de justícia transicional.

7.1. Violacions dels drets humans i del dret humanitari

El següent apartat inclou informació sobre les vulneracions dels drets humans i del dret internacional humanitari en contextos de conflictes armats, tensions i altres contextos, que han centrat el treball de les ONG així com el de les organitzacions intergovernamentals.

a) Conflictes armats, drets humans i dret humanitari

Durant el trimestre, la població civil ha continuat veient-se greument afectada en els contextos de conflictes armats, tot i la protecció formal que li brinda el dret internacional.

Al continent africà, els atacs aeris desproporcionats de les FFAA a Darfur Nord -que impossibiliten la diferència entre objectius militars i civils- van ser qualificats per l'ACNUDH de violació greu del dret humanitari i dels drets humans, que va acusar també el Govern del **Sudan** de no dur a terme cap acció efectiva per evitar futurs atacs, ni per processar els responsables o compensar les víctimes. Per la seva banda, el Grup d'Experts de les Nacions Unides sobre Darfur va presentar el seu informe davant el Consell de Drets Humans en el qual va instar el Govern, entre altres qüestions, a dissenyar ordres precises dirigides a les FFAA sobre la prohibició dels atacs contra la població civil, les execucions extrajudicials, detencions arbitràries, desaparicions i tortura, i sobre la necessitat d'adopció de mesures de protecció de defensors de drets humans i dones i menors.¹ Davant la greu situació dels drets humans del país, *Human Rights Watch*, va sol·licitar al Consell de Seguretat de l'ONU la imposició d'un embargament sobre la producció petrolera i la creació amb els beneficis d'un Fons per a la Reconstrucció de Darfur i Amnistia Internacional va adoptar un sistema de càmeres satèl·lits a Darfur, com a mecanisme de sensibilització i denúncia de les violacions dels drets humans i la situació de les poblacions més vulnerables, en clara al·lusió a la necessària pressió internacional sobre les autoritats sudaneses.²

La MONUC va emetre un informe en el qual va informar de les violacions dels drets humans comeses per les FFAA, cossos de seguretat a la **RD Congo**, que van incloure, entre altres vulneracions, execucions extrajudicials, abús d'autoritat, detencions arbitràries, execucions

¹ Informe sobre la situació dels drets humans a Darfur preparat pel grup d'experts comissionat pel consell de Drets Humans en la seva resolució 4/8. Disponible a <http://www.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/5session/reports.htm>

² Consultar pàgina web a <http://www.eyesondarfur.org>

arbitràries de civils, especialment a la província occidental de Kasai. Respecte a l'FDLR, la MONUC l'identifica com a responsable d'execucions de menors, segrests i robatoris a la població civil, entre altres il·legalitats. Per altra banda, els enfrontaments produïts en els últims mesos entre les FFAA congolesees i les FDLR a la província de Kivu Sud, van causar el desplaçament forçat de 260.000 persones i massacres contra la població civil, els quals constitueixen clars crims de guerra. Respecte als grups de població més vulnerables, l'OMS va afirmar que entre el 15% i el 17% de les dones congolesees són víctimes de la violència física i sexual, i que les violacions i les agressions sexuals utilitzades com a armes de guerra, continuen tenint lloc a l'est del país. Aquesta situació va provocar una visita al país de l'ACNUDH, que també va visitar Burundi i Rwanda, qui va assenyalar la necessitat d'assolir un compromís ferm de respecte a la lluita contra la impunitat.

A **Uganda**, l'LRA va continuar mantenint milers de dones i menors segrestats tot i les reiterades peticions per al seu alliberament per part del Govern i d'organitzacions internacionals durant el transcurs de les converses de pau. Per la seva banda, l'ACNUDH va destacar que l'ús excessiu i indiscriminat de la força per part de les FFAA havia causat la mort de 69 civils entre final de novembre i final de març. A **Somàlia**, a més dels centenars de morts a causa dels enfrontaments durant aquest trimestre, el Secretari General de l'ONU va publicar un informe sobre els menors en el qual va estimar que un terç dels morts i ferits durant els enfrontaments de 2006 van ser menors, i va denunciar el reclutament de menors per totes les parts enfrontades.

A l'Amèrica Llatina, Amnistia Internacional va certificar a través del seu informe anual, que tot i la disminució de delictes com homicidis i segrests a **Colòmbia**, així com del desplaçament forçat, les guerrilles de les FARC i l'ELN van continuar cometent infraccions greus i reiterades del dret internacional humanitari, com la presa d'ostatges i l'homicidi de civils, així com el reclutament de menors. Així mateix, la Comissió Interamericana de Drets Humans, va denunciar en un informe l'ús de la violència física, sexual i psicològica contra les dones com a estratègia de guerra i la discriminació derivada del conflicte. Per la seva banda, el Relator Especial de l'ONU sobre el dret al més alt gaudi de salut, Paul Hunt, després de realitzar una visita al país, en la qual el Govern es va negar a reunir-se amb ell, i de verificar els efectes de les fumigacions sobre camps de coca sobre el medi ambient i la vida humana, va demanar al Govern la suspensió definitiva de les fumigacions a la frontera amb l'Equador, i el pagament d'indemnitzacions als afectats.

A l'**Àsia**, les Nacions Unides, *Human Rights Watch* i la Comissió Independent Afganesa de Drets Humans (CIADH) van expressar la seva preocupació pel creixent nombre de civils a l'**Afganistan** que són víctimes de la violència armada, sent els treballadors humanitaris, personal docent i funcionaris alguns dels objectius dels últims atemptats, la qual cosa augmenta la vulnerabilitat de la població civil quant al gaudi dels drets humans. Per altra banda, la CIADH va acusar les FFAA nord-americanes de violar el dret internacional en diverses ocasions, a causa del constant nombre de morts de població civil en els seus bombardejos. La negació en alguns casos de l'autoria dels fets, i el recurs a un discurs formal de disculpa, en uns altres, suposen una negació dels principis bàsics del dret humanitari per part de les tropes dels EUA i mostren la debilitat del Govern respecte a la protecció de la seva població civil. D'altra banda, el grup d'alt nivell encarregat de la supervisió de la implementació del pla quinquennal per a la reconstrucció del país va qualificar d'èxit l'any 2006, en incrementar-se en un 12% la xifra d'escolarització, del percentatge de la qual un 35% són nenes, i l'accés als serveis sanitaris bàsics del 80% de la població afganesa en l'actualitat. Per la seva banda, el Govern de **Myanmar** va persistir en la seva política de persecució a les organitzacions de drets humans prohibint la renovació de la seva inscripció en el registre, instaurant un sistema de renovació únicament sota permís directe del Govern i sol·licitant la destitució d'alguns dels seus alts càrrecs per considerar-los pròxims a la Lliga Nacional per a la Democràcia. Aquesta política de control deixa les organitzacions de drets humans en una situació d'extrema fragilitat, i afebleix i impossibilita la tasca de control social i de defensa dels drets humans de les víctimes. Aquesta situació ha estat condemnada pel relator Especial de l'ONU sobre la situació dels drets humans al país, Paulo Sergio Pinheiro i per la Relatora Especial sobre defensors de drets humans Hina Jilani, els quals van instar a les autoritats a dur a terme una investigació sobre els atacs de caràcter violent contra activistes de drets humans. D'altra banda, tot i la petició d'alliberament d'Aung Sant Suu Kyi per 59 ex Caps d'Estat i l'ACNUDH, el Govern va

decidir prorrogar per un any la detenció, la qual cosa va provocar la condemna expressa i manifestacions en les quals més de 30 opositors i activistes pro drets humans van ser arrestats. Finalment, la UE va estendre les sancions al país per un any més, destacant la falta de progressos tangibles en l'àrea dels drets humans. A les **Filipines**, la Comissió Asiàtica de Drets Humans va manifestar durant el trimestre la seva preocupació davant la violència i abusos comesos pels cossos de seguretat durant el període electoral, en el qual el nombre de morts van ascendir a 126. L'organització, va manifestar també la seva preocupació per la situació de funcionament deficitari en la qual es troba el sistema judicial i les pràctiques de corrupció de compra de vots denunciades al país. A **Tailàndia**, les manifestacions dutes a terme per unes 6.000 persones per exigir la tornada de l'anterior Primer Ministre, Thaksin Shinawatra, van dur el Primer Ministre a declarar que imposaria l'estat d'emergència si es produïen disturbis, encara que finalment no es van produir actes de violència significatius. D'altra banda, el Govern va ordenar la interrupció de les emissions de tres mitjans de comunicació després de l'emissió d'unes declaracions públiques de Shinawatra segons les quals es mostrava disposat a tornar al país i sol·licitava a l'actual executiu la celebració de comicis. El Govern va anunciar que prendria mesures contra aquells que difonguin missatges que atemptin contra la seguretat de l'Estat. Diversos d'aquests mitjans van apressar el Govern a respectar la llibertat d'expressió.

Al continent europeu, l'organització russa de drets humans *Memorial* destaca una reducció dels segrests en els últims mesos a **Txetxènia**, havent-se comptabilitzat 16 segrests entre gener i març enfront de 53 en aquest mateix període el 2006, encara que matisa que l'organització només comprèn entre un quart i un terç del territori txetxè. Aquesta tendència també va ser admesa per Amnistia Internacional, no obstant això, l'organització va assenyalar en un informe³ que ambdues parts continuen cometent abusos dels drets humans destacant que pràcticament en tots els casos les autoritats no han investigat ni perseguit les violacions de drets humans, ni reparat a les víctimes, clima que no afavoreix la denúncia per part d'aquestes últimes. Per la seva banda, HRW va denunciar durant el trimestre que malgrat que diversos òrgans del Consell d'Europa han documentat de manera extensa les atrocitats comeses a Txetxènia, Rússia, com a membre del Consell d'Europa, i a causa de la necessària unanimitat de l'organització per a actuar contra algun dels seus membres, no ha hagut d'enfrontar-se a conseqüències adverses per aquests abusos i segueix sense implementar les sentències del Tribunal Europeu de Drets Humans. L'ONG també va realitzar una crida a la UE, dirigit a sol·licitar una major pressió sobre Rússia en relació amb la restauració de la llibertat d'expressió i llibertat de mitjans de comunicació i a la retirada de les restriccions imposades a les ONG.

L'Orient Mitjà va seguir protagonitzant un dels escenaris més virulents en el qual la població civil també va sofrir les pitjors conseqüències. La **negativa del Govern iraquí a oferir xifres a les Nacions Unides sobre els civils morts, clar indicatiu de l'elevat nombre d'aquestes**, únicament deixen com a fiables les proveïdes a través d'un responsable anònim del Ministeri de l'Interior, que parlen de 2.000 morts en el mes de maig, un 29% superior que a l'abril. La UNAMI va presentar un informe crític del pla de seguretat impulsat pels EUA per l'augment del nombre de desplaçats, de la violència dirigida a minories i a professionals i la creixent violació del dret a l'alimentació i d'altres drets humans que ha provocat. Per altra banda, experts de la Universitat de Bagdad van alertar sobre el descobriment de 800 cossos al Riu Tigres, molts d'ells amb signes de tortura, sense conèixer-se fins a la data una reacció de les autoritats referent a això. Igualment, els experts van denunciar els alts nivells de pol·lució creixent al riu a causa dels residus de les indústries extractives i a les deixalles militars iraquianes i nord-americanes. La població, per tant, està consumint aigua contaminada per la falta d'alternatives, i existeix una ordre militar de no pescar al riu, fet que ha deixat moltes famílies que es dedicaven a la pesca sense font d'ingressos, produint-se una violació del dret a l'aigua, a l'alimentació i a la salut per extensió. Respecte als menors, la seva vulnerabilitat va augmentar i UNICEF va destacar que aquest grup va constituir la meitat dels quatre milions d'iraquians que han fugit de les seves cases. Al seu torn, Reporters sense Fronteres va denunciar els

³ Disponible a <http://web.amnesty.org/library/Index/ENGEUR460152007>

assassinats dirigits contra els professionals dels mitjans de comunicació, evidenciant la fragilitat del dret a la llibertat d'expressió i de premsa.

Louise Arbour va aprofitar l'aniversari dels 40 anys d'ocupació del territori palestí per part d'Israel per a assenyalar que els drets humans han estat relegats durant massa temps. En resposta a l'onada de violència a Gaza, va assenyalar que els atacs deliberats contra civils i l'ús indiscriminat d'armes és una flagrant violació del dret internacional humanitari i va sol·licitar a Israel moderació, assenyalant que les execucions extrajudicials són una infracció del dret internacional i no estan justificades sota cap circumstància. Respecte a les conseqüències del conflicte per als drets econòmics, socials i culturals, les organitzacions de drets humans B'Tselem i l'Associació per als Drets Civils, van destacar la política d'expropiació efectiva del centre de Hebron que ha provocat el desplaçament forçat de palestins, i el Banc Mundial va destacar que les restriccions d'Israel a Cisjordània han provocat la creació de 10 enclavaments aïllats econòmicament, afectant el dret a treballar, i l'accés dels palestins a únicament el 50% de la terra. Aquesta situació de violació de drets humans, va dur al BM a assenyalar que si bé les preocupacions de seguretat són innegables, les mesures de restricció pretenen protegir l'expansió física i econòmica de les colònies a costa dels drets de la població palestina. Per la seva banda, el Relator Especial per a la situació en els territoris ocupats, John Dugard, va tornar a recordar en un informe que a Gaza el 70% de la força de treball potencial no té feina o no rep sou i que més del 80% de la població viu per sota del llindar oficial de pobresa.⁴ Altres dades destacables del trimestre són la publicació de l'informe de les organitzacions israelianes *Btselem* i *HaMoked Centre for the Defence of the Individual* on es denuncien les condicions inhumanes a les quals són sotmesos els 11.000 detinguts palestins en presons d'Israel i la vulneració dels seus drets processals

L'embargament internacional al Govern palestí a examen des del dret internacional

Les vulneracions més greus del trimestre per a Palestina es van donar sense dubte per les conseqüències de l'embargament imposat pels EUA i la UE -que va ser aixecat al final del trimestre- que va afectar greument els drets a l'educació, a la sanitat i a l'aigua, entre d'altres. Segons una enquesta promoguda per Oxfam i realitzada pel centre Palestí per a l'Opinió Pública, el 53% dels entrevistats en Gaza van afirmar que el seu ingrés familiar s'havia reduït a més de la meitat i el 21% que ja no tenia ingressos, arribant a reduir despeses disminuint l'alimentació i la cura de la salut. Per la seva banda, el 86% dels directors entrevistats de serveis públics (aigua, salut, educació) van afirmar que els serveis s'havien vist afectats de manera negativa, i el 54% va assenyalar que havien hagut de retallar a la meitat l'assistència que proporcionen.⁵

Les xifres anteriors mostren com a mesures destinades a exercir pressió contra un Govern, tenen el seu impacte més directe i greu en la població civil. Òrgans de les Nacions Unides com el Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals ja van advertir fa una dècada de les possibles violacions d'aquests drets com a conseqüència de les sancions econòmiques⁶. La Subcomissió de Drets Humans de l'ONU va realitzar un test per avaluar legalment un règim de sancions, en el qual s'advertia de la necessitat que les sancions es dirigissin contra les parts que es consideressin una amenaça per a la pau, però mai contra els civils, i subratllava la prohibició que les sancions afectessin béns que ostentin caràcter humanitari. Per altra banda, existeix també un consens respecte al fet que les provisions no derogables del dret internacional dels drets humans i el dret internacional humanitari (DIH) demarquen els límits de la permissivitat de les sancions econòmiques. Si bé el dret internacional humanitari no inclou cap provisió sobre les sancions econòmiques, -en l'època de codificació del DIH era imprevisible aquesta modalitat de mesures-, estableix uns principis essencials en la legalitat dels conflictes armats: la necessària protecció de la població civil i la proporcionalitat de les mesures.

Aquest marc normatiu de protecció a la població civil i als seus grups en situació de més vulnerabilitat suposa un llindar que mai no pot veure's superat pels Estats ni en els casos en els quals es consideri necessari marginar políticament un Govern o partit polític en el poder. Les sancions a un règim han de dirigir-se contra aquest i mai no han de suposar un trencament de les condicions de vida de la població

⁴ Informe del Relator Especial de la Comissió de Drets Humans sobre la situació dels drets humans als Territoris Palestins Ocupats des de 1967. Disponible a <http://www.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/5session/reports.htm>.

⁵ Disponible a http://www.oxfam.org/en/files/bn070413_palestinian_aid_boycott.pdf/download

⁶ Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals de l'ONU, *Relación entre las sanciones y el respeto de los derechos económicos, sociales y culturales*. Doc. Simbol. E/C.12/1997/8

civil, escenari que no fa sinó aguditzar la situació de gran vulnerabilitat que pateix aquesta durant un conflicte armat.

b) Drets humans i contextos de tensions

A l'Àfrica, l'Assemblea Nacional de **Guinea** va decidir crear una Comissió Nacional d'Investigació Independent, encarregada d'esclarir responsabilitats pels fets ocorreguts durant les vagues de juny del 2006 i gener-febrer de 2007, en els quals centenars de persones van morir per la forta repressió de les forces de seguretat. A **Burundi** més de 30 periodistes van ser empresonats o van sofrir algun tipus de pressió o persecució, segons van reivindicar les organitzacions de defensa de la llibertat de premsa durant la jornada internacional de la premsa. Per altra banda **Zimbabwe** va persistir en la seva política de persecució contra els defensors de drets humans, va endurir el tràmit de l'obtenció de llicències de les ONG per operar al país, fets que van motivar una manifestació convocada per la Societat Jurídica de Zimbabwe i que va ser dissolta pels cossos de seguretat amb un clar abús de força. Tot això va motivar una resolució del Parlament Panafricà a favor de l'enviament d'una missió al país per investigar les constants denúncies contra el Govern per violacions de drets humans contra advocats i activistes polítics i socials i l'anunci de la UE d'estendre la llista de personalitats del país que seran sancionades per suposades violacions dels drets humans -que ascendeix a uns 100 membres de l'executiu- a cinc nous ministres del Govern.

A l'Amèrica Llatina, **Bolívia**, va protagonitzar escenaris de mobilitzacions de mestres, personal sanitari, que van exigir un augment salarial, la creació d'uns 5.000 llocs de treball i la construcció de nous centres hospitalaris, exigint més compromís estatal amb la garantia de satisfacció del dret a la salut.

A l'Àsia, el **Pakistan** va viure durant el trimestre un escenari de crisi d'independència del poder judicial com a conseqüència de la destitució del President del Tribunal Suprem, Iftikhar Chaudhry, que va ser contestada per líders de l'oposició, incloent representants de l'MMA, PML, PTI, ANP i PONAM així com advocats i representants de la societat civil. Al clima de protestes també s'hi van afegir manifestacions de grups de periodistes i representants de la societat civil contra el projecte de reforma que pretenia augmentar el control del règim sobre la difusió de la informació, legislació que va ser retirada per la pressió social i davant els primers signes de dissidència dins del seu partit. Les protestes van ser respostes amb violència i les FFAA van ser autoritzades a disparar a matar, la qual cosa va motivar la condemna de la Comissió Asiàtica de Drets Humans i la sol·licitud d'una investigació immediata, el processament dels responsables, la restauració de la democràcia i la immediata readmissió del jutge destituït. A l'Àsia Central, cal destacar la visita de l'**ACNUDH** al **Kirguistan**, qui va centrar les seves recomanacions en els aspectes de la independència judicial, la igualtat de gènere i el manteniment d'un espai democràtic expressant preocupació per les denúncies de casos de tortura i maltractaments a les persones detingudes. Durant el trimestre, es van produir detencions de cent persones en resposta a les protestes socials dirigides a reclamar una reforma constitucional i eleccions anticipades, encara que posteriorment moltes van ser alliberades i les autoritats van anunciar una investigació per aclarir el succeït.

c) Altres situacions que cal destacar

A l'Àfrica, el Govern del **Txad** va anunciar l'aixecament de l'estat d'emergència, règim de restricció de drets humans al país, després de sis mesos de vigència en considerar que la situació a l'est està resolta, si bé centenars de milers de persones continuen desplaçats a conseqüència de la violència. A l'**Àfrica Subsahariana** cal destacar un informe de l'OMS publicat durant el trimestre que destaca que 36 dels 57 països que ostenten un dèficit en el nombre de treballadors sanitaris tan preocupant que fa impossible la provisió de serveis sanitaris bàsics, són a la regió, i l'OMS estima que serien necessaris un milió de treballadors sanitaris més per poder plantar cara a les necessitats de salut del continent. L'agència de l'ONU va destacar que entre les raons que van provocar aquesta situació destaquen les polítiques de les institucions financeres internacionals que han fet reduir la despesa pública en salut i ensenyament. En aquest mateix sector, MSF també va denunciar l'escassetat de

personal mèdic a l'**Àfrica Austral** que dificulta la qualitat i la disponibilitat del tractament contra el VIH/SIDA, on més d'un milió de persones no tenen accés adequat a antirretrovirals i va sol·licitar als Governos que desenvolupin i implementin plans d'emergència per retenir i reclutar més personal mèdic, amb mesures que incloguin l'augment dels salaris i la millora de les condicions laborals.

A l'Amèrica Llatina, el Govern de **Veneçuela**, va decidir no renovar la llicència de *Radio Caracas Televisión*, la qual cosa va provocar una enorme mobilització social, especialment estudiantil, en contra de l'executiu i a favor de la llibertat d'expressió. El Govern dels EUA havia instat a l'OEA a intervenir en l'assumpte, però l'organisme es va limitar a aprovar una declaració sobre la llibertat d'expressió. Amnistia Internacional va expressar la seva preocupació per l'elevat nombre de ferits i detinguts, i l'ús excessiu de la força d'alguns funcionaris de policia.⁷ Per altra banda, la Comissió Nacional de Drets Humans (CNDH) va presentar un informe⁸ sobre els fets esdevinguts l'any passat a l'estat d'Oaxaca, **Mèxic**, que van deixar un total de 16 morts, en el qual va assenyalar que les autoritats federals i estatals van violar, per acció o omissió, el dret a la propietat, a la vida, a la integritat personal, entre d'altres, de diversos dels col·lectius que van encapçalat les protestes contra el governador, entre els quals destaquen els mestres o membres de l'Assemblea Popular dels Pobles. L'informe va ser rebut amb escepticisme per les autoritats, declarant el governador d'Oaxaca que estudiaria a fons els fets i que aplicarà la llei quan calgui, però assenyalant també la seva falta de conformitat amb l'informe. A **Guatemala**, també es van produir mobilitzacions per part del sector de l'educació, que exigiria una pujada de salaris, fet que va provocar alguns incidents violents i la interrupció del cicle escolar. Finalment el Govern va accedir a incrementar el salari dels mestres i a millorar les seves condicions generals, mentre que els docents es van comprometre a recuperar dues setmanes lectives.

A l'Àsia Central, Amnistia Internacional va aprofitar la reunió de ministres d'Afers exteriors de la Unió Europea en la qual es va avaluar l'actual política europea sobre l'**Uzbekistan**, per assenyalar la deterioració de la llibertat d'expressió i reunió al país, les persistents denúncies de tortures i tractes inhumans generalitzats a persones detingudes, la devolució de persones a les que es considera relacionades amb els homicidis d'Andijan i la negativa de les autoritats a suspendre les execucions, tot i el decret presidencial d'abolició de la pena de mort a partir del 2008. Per tot això, l'ONG i la Federació Internacional de Drets Humans van realitzar una crida a la UE perquè mantingui una posició ferma contra els abusos de drets humans al país. L'ACNUDH va visitar el **Turkmenistan**, amb l'objectiu de crear una Oficina Regional a l'Àsia Central en col·laboració amb el PNUD.

A Europa, és necessari destacar que l'**Azerbaidjan** va ser objecte de denúncia per part de l'OSCE i del Relator Especial de l'ONU sobre la llibertat d'opinió i d'expressió, Ambeyi Ligabo, els quals van criticar l'assetjament de les autoritats als mitjans de comunicació independents del país, que se situa com l'Estat amb més periodistes empresonats d'entre els 56 països de l'OSCE. El Relator va assenyalar que, si bé el Govern ha expressat la voluntat d'iniciar un diàleg més obert amb els mitjans de comunicació, la legislació sobre aquesta llibertat i la severitat amb la qual els tribunals jutgen els professionals dels mitjans, assenyalen el contrari. Per altra banda, el Comitè per a la Prevenció de la Tortura del Consell d'Europa, va realitzar una visita a **Turquia** per comprovar les condicions en les quals es troba el líder del PKK, A. Öcalan, si bé el contingut de l'informe no s'ha fet públic encara.

Finalment i en l'àmbit temàtic cal destacar la polèmica originada per la publicació en *The Economist*⁹ d'un article on es va qüestionar la naturalesa jurídica dels **drets econòmics socials i culturals** i les obligacions legals dels Estats respecte d'aquests drets, negant-los el caràcter de drets humans. L'article va ser contestat per Louise Arbour, l'ex ACNUDH Mary Robinson, Relators Especials de les Nacions Unides i els directores de les principals organitzacions internacionals de drets humans, els quals van recordar que el dret internacional sempre els ha reconegut com autèntics drets humans amb obligacions correlatives per als

⁷ Vegeu capítol de tensions.

⁸ Vegeu l'informe complet a <<http://www.cndh.org.mx/>>

⁹ C. Muñoz "Stand up for your rights" a *The Economist*, maig 2007. Disponible a http://www.economist.com/opinion/displaystory.cfm?story_id=8888856

Estats, fent especial èmfasi al seu torn en el caràcter de indivisibilitat i interdependència de tots els drets humans.

7.2. Justícia Transicional

El concepte de justícia transicional es refereix als processos judicials i extrajudicials que faciliten i permeten la transició d'un règim autoritari a una democràcia o d'una situació de guerra a una de pau. La justícia transicional busca aclarir la identitat i les destinacions de les víctimes i els responsables de violacions de drets humans, establir els fets relacionats amb aquestes vulneracions i dissenyar les formes en les quals una societat abordarà els crims comesos i les necessitats de reparació.¹⁰

a) Tribunals internacionals: Decisions sobre responsabilitat penal internacional

A l'Àfrica, s'han produït diversos avenços en l'exigència de responsabilitat penal individual sent les més importants l'anunci pel fiscal general de la Cort Penal Internacional (CPI) de que s'obrirà una investigació pels crims de guerra comesos a la **R. Centreafricana**. El fiscal Moreno Campo va assenyalar els importants indicis de violacions massives de caràcter sexual entre 2002 i 2003 i va anunciar que és la primera vegada que les acusacions de crims sexuals excedeixen àmpliament el nombre de suposats assassinats. Diverses ONG, la Federació Internacional de Drets Humans entre elles, si bé van acollir la notícia amb satisfacció, van recordar que la decisió del Fiscal de la CPI d'obrir una investigació sobre els crims arriba després de quatre anys d'espera i d'estigmatització per a les víctimes i amb el risc de pèrdua de proves. La CPI també va emetre durant el trimestre les dues primeres ordres d'arrest contra l'actual ministre del **Sudan** d'Assumptes Humanitaris, Haroun, i contra el considerat com a màxim líder de les milícies progovernamentals Janjaweed, Kushayb, com a presumptes autors de crims de guerra i contra la humanitat. L'Executiu sudanès va al·legar la manca de jurisdicció d'aquest òrgan ja que el país no ha ratificat l'Estatut de Roma, negant-se a lliurar a cap dels seus nacionals a instàncies jurídiques internacionals, a més de mostrar el seu desacord per la manca d'acusacions contra membres dels grups rebels de Darfur. No obstant això, el treball de la CPI està basat en la resolució 1593 del Consell de Seguretat de l'ONU que és qui va remetre la situació al Fiscal, i qui pot activar la competència d'aquest òrgan encara per a països que no hagin ratificat l'Estatut de Roma. Per altra banda, si bé el Sudan no ha ratificat aquest instrument, la majoria de disposicions contingudes en aquest, recullen principis als quals el país, en virtut de la seva adhesió a tractats de drets humans i de dret internacional humanitari està ja obligat a complir. Finalment, la CPI també va confirmar els càrrecs en el cas de Thomas Lubanga per reclutar i allistar nens menors de 15 anys en un grup armat organitzat i utilitzar-los activament en les hostilitats a la **RD Congo**. Aquest cas adquireix especial rellevància perquè és el primer cas de la CPI sobre menors soldats.

Les decisions de la CPI també van afectar les converses de pau a **Uganda**, on un dels punts més controvertits és el relatiu a l'ordre internacional de crida i cerca de la Cort contra els cinc principals líders de l'LRA. El grup armat va insistir que la Cort ha de retirar les ordres de detenció abans que se signi l'acord de pau final entre el Govern i el grup, i que s'apliqui un mètode de justícia tradicional de la comunitat Acholi anomenat *Mato oput*.¹¹ En aquest context, l'ACNUDH va recordar que les parts han de respectar els estàndards internacionals durant les negociacions de la pau i han d'excloure una amnistia per als crims de guerra, els crims contra humanitat, el genocidi, i greus violacions de drets humans.

¹⁰ Rettberg A., *Entre el perdón y el paredón . Preguntas y dilemas de la justicia transicional*. Universidad de los Andes, 2005

¹¹ El mato oput consisteix en una mena de cara a cara entre les parts davant d'un consell de gent gran que investiga i estableix la culpa, que es reconeix col·lectivament per un representant del clan familiar, després es decideix una compensació i es segella l'acord bevent junts una beguda elaborada amb arrels que purifica les parts d'esperits malignes (els rancors s'atribueixen a esperits i han de ser tractats per a la seva expulsió).

La Cambra d'Apel·lació del Tribunal Penal Internacional per a **Rwanda** va confirmar la culpabilitat de M. Muhimana en actes de genocidi i crims de lesa humanitat, i li va imposar una condemna de cadena perpètua. Per altra banda, l'ACNUDH va acollir de bon grat l'abolició de la pena de mort al país i va declarar que aquesta notícia és molt important per a un país que encara està intentant superar el seu passat tràgic i un senyal inequívoc del rebuig de la violència en totes les seves formes.

El Tribunal Especial per a **Sierra Leone** va començar la vista oral en el cas contra Charles Taylor -acusat de crims de guerra i crims contra la humanitat- sense la presència d'aquest últim que va al·legar la falta de previsió d'un judici just i la desigualtat de mitjans entre l'acusació i la defensa, ja que l'acusació compta amb nou advocats en contra d'un de sol de l'acusat.

A Europa, la fiscal general del **Tribunal Penal per a l'antiga Iugoslàvia**, (TPIY) Carla del Ponte, va reiterar la seva crida a les autoritats sèrbies perquè cooperin amb el tribunal entregant els sospitosos de crims de guerra, en referència a Ratko Mladic i Radovan Karadzic. No obstant això, en l'àmbit polític, l'Assemblea de la República Srpska va donar la decisió del representant serbi de la presidència tripartita de Bòsnia i Hercegovina, Nebojsa Radmanovic, de vetar una llei que instava Sèrbia a arrestar els sospitosos de crims de guerra. Radmanovic va qualificar el projecte de llei, -presentat pels membres croata i bosnià de la presidència-, de destructiu i contrari als interessos de l'entitat sèrbia de Bòsnia i Hercegovina i a l'acord de relacions especials i paral·leles entre la República Srpska i Sèrbia, la qual cosa no deixa lloc a dubtes sobre la voluntat política de cooperar amb el TPIY. Entre els avanços de treballs del TPIY cal destacar la sentència de la Cort d'Apel·lacions per la qual es va declarar culpable l'oficial serbiobosnià, Vidoje Vladojevic de crims de guerra, absolent-lo del càrrec de genocidi i la detenció de general serbiobosnià Zdravko Tolimir, considerat el tercer sospitós de crims de guerra dels Balcans més buscat, i suposada figura clau en la xarxa que hauria ajudat R. Mladic, principal acusat de crims de guerra, a escapar de la justícia. Cal lamentar la fugida del criminal de guerra serbiobosnià Stankovic, condemnat per tortures i violacions que segons l'Alt Representant, Christian Schwarz-Schilling, demostra les deficiències del sistema de presons del país, entre elles l'insuficient finançament.

El Consell de Seguretat de l'ONU va adoptar una resolució¹² per a l'establiment d'un Tribunal Especial que jutgi l'assassinat del ex Primer Ministre libanès, Rafik Hariri. Fins a la data en la qual entra en vigor la resolució, els partits polítics han de ratificar l'estatus del Tribunal si bé, el Consell de Seguretat podria autoritzar de forma independent la constitució d'un tribunal tal com ja va passar en els casos de Rwanda i l'ex Iugoslàvia. El Tribunal pot trigar aproximadament un any a ser constituït i es localitzaria en territori neutral. De moment, quatre generals libanesos prosirís es troben arrestats des de fa més d'un any acusats d'estar implicats en l'atemptat. La resolució va comptar amb cinc abstencions de Rússia, Xina, Sud-àfrica, Indonèsia i Qatar, que van argumentar que la fragilitat de la situació del país no feia recomanable una imposició d'aquest tipus. Per contra, els EUA, Regne Unit i França van indicar que un assassinat polític ha de ser castigat i que la petició del Tribunal havia sorgit del mateix Govern libanès. Al Líban, el Primer Ministre Fouad Siniora es va felicitar per la resolució, mentre que el líder de Hezbol·lah, Hassan Nasrallah, la va qualificar de violació de la sobirania del país, argument donat per Síria, que nega les conclusions d'una investigació de les Nacions Unides que l'havia relacionat amb l'assassinat de Hariri, i ha amenaçat de no cooperar amb el Tribunal advertint que els sospitosos siris serien jutjats en el seu país.

b) Esdeveniments en l'àmbit de les Comissions de la Veritat i en la justícia ordinària

Comissions de la Veritat

¹² Resolució del Consell de Seguretat 1757, de 30/05/07 a <http://www.un.org/spanish/docs/sc07/scri107.htm>

Burundi	El Govern va acordar l'establiment d'una Comissió de Veritat i Reconciliació i un tribunal per jutjar els responsables de crims de guerra, genocidi, crims contra la humanitat i altres violacions greus dels drets humans. Davant aquest assoliment, el Consell de Seguretat de l'ONU i l'ACNUDH van instar el Govern a dur davant la justícia als responsables de violacions de drets humans, com a via per consolidar la pau en el país.
Nicaragua	El Govern va establir oficialment la Comissió Nacional de Reconciliació i Pau, un organisme que té per objectiu l'atenció dels drets i les demandes de les víctimes del conflicte armat dels anys 80, així com la supervisió del compliment dels compromisos governamentals envers els desmobilitzats de les FFAA i la llavors denominada Contra. L'organisme estarà presidit pel cardenal M. Obando, que en els anys 80 es va significar per la seva oposició al Govern sandinista, provocant dubtes sobre la conveniència que un religiós lideri un organisme públic.
Indonèsia-Timor Leste	Els presidents d'Indonèsia i Timor Leste van anunciar l'extensió per sis mesos més del mandat de la Comissió de la Veritat i l'Amistat, establerta el 2005 per abordar els fets de violència esdevinguts poc després del referèndum d'independència de 1999. Diverses organitzacions de la societat civil van expressar el seu desig que es conformi un tribunal internacional, davant la desconfiança dels treballs d'aquesta Comissió i el Centre Internacional per a la Justícia Transicional va apressar el Secretari General de les Nacions Unides a respondre públicament als testimoniatges manifestats a la Comissió que acusaven la UNAMET de no haver impedit l'ona de violència del 1999 i de violacions de drets humans, mentre que exoneren de qualsevol responsabilitat a les tropes indoneses.
Justícia ordinària	
Colòmbia	La Comissió Nacional de Reparació i Reconciliació (CNRR) va lliurar als jutges encarregats d'aplicar la Llei de Justícia i Pau els seus criteris de reparació, que es faran amb els béns dels responsables dels crims i, subsidiàriament, amb aportacions de l'Estat.
Perú-Xile	La fiscal de la Cort Suprema de Xile va fer públic un informe en el qual recomana l'extradició de l'expresident peruà Alberto Fujimori, després de considerar la major part dels 13 delictes que la justícia peruana va imputar a l'ex mandatari quan va sol·licitar la seva extradició al gener de 2006.
Nepal	La Cort Suprema va condemnar el Govern a compensar les famílies de 83 persones desaparegudes i va recomanar a l'Executiu la creació d'una comissió per investigar sobre les desaparicions que es van produir durant el període de conflicte. L'Oficina de l'ACNUDH al país també va recomanar la necessitat de processar els responsables i fer justícia a les víctimes d'abusos comesos per l'Estat i pel CPN-M.
Macedònia	Va començar el judici contra l'ex ministre d'Interior Ljube Boskovski, acusat de crims de guerra per l'assassinat de set persones albaneses a l'agost de 2001 a la localitat de Ljuboten, qui s'ha declarat no culpable, argumentant que no hi havia guerra al país en aquest moment i que per tant no pot ser jutjat per crims de guerra. A més, ha manifestat que no tenia control directe sobre les forces que van atacar el municipi.
Iraq	El Secretari General de l'ONU va presentar un informe davant el Consell de Seguretat de l'ONU, instant el Govern de l'Iraq a dur davant la justícia els responsables de les matances ocorregudes durant la invasió de Kuwait el 1990 i la posterior ocupació del país, assenyalant que l'execució de ciutadans kuwaitans i l'encobriment de la veritat durant més d'una dècada constitueixen una greu violació dels drets humans i del dret internacional humanitari.

c) Polítiques del perdó

A l'**Àfrica**, el Govern de Congo va aprovar un projecte de llei que suposa l'amnistia de dos antics Primers Ministres, Da Costa, mort recentment i de Yhomby-Opango, declarats culpables pel tribunal Superior de Justícia per crim d'alta traïció per assumptes vinculats a la gestió petrolífera, i condemnats a 20 anys de treballs forçats i al pagament de 194.329 milions de francs CFA per danys i interessos a l'empresa Hydro Congo. Fins al moment es trobaven exiliats a França amb una ordre d'arrest internacional que pesava sobre ells. Segons han destacat les autoritats, aquesta llei té com a objectiu promoure i enfortir el procés de pau i reconciliació al país. No obstant això, és difícil de justificar políticament i jurídica els possibles efectes que pugui tenir sobre la reconciliació d'un país, una amnistia per un cas de corrupció econòmica. D'altra banda i respecte a la **RD Congo**, Louise Arbour va assenyalar que les Nacions Unides estan en contra de qualsevol forma d'amnistia per als crims de guerra i crims contra la humanitat i va afirmar que si el Govern no té els mitjans per processar-ne els responsables, com a mesura mínima no hauria d'assignar-los llocs en el servei de seguretat o en l'administració.

La nova llei d'amnistia de Côte d'Ivoire: Un retrocés en l'exigència de justícia

En el primer trimestre de l'any, Côte d'Ivoire va signar l'acord de pau d'Ouagadougou, en el qual ja s'inclouïa la provisió d'ampliar l'àmbit d'aplicació de la llei 309 d'amnistia, aprovada pel parlament el 2003. Així, en el segon trimestre de l'any, i en aquest cas mitjançant decret presidencial¹³ Laurent Gagbo va aprovar una nova legislació d'amnistia l'àmbit d'aplicació de la qual cobreix les infraccions contra la seguretat de l'Estat i la defensa nacional, així com les infraccions connexes comeses pels nacionals, ja siguin militars o civils, que es trobin tant en territori nacional com a l'exili, i qualsevol que sigui el nivell d'implicació en el delictes, (autoria, coautoria o complicitat). Si bé en l'acord d'Ouagadougou s'esmentava explícitament que la futura llei d'amnistia no s'aplicaria als delictes econòmics, ni als crims de guerra i crims contra la humanitat, excepció que també recollia la llei de 2003, la nova llei de 2007 únicament es refereix a les excepcions dels delictes econòmics, i a les infraccions tipificades en el codi penal com a crims i delictes contra les persones, o contra els béns, que no cobreixin fets relatius a operacions de defensa, excloent l'esment sobre els crims de guerra o violacions greus de drets humans. El retrocés és clar i evident, mentre que la llei de 2003 feia una referència expressa a les infraccions constitutives de greus violacions de drets humans i de dret internacional humanitari, recollint explícitament les infraccions previstes pels articles del 5 al 8 de l'Estatut de Roma (genocidi, crims de lesa humanitat i crims de guerra) i la Carta Africana de Drets Humans, la nova únicament es refereix a una excepció molt vaga jurídicament dels crims tipificats pel codi penal, la qual cosa podria obrir una via per a la impunitat d'aquests crims. Per altra banda, contradiu la petició realitzada per les mateixes autoritats i dirigida davant la Cort Penal Internacional perquè aquest òrgan determinés si els crims comesos sobre el territori després del 2002 són de la seva competència.

Les autoritats ivorienes van declarar que la nova llei tradueix la voluntat del president de dur al país a la pau, i que constitueix la voluntat del poble de perdonar. No obstant això, el clima d'oblit de les violacions greus de drets humans i el perdó imposat a les víctimes, mitjançant la figura jurídica d'un decret presidencial, està lluny d'arribar a l'objectiu de la reconciliació. L'amnistia i per extensió la impunitat, constitueixen un incompliment greu de les obligacions que tenen els Estats d'investigar les violacions de drets humans, de prendre mesures en l'àmbit de la justícia dirigides a processar-ne els responsables¹⁴, i d'assegurar l'efectiu compliment dels drets de veritat, justícia i reparació de les víctimes, elements bàsics per a un país que desitgi fer front a un procés de reconciliació nacional.

A l'Àsia, el Govern de **Tailàndia** i en el marc del context de conflicte armat ètnic al sud del país va anunciar la seva intenció de proposar al Parlament l'aprovació d'una amnistia per a les persones involucrades en la violència originada en els últims anys, anunci que va ser celebrat tant per l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI) com per organitzacions musulmanes de les tres províncies meridionals i que suposa un gir substancial respecte de la política contrainsurgent de l'anterior Govern de Shinawatra. Al **Pakistan**, el President, P.Musharraf, va oferir una amnistia als combatents que lliurin les armes en l'escenari de tensió de Balutxistan, i va advertir que es durien a terme accions molt estrictes contra els que no ho facin.

De signe contrari és la decisió de la justícia **Argentina** d'anul·lar els indults concedits en 1990 als exdictadors Videla i Massera, condemnats a cadena perpètua el 1985. L'anul·lació de l'indult és encara apel·lable davant la Cambra de Cassació Penal i podria arribar fins a la Cort Suprema de Justícia, que donarà la sentència definitiva, encara que la suspensió de l'indult haurà de complir-se durant la fase d'apel·lació.

A **Rússia**, i pel que fa a la situació de les persones amnistiades, cal destacar l'informe que va publicar la Federació Internacional de Hèlsinki de Drets Humans (IHF) titulat "Població amnistiada, objecte de persecució a Txetxènia", en el qual s'afirma que són els militants amnistiats i els seus familiars, la població civil amb més risc de ser perseguida, i denuncia els segrests, tortures i execucions extrajudicials, dels quals són objecte, presentant-se sovint com a casos criminals. Segons l'organització, l'amnistia a Txetxènia ha estat un procés de normalització virtual que no ha establert justícia, ni drets humans, ni pau i que gran part d'aquests amnistiats van ser forçats a acollir-se a l'amnistia per mostrar xifres altes de combatents que abandonaven les armes.¹⁵

¹³ Decret presidencial núm. 457, de 12 d'abril del 2007.

¹⁴ Estudi sobre la legislació d'amnistia i sobre el seu paper en la protecció i promoció dels drets humans. Subcomissió de drets humans. E/CN.4/Sub.2/1997/20/rev.1

¹⁵ Vegeu l'informe complet a http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4402

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- ❑ L'actuació de les forces de seguretat israelianes als territoris palestins va tenir greus conseqüències sobre la salut maternoinfantil de les dones palestines, segons va denunciar UNFPA i el Ministeri de Sanitat palestí.
- ❑ Diverses organitzacions de dones locals van denunciar que les forces armades de Myanmar estan utilitzant de manera indiscriminada la violència sexual com a arma de guerra contra dones de diferents grups ètnics.
- ❑ Les organitzacions de dones d'Uganda van demandar un paper més actiu en el procés de pau després de la firma de l'Acord sobre Solucions Globals a les Causes del conflicte pel Govern i l'LRA.
- ❑ Nombroses ONG van reclamar la creació d'una agència única de les Nacions Unides que coordini l'àrea dels drets i la promoció de la dona i la perspectiva de gènere i estigui dotada de prou recursos per dur a terme la seva feina.

En aquest apartat s'hi analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de les Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals s'estan duent a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere.¹ Aquesta perspectiva de gènere ens permet visibilitzar quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen ells i elles en la construcció de la pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. L'apartat està estructurat en dos blocs principals: el primer fa un repàs per aquest impacte diferenciat dels conflictes armats, i el segon analitza diverses iniciatives destacades de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere.

8.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats

En aquest apartat s'hi aborda quina és la dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats, i especialment pel que fa a la violència contra les dones.

a) Violència contra les dones

Una de les dimensions que més afectada resulta com a conseqüència dels conflictes armats és la salut maternoinfantil. Per aquest motiu, l'Agència de les Nacions Unides per a la Població (UNFPA) ha iniciat una campanya per denunciar que l'establiment de punts de control per part de l'exèrcit israelià a territori palestí està tenint **greus conseqüències sobre les dones que han de desplaçar-se per carretera per donar a llum** en un hospital, i que per arribar-hi han de travessar algun d'aquests punts de control.

¹ El gènere és "la categoria que subratlla la construcció cultural de la diferència sexual, és a dir, el fet que les diferents conductes, activitats i funcions de les dones i els homes són culturalment construïdes, més que biològicament determinades. La perspectiva de gènere al·ludeix no només al potencial analític d'aquesta categoria sinó també al seu potencial polític, transformador de la realitat. Des d'aquest angle, el gènere no és només una eina per a l'anàlisi de com estan les dones en el món; també és una proposta política mentre que exigeix un compromís a favor de la construcció de relacions de gènere equitatives i justes." Murguialday, C., "Género" a Hegoa, Diccionario *Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo*, 2000, Icaria. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessora Especial sobre Assumptes de Gènere i Avanç de la Dona, assenyalava que "el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat [...]" <http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm>

La UNFPA s'ha fet eco de les denúncies presentades pel ministeri de Salut palestí en les quals assenyala que des de l'inici de la segona Intifada el 2000 prop de 70 dones han hagut de donar a llum en el punt de control, com a conseqüència que les forces de seguretat israelianes impedissin aquestes dones travessar els punts de control per desplaçar-se a un hospital. A causa d'aquesta situació, la meitat d'aquests parts va finalitzar en avortament. A més, mentre que amb anterioritat a l'inici de la segona Intifada el temps mitjà utilitzat en el desplaçament a un hospital era d'entre 15 i 30 minuts, actualment les dones triguen entre dues i quatre hores.

Per altra banda, la imatge de les dones palestines donant a llum en els punts de control s'ha convertit en un dels símbols de denúncia de la injustícia que suposa la seva existència, en el símbol de totes les violacions dels drets humans que es cometen contra els palestins.² Aquesta imatge serveix per representar diverses realitats al mateix temps. En primer lloc la de la contradicció que representa el fet de donar a llum enmig de l'escenari del conflicte armat. En segon lloc, consolida un discurs de gènere estès en la societat israeliana que perpetua la imatge de les dones com a víctimes passives del conflicte armat, enfront de la imatge dels homes palestins actius en el conflicte associada a la figura del terrorista o del terrorista suïcida.

La salut reproductiva durant el conflicte armat

Els conflictes armats tenen greus conseqüències sobre la salut de les persones que es veuen afectades per aquests. Una de les dimensions de la salut que queda més danyada, però que no sol rebre l'atenció necessària, ja que no és considerada prioritària, és la salut reproductiva, sobretot pel que fa a la salut maternoinfantil. Com assenyala l'OMS, la combinació de l'empobriment, la pèrdua dels mitjans de vida, la disrupció en la prestació de serveis públics, la ruptura de les xarxes socials de suport i la violència tenen severos impactes en la salut de la població civil. Aquesta situació es veu agreujada per determinats factors: la violència de gènere contra les dones, sobretot la violència sexual; la pressió social a les dones per tenir fills com a manera de resoldre les pèrdues demogràfiques com a conseqüència de la violència armada; l'increment dels riscos obstètrics a causa d'embarassos massa seguits; la falta d'accés als serveis de planificació familiar que comporta embarassos no desitjats i avortaments en condicions de risc, entre d'altres qüestions.

La salut reproductiva de les dones resulta especialment afectada, no només pel fet biològic de la maternitat, sinó també per altres factors de caràcter social. Així l'estrès que genera la violència armada té greus conseqüències sobre la salut de les dones embarassades i lactants, en un context de pèrdua o ruptura de les xarxes socials i familiars de suport, fonamentals tant durant el transcurs d'un embaràs com durant els primers mesos de maternitat.

b) Violència sexual com a arma de guerra

La violència sexual és una de les armes utilitzades en els conflictes armats més esteses. En aquest apartat s'hi analitzen alguns dels contextos de conflicte armat afectats per la seva utilització.

Myanmar

En els últims mesos s'han produït nombroses denúncies relatives a la **utilització de la violència sexual com a arma de guerra per part de les forces armades de Myanmar** en les operacions de contrainsurgència portades a terme en diversos estats amb presència de grups armats d'oposició ètnics. La utilització de la violència sexual per part de les forces de seguretat de Myanmar no és un fet nou, sinó que ha estat **constant i continuat en els anys de conflicte armat**. Les principals víctimes d'aquesta violència sexual han estat dones civils pertanyents als **diferents grups ètnics** del país.

Per aquest motiu, l'organització de dones *Women's League of Chinland* va presentar l'informe *Unsafe State. State-sanctioned sexual violence against Chin women in Burma*³ denunciant la

² Kotef H., Amir M., "(En)Gendering Checkpoints: Checkpoint Watch and the Repercussions of Intervention" a *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 2007, vol.32, núm. 4

³ <http://www.womenofburma.org/Report/UnsafeState.pdf>

utilització de manera sistemàtica de la violència sexual contra les dones de l'ètnia Chin, després d'haver investigat unes 40 denúncies de dones víctimes. L'alt grau d'estigmatització de les dones víctimes de la violència implica que el nombre de denúncies sigui mínim, ja que la majoria d'actes de violència sexual no són denunciats pel temor de les dones a les conseqüències de les denúncies i l'exclusió que pot comportar el fet de revelar haver estat víctima de la violència sexual.

La *Women's League of Chinland* denuncia en el seu informe que **sota el règim militar de Myanmar, les dones i les nenes es troben sota risc constant de violació**, i que la violència sexual és utilitzada per les forces de seguretat com una eina de control social per aterrir la població civil. La **completa impunitat** en la qual queden aquests crims dificulta la seva denúncia i perpetua la constant amenaça sobre la població civil. A més, el fet que en nombrosos casos els **responsables d'aquesta violència siguin oficials d'alt rang** afavoreix que sigui vista com **un patró de conducta acceptable per a les forces de seguretat**. Moltes de les dones que són víctimes de la violència sexual es converteixen posteriorment en refugiades o desplaçades com a conseqüència d'aquesta violència.

En ocasions anteriors, han estat organitzacions de dones d'altres grups ètnics, com els karen o els shan, els que han denunciat la utilització de la violència sexual de manera sistemàtica contra les dones a les quals s'acusa de donar suport o ser simpatitzants dels diferents grups armats ètnics que operen al país.

La violència sexual també és utilitzada com un **instrument de repressió contra les activistes de l'oposició política al règim dictatorial**, però a diferència de les dones que pertanyen a algun grup ètnic minoritari, la violència sexual contra les dones birmanes (ètnia majoritària) es produeix generalment com a conseqüència de la seva detenció i no té un caràcter tan indiscriminat com el de la violència sexual contra les dones que pertanyen a algun grup ètnic minoritari.

Libèria

L'organització *Action Aid* va presentar un informe en el qual va denunciar que les violacions s'han convertit en el crim més estès al país.⁴ Durant el transcurs del conflicte armat, la violència sexual va ser una de les armes de guerra més esteses, fet que podria explicar **l'enorme impacte que actualment té la violència contra les dones**, especialment la violència de caràcter sexual.

Per a *Action Aid*, la violència sexual és una **manifestació extrema de les violacions dels drets humans de les dones al país**, ja que altres formes de violència contra les dones com la violència domèstica es troben molt més esteses que la violència sexual. No obstant això, la incidència d'aquesta és d'enorme importància. Les Nacions Unides estimen que cada setmana es denuncien vuit violacions.

Durant el transcurs del conflicte armat (1989–2003) la violència sexual va estar àmpliament estesa contra les dones i els menors. Un estudi dut a terme per l'OMS sobre un total de 1.600 dones va revelar que el 90,8% d'elles havien sofert violència i abús sexual durant el conflicte armat. No obstant això, l'informe d'*Action Aid* assenyala que actualment, els perpetradors de la violència sexual no són únicament antics combatents desmobilitzats, sinó que el perfil d'aquests perpetradores és molt variat. Aquesta situació posa de manifest la **normalització de la violència contra les dones com a conseqüència de la seva utilització com a arma de guerra durant el conflicte armat que va assolir el país**.

⁴ El text complet de l'informe *UN Peacekeeping in Liberia: International Engagement in Addressing Violence Against Women* pot consultar-se a: http://www.peacewomen.org/resources/Peacekeeping/PDF/UNMIL_Liberia.pdf

8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'hi analitza la participació de les dones i dels homes en les diferents dimensions de la construcció de la pau, entre elles els processos de negociació.

a) La participació de les dones en els processos de pau

En el mes de maig el Govern d'**Uganda** i el grup armat d'oposició LRA van signar l'Acord sobre Solucions Globals a les Causes del conflicte, considerat com un primer pas de cara a la consecució d'un acord de pau definitiu entre les parts per posar fi al conflicte armat que ha afectat el país des del 1986. Des d'UNIFEM s'ha destacat que aquest **acord inclou compromisos amb l'equitat de gènere i els drets de les dones**. L'acord assenyala que el Govern haurà de ser representatiu de la diversitat social del país, incloent-hi la diversitat de gènere i compromet el Govern actual a dur a terme polítiques d'acció positiva cap a determinats grups discriminats entre altres qüestions per raons de gènere, així com a garantir el benestar dels grups en situació de vulnerabilitat com les vídues o les llars encapçalades per dones. Finalment, en l'acord s'hi reafirma la Llei d'Igualtat d'Oportunitats, l'objectiu de les quals és l'eliminació de la discriminació de gènere i la garantia de la igualtat de tracte a tots els grups. No obstant això, a pesar d'aquests compromisos, l'LRA encara no ha alliberat els aproximadament 3.000 menors i dones (segons UNICEF) que han estat segrestats en el transcurs del conflicte armat.

Les reclamacions de les organitzacions de dones d'Uganda perquè la perspectiva de gènere es tingués en compte s'havien produït des de diversos mesos abans de la signatura de l'acord. L'acte més rellevant havia estat l'organització d'una **marxa de dones per la pau a Juba, escenari de les negociacions entre l'LRA i el Govern Ugandès**, amb la presència de dones parlamentàries, organitzacions de la societat civil i representants d'UNIFEM. La marxa es va organitzar sota el lema "Les dones d'Uganda volen la pau i la pau necessita les dones".

La torxa de la pau de les dones africanes

Des de l'any 1995 una torxa de pau ha anat recorrent diferents països africans transportada per organitzacions de dones que reclamaven la fi dels conflictes armats. Sud-àfrica, Angola, Kenya, Somàlia, Rwanda, Burundi, Mali, Libèria, Etiòpia, Sudan o Uganda han estat alguns dels països en els quals les dones han reclamat la fi de la violència a través d'accions públiques. Mitjançant aquesta torxa, lliurada a les dones ugandeses en suport a les seves demandes de signatura d'un acord de pau i de presència de dones en el procés de negociacions, les dones africanes han simbolitzat al llarg d'aquesta dècada la seva lluita per acabar amb la violència contra les dones.

Per altra banda, l'organització *Economic and Social Research Council* va presentar un estudi comparatiu sobre la seguretat i la participació de les dones en tres contextos postbèl·lics, Sud-àfrica, Irlanda del Nord i el Líban⁵, la principal conclusió del qual és que aquests processos de pau i de rehabilitació postbèl·lica no han servit per millorar la situació de les dones. La violència contra les dones ha persistit i fins i tot ha augmentat després de la fi dels conflictes armats

b) La perspectiva de gènere a les Nacions Unides

En els últims mesos s'ha incrementat el debat entorn de quina hauria de ser l'arquitectura de gènere a les Nacions Unides, fins al moment fragmentada i repartida entre diverses entitats, cap amb un pes equivalent al d'altres agències dins del sistema de les Nacions Unides. Els principals organismes amb els quals compten les Nacions Unides per dur a terme la seva feina en l'àrea dels drets i la promoció de la dona, així com per impulsar de manera transversal la perspectiva de gènere en el conjunt del treball que duu a terme l'organització internacional, són UNIFEM, l'OSAGI (Oficina de l'Assessora Especial per a Qüestions de Gènere i Avanç de la

⁵ <http://www.esrcsocietytoday.ac.uk/ESRCInfoCentre/PO/releases/2007/may/peace.aspx>

Dona) i la DAW (Divisió per a l'Avanç de la Dona), totes elles dotades amb poc personal i molt escassos recursos econòmics, i sense excessiva capacitat d'incidència.⁶ A més, cal esmentar per la seva importància el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona, encarregat del seguiment del compliment i implementació de la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Contra la Dona.

Aquesta **debilitat institucional** contrasta amb el **pes que el discurs sobre la dimensió de gènere i els drets de les dones ha anat adquirint internacionalment**. Per aquest motiu, han estat nombroses les veus que s'han alçat **reclamant un disseny institucional més fort** i que sigui capaç de donar l'impuls necessari que les polítiques de gènere i equitat requereixen perquè els avanços en la situació de les dones passin de les paraules als fets.

La proposta que sembla tenir més acceptació (el mateix Secretari General de l'ONU, Ban Ki-moon s'ha mostrat favorable i ha expressat el seu suport) és la de fusionar les tres entitats principals anteriorment esmentades –**UNIFEM, OSAGI i DAW**– en una única agència, equivalent en pes i recursos a unes altres com UNICEF o UNFPA, per esmentar-ne alguns exemples. Aquesta proposta, que ha estat secundada per més d'un centenar d'ONG de dones, ha estat formulada pel Grup d'Alt Nivell per a la Coherència en el Sistema de les Nacions Unides en les Àrees de Desenvolupament, Assistència Humanitària i Medi ambient, que ha reconegut que tot i els compromisos internacionals amb l'apoderament de les dones i la igualtat de gènere, l'enfocament que s'ha adoptat des de les Nacions Unides ha estat fragmentat i mancat dels recursos suficients. El pressupost total de les tres entitats responsables de qüestions de gènere és actualment de 65 milions de dòlars, mentre que per exemple, el pressupost d'UNFPA és de 450 milions de dòlars i el d'UNICEF és de 2.000 milions.

Una nova agència de les Nacions Unides per a les dones?

La proposta elaborada pel Grup d'Alt Nivell per a la Coherència en el Sistema de les Nacions Unides en les Àrees de Desenvolupament, Assistència Humanitària i Medi ambient es fa eco de les reclamacions de les organitzacions de dones així com del personal de les Nacions Unides sensibilitzat amb l'avanç en matèria d'equitat de gènere i proposa la **creació d'una nova agència** que fusioni UNIFEM, OSAGI i DAW. Aquesta agència es desenvoluparia mitjançant dos **pilars fonamentals: un de normatiu, analític i de supervisió**; i un segon d'**assessorament polític i programació**. La nova entitat assumiria la **responsabilitat d'impulsar, supervisar i avaluar la integració de la perspectiva de gènere i el treball dins del sistema de les Nacions Unides**, i per altra banda garantiria la **rendició de comptes per part dels Estats**. Per altra banda, i amb l'objectiu d'elevat el perfil polític de l'organisme, es proposa que estigui al càrrec d'una Sotssecretaria General.

Una de les persones que més s'ha involucrat en la promoció d'aquesta nova agència de les Nacions Unides ha estat l'antic Enviat Especial per a la SIDA a l'Àfrica, Stephen Lewis, qui en diverses ocasions ha advertit d'algunes de les dificultats a les quals s'haurà de plantar cara perquè l'engegada de la institució sigui un èxit. En primer lloc destaca les dificultats per casar els objectius en termes de drets de les dones establerts per la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona, amb la capacitat operacional sobre el terreny. Les reticències de nombrosos governs a implementar plenament aquesta Convenció estan duent que la plena consecució dels drets de les dones sigui una tasca summament lenta i amb escassos avanços concrets.⁷ En segon lloc subratlla el fracàs fins al moment en la implementació de l'estratègia de transversalitat o *gender mainstreaming*. En tercer lloc, Stephen Lewis posa de manifest les dificultats pel que fa al finançament. En quart lloc parla de les reticències que podrien provenir del G77 i de la Xina a l'establiment d'una nova agència en el sistema de les Nacions Unides, tant pel rebuig a incrementar les contribucions econòmiques

⁶ UNIFEM treballa en associació autònoma amb el PNUD, i rendeix comptes a un comitè consultiu integrat per representants de totes les regions i a la Junta Executiva del PNUD. La Divisió per a l'Avanç de la Dona (DAW) pertany al Departament d'Assumptes Econòmics i Socials i té el mandat de formular polítiques, estàndards globals i normes per a l'equitat de gènere i l'apoderament de les dones; promoure la implementació dels acords internacionals, incloent-hi la Plataforma d'Acció de Beijing; donar suport a la implementació de la CEDAW i promoure la transversalitat de la perspectiva de gènere. L'OSAGI pertany a la DAW i una de les seves principals funcions és assessorar el Secretari General de l'ONU en qüestions de gènere.

⁷ Molts dels països que han signat i ratificat la CEDAW han establert reserves al seu compliment, la qual cosa els permet mantenir legislació discriminatòria cap a les dones.

a les Nacions Unides com per l'oposició per part de determinats països que l'agenda de gènere internacional tingui més importància. Finalment apunta a les crítiques que des de nombroses ONG s'han fet a la falta de capacitat operativa de les Nacions Unides, que no tindria per què ser diferent en el cas d'una nova agència per a les dones.

c) Ecofeminisme: la construcció d'una pau sostenible

L'**ecofeminisme** és un corrent dins del feminisme que ha unit en un discurs comú les aportacions del moviment ecologista i el feminista posant de manifest com l'**explotació de les dones** i l'**explotació de la naturalesa** obeeixen a la mateixa **lògica patriarcal de menyspreu per la vida**. Com indica Mary Mellor, l'ecofeminisme és un moviment que veu una **connexió entre l'explotació i la degradació del món natural i la subordinació i l'opressió de les dones**. L'ecofeminisme uneix elements del feminisme i de l'ecologisme, però representa alhora un desafiament per a ambdós.⁸ El feminisme radical⁹ dels anys 70 i 80 va donar un impuls a aquest corrent que posteriorment ha tingut eco i ha estat desenvolupada fonamentalment pels **moviments feministes dels països empobrits**.

A més de la seva enorme influència sobre els moviments ecologistes, el discurs ecofeminista ha servit també per enriquir l'aportació que des del feminisme s'ha fet al moviment per la pau internacional, i des de l'ecofeminisme s'han establert estretes aliances amb el moviment pacifista feminista. Així, des de l'ecofeminisme s'ha assenyalat que la ideologia militarista patriarcal sustenta els conflictes armats i la utilització de la violència al mateix temps que destrueix el mediambient i que legitima la dominació masculina sobre les dones i sobre la naturalesa.

Un exemple d'aquestes aliances entre els tres corrents, feminisme, defensa de la naturalesa i moviment per la pau, poden trobar-se en moviments com el de Greenham Common. El 1981 es va establir un **campament de dones entorn de la base militar de Greenham Common**, Regne Unit, un campament de protesta per la presència de míssils nuclears que va durar 19 anys, iniciat pel grup de dones *Women for Life on Earth*. Durant el temps que les dones van restar al campament es van dur a terme accions de resistència no violenta per denunciar l'enorme impacte que la utilització de les **armes nuclears** podria tenir sobre la vida de les persones, així com les gravíssimes conseqüències per al medi ambient. Durant dues dècades desenes de milers de dones, no només del Regne Unit, sinó de nombroses parts del món van participar en les protestes per la presència de 96 míssils nord-americans, cadascun d'ells amb quatre vegades el poder destructiu de la bomba atòmica d'Hiroshima. El campament per la pau de Greenham Common va arribar a ser un dels més grans moviments de protesta de dones a tot el món, generant una xarxa de solidaritat internacional i contribuint a enfortir el moviment pacifista contra les armes nuclears. En les dècades dels setanta i vuitanta, el moviment pacifista i l'ecologista van establir nombroses aliances entorn de la qüestió de les armes nuclears. És en aquest marc d'aliances en el qual cal entendre la importància de l'aparició de l'ecofeminisme en el món occidental, que uneix tres dels principals nous moviments socials.

Un exemple més recent de contribució a la pau des de l'ecologisme feminista és el de la **Premi Nobel de la Pau Wangari Maathai**, i el moviment liderat per ella, *Green Belt Movement*. Aquest moviment ha treballat per l'apoderament i **els drets humans de les dones mitjançant la defensa del medi ambient**. Des de la seva fundació el 1977, mitjançant la protecció del

⁸ Mellor, M., *Feminismo y Ecología*, New York University Press, 1997.

⁹ El feminisme radical s'emmarca en el que s'ha anomenat la segona onada del feminisme, que sorgeix en la dècada dels anys 60 als EUA. Com assenyala Ana de Miguel "[...] Tot i la rica heterogeneïtat teòrica i pràctica en què es va organitzar part d'uns plantejaments comuns. [...] Van encunyar conceptes fonamentals per a l'anàlisi feminista com el de patriarcat i gènere. El patriarcat es defineix com un sistema de dominació sexual que es concep, a més, com el sistema bàsic de dominació sobre el qual s'aixequen la resta de les dominacions, com la de classe i raça. El gènere expressa la construcció social de la feminitat. [...] A elles correspon el mèrit d'haver revolucionat la teoria política en analitzar les relacions de poder que estructuraven la família i la sexualitat" de Miguel, A. "Los feminismos a través de la historia" a Amorós, C. (dir.) *Diez palabras clave sobre mujer*, 1995, Ed. Verbo Divino. Per al feminisme radical, els temes centrals d'anàlisi van ser la sexualitat i la violència, posant de manifest que la violència contra les dones és una expressió de la discriminació social. Una de les seves principals contribucions va ser la d'incorporar a l'àmbit de la política la vida personal i familiar.

medi ambient (s'han plantat 40 milions d'arbres al continent africà) les dones que han participat han dut a terme un procés pel qual mitjançant la protecció del medi ambient han buscat un desenvolupament econòmic sostenible, han demandat governabilitat política en els seus països, i en últim terme la pau. Es tracta d'un **projecte amb una visió integral** del que constitueix el benestar social, en el qual s'inclou la **sostenibilitat ambiental**, la **no discriminació de les dones** i la **governabilitat**.

Potser qui millor representa l'ecofeminisme i qui ha fet algunes de les aportacions més importants a aquest moviment ha estat l'Índia **Vandana Shiva**, que s'ha convertit en una de les principals crítiques a les conseqüències que les polítiques econòmiques de les grans empreses transnacionals occidentals tenen sobre la vida de les dones dels països empobrits a través del terme 'mal desenvolupament'. En les seves pròpies paraules "la violència amb la naturalesa, de la qual és símptoma la crisi ecològica, i la violència amb la dona, de la qual és símptoma la seva submissió i explotació, sorgeixen d'aquesta subjugació del principi femení. Vull argumentar que el que correntment es diu desenvolupament és essencialment mal desenvolupament, basat en la introducció o accentuació del domini de l'home sobre la naturalesa i la dona."¹⁰ Vandana Shiva ha donat a conèixer les accions dels moviments de dones a l'Índia en defensa dels seus recursos naturals enfront de l'explotació que han utilitzat les tècniques de la no violència proposades per Gandhi.

¹⁰ Shiva, V., *Abrazar la vida. Mujer, ecología y desarrollo*, 1988, Ed. Horas y horas

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, a través del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació, i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior. També rep suport d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola és dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

Docència
La Diplomatura sobre Cultura de Pau (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
Les assignatures de lliure elecció "Cultura de pau i gestió de conflictes" i "Educar per a la pau i en els conflictes".
Programes
Iniciatives de sensibilització i d'intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
Programa d'Educació per a la Pau . L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
Programa de Drets Humans , que pretén promoure la cultura dels drets humans a través de l'anàlisi, la promoció i la defensa dels drets humans a escala local i internacional.
Programa Desarmament , que actua com a servei tècnic per a les campanyes sobre control de les armes lleugeres que porten a terme diverses ONG i d'assessoria a organismes internacionals.
Programa de Conflictes y Construcció de Pau , que duu a terme un seguiment diari de la conjuntura internacional, especialment dels conflictes i de la situació dels drets humans a tots els països, dels moviments de persones desplaçades i refugiades, dels processos de pau en marxa, de les etapes de rehabilitació postbèl·lica i de les dinàmiques de desenvolupament a fi de realitzar informes anuals, trimestrals i setmanals.
Programa de Processos de Pau que duu a terme un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria. Dintre d'aquest programa s'inclou el projecte Colòmbia , dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
Programa de Rehabilitació Postbèl·lica , des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.

êc̃p̃ escola de cultura de pau

Edifici G6 ~ Campus de la UAB
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, Spain

Tel. 34 93 581 24 14 unescopau@pangea.org
Fax 34 93 581 32 94 www.pangea.org/unescopau

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament